

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

«Μορφώστε τόν λαό ἐν σιωπῇ. Αὐτός θάναί ὁ μοναχικός σας ἄθλος.
Γιατί αὐτός ὁ λαός εἶναι θεοφόρος» (Ντοστογιέφσκι, ἀπό τίς διδασχές τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ)

Μάρτιος 2010 – Ἀριθμ. 39

Συντάκτης: Ἐπίσκοπος Ἱερεμίας Φούντας, Μητροπολίτης Ἱ. Μ. Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως

Δημητσάνα Τ.Κ. 220 07 ἢ Μεγαλόπολη Τ.Κ. 222 00

Ἡλεκτρονική Διεύθυνσις: www.imgortmeg.gr

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΑΠΗΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

Ἀγαπητοί μου ἀναγνώστες,

1. Ἐχω διαπιστώσει ὅτι οἱ ἀδελφοί μας χριστιανοί ἔχουν ἐγκαταλείψει τήν μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί αὐτό τό θεωρῶ ὡς πολύ σοβαρό γιά τήν πνευματική τους πορεία. Καί ὡς λόγο τοῦ Θεοῦ, τόν ὁποῖο δέν μελετοῦν οἱ χριστιανοί μας, δέν ἐννοῶ τά θρησκευτικά περιοδικά καί τίς θρησκευτικές ἐφημερίδες, πού ξέρω ὅτι τά διαβάζουν, ἀλλά ἐννοῶ τήν Ἁγία Γραφή, Παλαιά καί Καινή Διαθήκη, τά βιβλία τῶν ἁγίων Πατέρων καί τούς βίους τῶν Ἁγίων μας. Αὐτά εἶναι κυρίως καί ἀκριβῶς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, γιά τόν ὁποῖο λέγω ὅτι οἱ χριστιανοί δέν μελετοῦν. Ἰδιαιτέρα μέ πονᾷ τό φαινόμενο ὅτι οἱ χριστιανοί πού διαβάζουν θρησκευτικά περιοδικά καί παρακολουθοῦν κηρύγματα καί κάνουν ἐκδηλώσεις μέ τούς ἱερεῖς στίς Ἐνορίες τους δέν ἔχουν διαβάσει οὔτε μία φορά τήν Ἁγία Γραφή. Τό δέ περισσότερο τραγικό, ἅμα δέ καί κωμικό, εἶναι τό φαινόμενο μερικῶν ἀγωνιστῶν τάχα τῆς πίστεως, οἱ ὁποῖοι παντελῶς ἀθεολόγητοι, γιατί δέν ἔχουν μελετήσει οὔτε Γραφή οὔτε Πατέρες, θέλουν νά μᾶς παρουσιάζονται ὡς οἱ ἄριστοι γινῶστες καί οἱ μοναδικοί ὑπερασπιστές τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεώς μας. Τό πράγμα εἶναι στ' ἀλήθεια κωμικό καί τραγικό!

2. Τό θέμα τῆς ἀνορεξίας τῶν σημερινῶν μας χριστιανῶν, αὐτῶν μάλιστα τῶν δραστηρίων σέ θρησκευτικές ἐκδρομές καί ἐνοριακές ἐκδηλώσεις, τῆς ἀνορεξίας τους ὅμως, λέγω, νά μελετοῦν τήν Ἁγία Γραφή καί τήν θεολογία τῶν ἁγίων μας Πατέρων εἶναι, ἀγαπητοί μου, σοβαρό, πολύ σοβαρότερο ἀπό ὅ,τι μπορούμε νά τό κατανοήσουμε. Στοιχίζει τήν πνευματική πρόοδό τους. Καί τό βλέπουμε αὐτό στό χαμηλό ἐπίπεδο τῆς σκέψης τους καί τῆς συμπεριφορᾶς τους, αὐτῶν τῶν χριστιανῶν μάλιστα, λέγω, πού θεωροῦνται καί ὡς συνεργοί ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, ἱερέων καί ἐπισκόπων.

3. Ἔχει χαθεῖ, ἀγαπητοί μου, ἀπό τήν ποιμαντική τῶν Ἐνοριῶν μας ἡ βιβλική θεολογία, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βάση τῆς πατερικῆς θεολογίας καί τοῦ λειτουργικοῦ πλούτου τῆς Ἐκκλησίας μας. Παρατηροῦμε μέ πολλή θλίψη ὅτι πολλά θρησκευτικά περιοδικά, ἀκόμη δέ καί περιοδικά τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων, δέν παραθέτουν ἐρμηνεῖα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἔστω καί κάποιου χωρίου της, ὅπως αὐτό τό ἔκαναν οἱ ἅγιοι Πατέρες (γιά παράδειγμα ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης) οὔτε παρουσιάζουν κάποια καταληπτή ἀνάλυση μιᾶς πατερικῆς ὁμιλίας, ἀλλά καταγίνονται ἰδιαίτερα μέ τίς διαφημίσεις τῆς δράσεώς τους. Ὁ Κύριός μας μᾶς εἶπε καί ὅλα ἀκόμη ἂν τά κάνουμε, νά λέγουμε ὅτι εἴμαστε «ἀχρεῖτοι δοῦλοι» (βλ. Λουκ. 17,10). Ἐμεῖς, ἀντίθετα, δέν βλέπουμε τό πόσα δέν ἔχουμε κάνει, δέν βλέπουμε τό φοβερό ἀκατήχητο τοῦ λαοῦ τῶν ἐπαρχιῶν πού ποιμαίνουμε· δέν βλέπουμε στίς ἐπαρχίες μας τό πόσοι εἶναι χρόνια ἀνεξομολόγητοι, καί ἰδιαίτερα αὐτοί οἱ τοπικοί μας ἄρχοντες, τούς ὁποίους ἔχουμε κάνει φίλους, χωρίς ὅμως νά τούς ἔχουμε καταφέρει ἀκόμη νά ἐξομολογηθοῦν· δέν βλέπουμε λοιπόν ὅλη αὐτή μας τήν φτώχεια καί ὅμως σπεύδουμε νά δημοσιεύσουμε στά περιοδικά μας, μέ παχεις τίτλους μάλιστα, κάτι μικρό πού κάναμε. «Μικρό», ἔναντι σ' αὐτά τά πολλά πού δέν ἔχουμε κάνει.

4. Τέλος πάντων, φρονοῦμε ὅτι τά πολλά θρησκευτικά περιοδικά τῆς πατρίδας μας εἶναι εἰς βάρος τῆς μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν ἁγίων Πατέρων μας. Ὁ λαός μας διαβάζει τά δικά μας ἄρθρα καί δέν διαβάζει τόν προφήτη Ἡσαΐα καί τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ. Γι' αὐτό καί δέν μορφώνεται θεολογικά. Ἄν ὅμως τά ἄρθρα μας εἶναι ἀνάλυση ἢ μέ ἀπλᾶ λόγια ἀπόδοση μιᾶς ὁμιλίας κάποιου ἁγίου πατρός τῆς Ἐκκλησίας μας ἢ καταγίνονται μέ τήν ἀπόδοση τοῦ νοήματος κάποιου κεφαλαίου τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἢ μέ ἐρμηνεῖα κάποιου βιβλικοῦ χωρίου, τότε τό περιοδικό μέ τέτοια ἄρθρα ἔχει πράγματι λόγο Θεοῦ.

Δέν θέλω νά ὑποστηρίξω καθόλου τό νά μὴν ἐκδίδονται θρησκευτικά περιοδικά. Θέλω ὅμως μέ πόνο καί μέ δύναμη νά πῶ καί νά γράψω ὅτι τά θρησκευτικά περιοδικά γιά νά εἶναι ὀρθόδοξα πρέπει νά εἶναι βουτηγμένα στήν Ἁγία Γραφή καί στήν θεολογία τῶν ἁγίων Πατέρων μας. Τότε μόνο θά εἶναι χρήσιμα καί ὠφέλιμα, ὡς «ἄλας», ὅπως παρομοίασε ὁ Κύριος τούς μαθητές Του (Ματθ. 5,13). Διαφορετικά, ὅταν τά λεγόμενα θρησκευτικά περιοδικά δέν ἔχουν βιβλική καί πατερική θεολογία, ἀλλά ἔχουν κάποια φτηνά ἀρθράκια καθηκοντολογικοῦ καί κοινωνικοῦ περιεχομένου καί εἶναι γεμάτα ἀπό τίς φωτογραφίες μας καί τίς διαφημίσεις τῶν ἔργων μας, τότε τό «ἄλας» τῶν περιοδικῶν αὐτῶν «ἐμωράνθη» καί, κατά τόν λόγο τοῦ Κυρίου, «εἰς οὐδέν ἰσχύει ἔτι εἰ μή βληθῆναι ἔξω καί καταπατεῖσθαι ὑπό τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. 5,13). Πραγματικά, εἶναι γιά πέταμα

καί γιά ξέσχισμα τά λεγόμενα θρησκευτικά περιοδικά, πού τό περιεχόμενό τους δέν εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή, οὔτε ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων μας, οὔτε κάποιος βίος Ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας μας.

5. Ἐπιθυμῶ, ἀγαπητοί μου ἀναγνώστες, μέ τίς προσευχές σας, τό ταπεινό μου αὐτό περιοδικό, *ΑΠΛῆ ΚΑΤΗΧΗΣΗ*, ὅπως τό ὀνομάζω, νά εἶναι καί κατά τό περιεχόμενό του κατήχηση γιά τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Ἰδιαίτερα θέλω νά ἀφιερωθῶ στήν ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, Παλαιᾶς καί Καινῆς Διαθήκης. Τόν ὑπομνηματισμό μας στά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τόν ἐκδίδει κατά τόμους ἡ Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Στό περιοδικό μου αὐτό θά παραθέτω ἐρμηνεία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ἐργασία αὐτή θά ἔχει κείμενο, μετάφραση, σύντομο σχολιασμό, κυρίως ἀπό τά δύο σύντομα γαλλικά ὑπομνήματα *La Bible de Jerusalem (BJ)* καί *Traduction Oecumenique de la Bible (TOB)*, ἀλλά καί ἀπό ἄλλα ὑπομνήματα. Στό τέλος δέ κάθε περικοπῆς, μετά τό κείμενο καί τήν ἐρμηνεία, θά παραθέτω καί πρακτική ἀνάλυση, χρήσιμη γιά τό κήρυγμα καί γιά τούς λεγομένους «Κύκλους μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς». Ἀρχίζω ἀπό τό Κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον μέ κάποια διόρθωση καί ἐπαύξηση τῶν σχολίων πού παρέθεσα σέ προηγούμενα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ. Γιά ἔλλειψη ὅμως χώρου – διότι δέν μπορεῖ νά εἶναι πολύ ἐκτενές τό περιοδικό – , τήν μετάφραση καί τόν σχολιασμό τῆς κάθε περικοπῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης θά τά παραθέτω στό ἐβδομαδιαῖο περιοδικό τοῦ διαδικτύου (κάθε Παρασκευή), στό περιοδικό μας δέ αὐτό *Ἀπλῆ Κατήχηση* θά παραθέτω μόνο τό κείμενο τῆς περικοπῆς καί τήν ἀνάλυση αὐτῆς (ἐκτενῆ ἢ σύντομη), ὥστε κάθε περικοπή νά εἶναι ἕτοιμη γιά μάθημα «Κύκλου Ἁγίας Γραφῆς». Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ λόγου ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά πῶ ὅτι μερικά μαθήματα «Κύκλων μελέτης Ἁγίας Γραφῆς» πού γίνονται, δέν εἶναι καθόλου μελέτη Ἁγίας Γραφῆς, γιατί καταγίνονται μέ κάποιο μόνο στίχο ἀπό τήν περικοπή, κάνουν θέμα τόν στίχο αὐτό, καί παραθεωροῦν τήν ἐρμηνεία τῆς ὅλης περικοπῆς, μέσα στήν ὁποία κατανοεῖται καλύτερα ὁ κάθε στίχος. Τό κάθε ἄνθος δέν πρέπει νά τό ἀποκόπτουμε ἀπό τόν ἀνθῶνα πού ἐφύη!

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα – Μεγαλόπολη, Κυριακή 7 Μαρτίου 2010

2. ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή τήν ὁποία διερχόμεσθε, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ἔχει μερικά ἰδιότυπα πράγματα, πού μόνο σ' αὐτήν τά συναντᾶμε καί τήν κάνουν γλυκειά καί ἀπολαυστική. Ἐνα ἀπό αὐτά εἶναι καί ἡ Προηγιασμένη Λειτουργία, γιά τήν ὁποία θέλω σήμερα νά σᾶς μιλήσω.

1. Ἡ Προηγιασμένη Λειτουργία, ἀγαπητοί μου, ἔχει μιά ωραία ἱστορία καί κρύβει ἕνα σπουδαῖο δίδαγμα. Κατά πρῶτον ἤθελα νά ἀπαντήσω γιατί ἡ Προηγιασμένη γίνεται μόνον τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Γίνεται μόνον τήν περίοδο αὐτή ἡ Προηγιασμένη Λειτουργία, γιατί τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή δέν ἐπιτρέπεται νά γίνει Θεία Λειτουργία παρά μόνον τό Σάββατο καί μόνον τήν Κυριακή. Καί γιατί δέν ἐπιτρέπεται; Δέν ἐπιτρέπεται Θεία Λειτουργία τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή, γιατί ἡ Τεσσαρακοστή εἶναι πένθιμη περίοδος. Ἡ Λειτουργία ὅμως εἶναι χαρμόσυνο καί λαμπρό πράγμα. Δέν βλέπετε τόν παπᾶ, πού, ὅταν λειτουργεῖ, βγάζει τά μαῦρα καί φοράει τά λαμπρά του ἄμφια; Τί θέλει νά δείξει μέ αὐτό πού κάνει; Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ ἱερέας, μέ τά μαῦρα του πού φοράει, ζεῖ τό Πάθος τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλά, ὅταν λειτουργεῖ, ἐνδύεται λαμπρά ἄμφια, γιατί στήν Θεία Λειτουργία ζοῦμε τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Δέν ἐπιτρέπεται λοιπόν νά κάνουμε Θεία Λειτουργία τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή, παρά μόνον τό Σάββατο καί τήν Κυριακή, γιατί ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι χαρούμενη, εἶναι λαμπρή καί εὐφρόσυνη σκηνή, ἐνῶ ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή εἶναι πένθιμη περίοδος πού μᾶς πάει στά Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό καί καθόρισαν οἱ Πατέρες ἡ Θεία Λειτουργία τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή νά γίνεται μόνον τό Σάββατο καί τήν Κυριακή καί ὄχι ἄλλη μέρα τῆς ἐβδομάδος. Γιατί οἱ μέρες αὐτές εἶναι λαμπρές, ἀφοῦ τήν Κυριακή ἐορτάζουμε τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καί τό Σάββατο θυμόμαστε τήν δημιουργία τοῦ κόσμου.

2. Καλά καί ωραῖα! Ἄς γίνεται τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἡ Λειτουργία μόνον τό Σάββατο καί τήν Κυριακή. Γιατί λοιπόν νά γίνεται ἡ Προηγιασμένη Λειτουργία; Ἐδῶ, χριστιανοί μου, θέλω νά σᾶς πῶ κάτι πού ἐλέγχει ἐμᾶς τούς σημερινούς χριστιανούς. Οἱ πρῶτοι χριστιανοί ἤξεραν ὅτι ἡ Θεία Λειτουργία δέν εἶναι μιά ἀπλή προσευχή, ἀλλά εἶναι Τραπέζι, εἶναι Θεία Τροφή, Τροφή τοῦ Σώματος καί Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Στήν Θεία Λειτουργία ἀκοῦμε τόν ἱερέα νά λέγει «Λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ Σῶμά μου» καί «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο ἐστὶ τὸ Αἷμά μου». Ἡ Θεία Λειτουργία, ἀγαπητοί μου, γίνεται γιά τήν Θεία Κοινωνία! Ἡ Θεία Λειτουργία γίνεται γιά νά βγεῖ ὁ ἱερέας στό τέλος στήν Ὁραία Πύλη καί, κρατώντας τό Ἅγιο Ποτήριο, νά πεῖ «Μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καί ἀγάπης προσέλθετε». Καί προσέρχονται οἱ χριστιανοί καί κοινωνοῦν ὄχι κρασάκι καί ψωμάκι, πού λένε μερικοί ἀκατήχητοι στά παιδάκια, ἀλλά κοινωνοῦν τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, αὐτό τό Αἷμα πού χύθηκε τήν Μεγάλη Παρασκευή στόν Γολγοθᾶ γιά τήν σωτηρία μας.

3. Οί πρώτοι χριστιανοί, ἀδελφοί μου, κοινωνοῦσαν συχνά. Κοινωνοῦσαν ὄχι κάποτε πότε, σέ μεγάλες μόνον γιορτές, ἀλλά ἦταν τόσο προσεκτικοί στήν ζωή τους ὥστε νά μποροῦν νά κοινωνοῦν σέ κάθε Θεία Λειτουργία. Ὁ ἅγιος Βασίλειος καυχᾶται ὅτι οἱ χριστιανοί τῆς ἐποχῆς του κοινωνοῦσαν τέσσερις φορές τήν ἐβδομάδα!

Ἀφοῦ ὅμως παλαιά οἱ χριστιανοί κοινωνοῦσαν συχνά, τρεῖς καί τέσσερις φορές τήν ἐβδομάδα, τί θά γινόταν τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή, πού δέν ἐπιτρέπεται κάθε μέρα ἡ Θεία Λειτουργία; Θά κοινωνοῦσαν μόνον τήν Κυριακή ἢ μόνον τό Σάββατο; Δέν τούς ἔφτανε αὐτό! Μάλιστα τήν μεγάλη Τεσσαρακοστή, πού ὁ πνευματικός ἀγώνας εἶναι ἐντονώτερος, πρέπει νά εἶναι καί συχνότερη ἡ Θεία Κοινωνία. Ἀλλά πῶς θά ἔχουν Θεία Κοινωνία, ἀφοῦ δέν ἐπιτρέπεται νά γίνει Θεία Λειτουργία;

Οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἀδελφοί μου, πού ἔχουν τήν Χάρη καί τήν Σοφία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βρῆκαν λύση! Οἱ ἅγιοι Πατέρες καθόρισαν: Τό Σάββατο ἢ τήν Κυριακή τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, πού γίνεται Θεία Λειτουργία, ὁ ἱερέας νά βγάζει ὄχι μόνο μία Μερίδα γιά Ἁγιασμένο Ἄρτο γιά τήν Λειτουργία τῆς ἡμέρας αὐτῆς, ἀλλά νά βγάζει καί ἄλλη καί ἄλλη Μερίδα γιά Ἁγιασμένο Ἄρτο. Καί φυλάγει πάνω στήν Ἁγία Τράπεζα τίς ἁγιασμένες αὐτές Μερίδες τοῦ Ἄμνου μέσα στό Ἅγιο Ἀρτοφόριο καί τίς βγάζει ἀπό αὐτό, τήν μία Μερίδα τήν Τετάρτη καί τήν ἄλλη Μερίδα τήν Παρασκευή, πού θά κάνει τήν Προηγιασμένη Λειτουργία.

4. Ἡ Λειτουργία αὐτή λέγεται Προηγιασμένη, γιατί, ὅπως τό λέει καί ἡ λέξη, δέν ἀγιάστηκαν οἱ Μερίδες τοῦ Προσφόρου στήν Λειτουργία αὐτή, ἀλλά σέ προηγούμενη Λειτουργία. Εἶναι Λειτουργία ἀπό Προηγιασμένο Ἄρτο.

Ἡ Ἐκκλησία στήν περίπτωση γιά τήν ὁποία μιλάμε, γιά τήν Προηγιασμένη δηλαδή Λειτουργία, ἐφάρμοσε στήν πράξη μιᾶ τακτική πού γινόταν παλαιότερα. Ἀκοῦστε, ἀδελφοί μου: Οἱ ἀσκητές μοναχοί μας, μέ τήν εὐλογία τῶν Γερόντων τους, εἶχαν στά ἁγιασμένα μακρινά ἀσκητήριά τους Θεία Κοινωνία. Καί τήν Τετάρτη καί τήν Παρασκευή τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀφοῦ νήστευαν ἀπό τό πρωί, κοινωνοῦσαν μόνοι τους στήν ἑσπερινή τους Ἀκολουθία. Σάν πολύ τολμηρό δέν σᾶς φαίνεται αὐτό, τό νά κοινωνάει μόνος του ἕνας μοναχός, ἀφοῦ δέν εἶναι ἱερέας; Ἐάν ὅμως ὁ μοναχός τό ἔκανε αὐτό, τό ἔκανε μέ τήν εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήν εὐχή τῶν Γερόντων του, τῶν πνευματικῶν του Πατέρων. Γι' αὐτό, κι ὅταν προσερχόταν γιά νά κοινωνήσῃ ἔλεγε καί πάλι ἔλεγε «Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν». Ὡς «Πατέρες» ἐνοοῦσε ὄχι τούς ἁγίους Πατέρες στόν οὐρανό, ἀλλά τούς πνευματικούς Πατέρες του πού ζοῦσαν, τούς Γεροντάδες καί τούς Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων.

Αὐτό λοιπόν πού γινόταν μέ τούς ἀσκητές τῶν ὁρέων καί τούς ἐρημίτες, παρέλαβε ἡ Ἐκκλησία καί τό ἔκανε πράξη γιά ὅλα της τά παιδιά καί ἔχουμε τήν Προηγιασμένη Λειτουργία. Εἶναι πολύ ωραία ἡ Λειτουργία αὐτή, ἀδελφοί μου. Νά τήν ἀπολαμβάνετε στίς ἐνορίες σας. Στήν πραγματικότητα δέν εἶναι Θεία Λειτουργία, ἀλλά εἶναι Ἀκολουθία Θείας Μεταλήψεως. Τό μήνυμα τῆς Προηγιασμένης εἶναι: ΣΥΧΝΗ ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ!

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα – Μεγαλόπολη, Κυριακή 14 Μαρτίου 2010

3. ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Διερχόμαστε, αδελφοί μου χριστιανοί, τήν Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Παρά τήν νηστεία της καί τόν κόπο της ὅμως εἶναι γλυκειά καί ἀπολαυστική ἡ περίοδος αὐτή. Μαζί μέ τά ἄλλα ὠραῖα τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἀκοῦμε καί τούς Χαιρετισμούς στήν Παναγία μας. Γι' αὐτούς θά ἤθελα νά σᾶς μιλήσω σήμερα.

1. Κατά πρῶτον θέλω νά ἀπαντήσω στό γιατί οἱ Χαιρετισμοί λέγονται τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Γιατί φαίνεται περίεργο, ἐνῶ ἡ Τεσσαρακοστή εἶναι πένθιμη περίοδος, καί αὐτή ἡ Ἁγία Τράπεζα εἶναι ντυμένη μέ τά μαῦρα, ὅμως αὐτή τήν περίοδο ἀκοῦμε μία Ἀκολουθία πού εἶναι χαρά καί εὐφρόσυνη. Τό λέει καί ἡ λέξη: «Χαιρετισμοί». Στήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή, ἀγαπητοί μου, ἔχουμε πάντα τόν μήνα Μάρτιο. Καί ὅπως τό λέει ὁ λαός μας, «δέν λείπει ὁ Μάρτης ἀπ' τή Σαρακοστή»! Τόν μήνα ὅμως Μάρτιο γιορτάζουμε τήν πιό μεγάλη γιορτή, τήν γιορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Πραγματικά, εἶναι ἡ μεγαλύτερη γιορτή ὁ Εὐαγγελισμός, γι' αὐτό καί τό ἀπολυτίκιο τῆς ἐορτῆς λέει: «Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τό κεφάλαιον...»! Τό «κεφάλαιον», τό κορυφαῖο δηλαδή μήνυμα τῆς σωτηρίας μας, τό δίνει ὁ Εὐαγγελισμός. Ἡ Σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στήν Κοιλία τῆς Παρθένου, ἀγαπητοί μου, ἔγινε μέ τόν Εὐαγγελισμό. Τότε, ὅταν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ εἶπε τό «Χαῖρε» στήν Παρθένο καί τῆς ἔφερε τό μήνυμα ὅτι θά σαρκωθεῖ σ' Αὐτήν ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, καί ἡ Παναγία δέχτηκε τό μήνυμα αὐτό, τότε, λέγω, «σύν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ σωματούμενόν Σε θεωρῶν, Κύριε». Τότε ἔγινε ἡ Σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί ἐννέα μῆνες ἀκριβῶς μετά, ἀπό 25 Μαρτίου ἕως 25 Δεκεμβρίου, ἔχουμε τήν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, τά Χριστούγεννα πού λέμε.

2. Εἶναι μεγάλη λοιπόν ἡ γιορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες τίς γιορτές. Εἶναι γιορτή τῆς Σάρκωσης τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὅμως, κατά ἓνα λειτουργικό Κανόνα, πού τηρεῖται στήν Ἐκκλησία μας, πρὶν ἀπό μία Δεσποτική γιορτή ἔχουμε τά προεόρτια. Ἡ Ἐκκλησία δηλαδή, μέ εἰδικά τροπάρια καί ὕμνους, μᾶς προετοιμάζει γιά νά δεχτοῦμε σωστά, γιά νά μιλήσει δυνατά μέσα μας ἡ ἐορτή αὐτή. Καί ἂν αὐτό γίνεται γιά κάθε Δεσποτική ἐορτή, πολύ περισσότερο πρέπει νά γίνει αὐτό γιά τόν Εὐαγγελισμό, πού εἶναι καί Δεσποτική καί Θεομητορική ἐορτή. Ἔτσι λοιπόν γιά τήν ἐορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, πού πέφτει πάντα τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή, στίς 25 Μαρτίου, ἡ Ἐκκλησία μας μᾶς προετοιμάζει μέ τούς «Χαιρετισμούς» στήν Παναγία.

3. Οἱ «Χαιρετισμοί», πού εἶναι μία ὁλόκληρη Ἀκολουθία, εἶναι, ἀγαπητοί μου, ἀνάπτυξη ἐκείνου τοῦ «Χαῖρε», πού εἶπε ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ στήν Θεοτόκο. Ἐνα «Χαῖρε» εἶπε ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ καί αὐτό τό «Χαῖρε» τό πῆρε ἡ Ἐκκλησία καί τό ἔκανε ὁλόκληρη Ἀκολουθία. Τό ἔκανε 144 «Χαῖρε»!!! Μέ τά «Χαῖρε» αὐτά σάν νά μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ συνθέτης τοῦ Ὑμνου κάνει ἓναν περίπατο στόν Κῆπο τῶν ἀρετῶν τῆς Παρθένου Μαρίας, τῆς

Παναγίας μας. Θαμπώνεται από τήν ὀμορφιά τῶν ἀνθέων τοῦ Κήπου αὐτοῦ καί ζαλίζεται ἀπό τήν εὐωδία τους. Καί ὅταν φεύγει ἀπό αὐτόν, κόβει μερικά ἀνθη, τά δένει μέ μία «χρυσή κλωστή», τά κάνει ὠραῖο μπουκέτο καί τά προσφέρει στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, γιά νά εὐωδιάζουν οἱ πιστοί. Αὐτό εἶναι οἱ «Χαιρετισμοί»! Εἶναι μία ὠραία Θεοτοκολογία, μέ πολύ βαθιά, ἀλλά καί πολύ ὑψηλά νοήματα. Βάθος καί ὕψος οἱ «Χαιρετισμοί» στήν Παναγία. Ὁ ποιητής τῶν «Χαιρετισμῶν» ἔστησε πράγματι ἕνα ὠραιότατο καί ἀθάνατο μνημεῖο στήν Θεοτόκο Μαρία. Μνημεῖο, πού δέν μπόρεσαν νά τό κλονίσουν οἱ αἰῶνες. Ὅλα χάνονται καί σβήνονται ἀπό τόν πανδαμάτορα χρόνο, ἀλλά πάνω ἀπό τά ἐρείπια καί τά χαλάσματα τοῦ κόσμου θά παραμένουν, ὡς αἰωνίως λάμπον μνημεῖο, οἱ «Χαιρετισμοί» στήν Παναγία μας. Καί δέν εἶναι μόνο τά νοήματα τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ Ὑμνου ὠραῖα καί ἐξαιρετα, ἀλλά καί ἡ φρασεολογία τοῦ Ὑμνου εἶναι ὑπέροχη. Αὐτό, ἡ ἔκφραση τοῦ Ὑμνου, εἶναι ἡ «χρυσή κλωστή», γιά τήν ὁποία εἶπα παραβολικῶς προηγουμένως ὅτι ὁ ποιητής τῶν «Χαιρετισμῶν» δένει τά ἀνθη τῶν ἀρετῶν τῆς Παναγίας καί τά κάνει πνευματικό «μπουκέτο», ἀπόλαυση γιά τούς πιστούς. Ἀπ' ὅλα τά ὠραῖα τῶν «Χαιρετισμῶν», ἀγαπητοί μου, μοῦ ἀρέσει τό τελευταῖο «Χαῖρε», πού παρακαλῶ νά τό λέμε ὅλοι μας προτοῦ νά κοιμηθοῦμε τό βράδυ:

*«Χαῖρε χρωτός τοῦ ἐμοῦ θεραπεία,
χαῖρε ψυχῆς τῆς ἐμῆ σωτηρία, Χαῖρε Νύμφη Ἀνύμφευτε!»*

Ὁ ἄνθρωπος, ἀγαπητοί μου, ἔχει σῶμα καί ψυχή. Καί τά δύο ἀρρωσταίνουν. Τό σῶμα ἀρρωσταίνει ἀπό τίς διάφορες ἀσθένειες καί ἡ ψυχή ἀπό τά ἁμαρτωλά πάθη. Ἡ Γιάτρισσά μας καί γιά τά δύο, καί γιά τό σῶμα καί γιά τήν ψυχή, εἶναι ἡ Παναγία. Τοῦ «χρωτός» μας, δηλαδή τοῦ σώματός μας, θεραπεία, ἀλλά καί τῆς «ψυχῆς» μας σωτηρία εἶναι ἡ Παναγία μας. «Χαῖρε χρωτός τοῦ ἐμοῦ θεραπεία, χαῖρε ψυχῆς τῆς ἐμῆ σωτηρία»! Χριστιανοί μου, νά λέτε τούς «Χαιρετισμούς» στήν Παναγία, ὄχι μόνο τώρα τήν περίοδο αὐτή, ἀλλά καί κάθε μέρα ὅλη τήν περίοδο τοῦ ἔτους. Ἄν δέν μπορεῖτε νά λέτε κάθε μέρα ὅλους τούς «Χαιρετισμούς», γιατί εἶστε ἐργαζόμενοι ἄνθρωποι, ὅμως κάθε μέρα νά λέτε κάτι ἀπό αὐτούς, ὅσο μπορεῖτε. Μέ τούς «Χαιρετισμούς» παίρνουμε τήν θέση τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ καί χαιρετᾶμε καί ἐμεῖς, σάν καί ἐκεῖνον, τήν Παναγία. Καί ὅταν χαιρετᾶμε τήν Παναγία, μᾶς «χαιρετάει» καί ἡ Ἰδία ἡ Παναγία καί ἔχουμε χαρά. Ἡ χαρά, πού λαχταράει ὁ κόσμος, δέν ἔρχεται ἀπό τίς κοσμικές διασκεδάσεις, ἀλλά ἔρχεται ἀπό τούς «Χαιρετισμούς» στήν Παναγία. Αὐτή μόνο μᾶς ἀπόμεινε. Ὅλα τά ἄλλα εἶναι ψέματα.

Μέ πολλές εὐχές,
† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα – Μεγαλόπολη, Κυριακή 21 Μαρτίου 2010

4. ΟΙ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΟΙ

1. Τώρα τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ὅσοι παρακολουθεῖτε τήν Προηγιασμένη Λειτουργία, θά ἀκοῦτε τόν ἱερέα δυνατά νά λέει ἐκφωνήσεις καί εὐχές γιά τούς Κατηχουμένους. Λέει γιά παράδειγμα: «Ὅσοι Κατηχούμενοι προσέλθετε», «Οἱ πιστοί ὑπέρ τῶν Κατηχουμένων δεηθῶμεν», «Οἱ Κατηχούμενοι προέλθετε», κ. ἄ.. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ δέηση γιά τούς Κατηχουμένους γίνεται σέ κάθε Θεία Λειτουργία, ἀλλά γίνεται μυστικά. Τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή ὅμως, στήν Προηγιασμένη Λειτουργία, ἡ δέηση γιά τούς Κατηχουμένους γίνεται ἐκφώνως. Γιατί αὐτό;

Σᾶς εἶχα πει καί ἄλλοτε, ἀδελφοί μου, ὅτι ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή στήν οὐσία της εἶναι μιᾶ πορεία προετοιμασίας γι' αὐτούς πού θά βαπτίζονταν τό Πάσχα, τήν νύχτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου πρός τήν Κυριακή. Στήν ἀρχαία Ἐκκλησία προτοῦ νά βαπτιστοῦν οἱ χριστιανοί, πρῶτα διδάσκονταν καί καταρτιζόνταν. Αὐτή ἡ διδασκαλία τους καί ἡ ὅλη προετοιμασία τους γιά νά βαπτιστοῦν λεγόταν ΚΑΤΗΧΗΣΗ. Καί οἱ ἴδιοι αὐτοί πού κατηχῶνταν λεγόταν ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΟΙ.

2. Δέν ξέρω νά σᾶς πῶ πόσο διαρκοῦσε ἀκριβῶς αὐτή ἡ Κατήχηση τῶν Κατηχουμένων. Πάντως διαρκοῦσε πολύ. Ὅπως δὴποτε τρία χρόνια. Στό διάστημα αὐτό οἱ Κατηχούμενοι διδάσκονταν ὅλα τά ὠραῖα τῆς πίστες μας. Τά πολύ μυστικά ὅμως καί βαθιά, ὅπως εἶναι ἡ Θεία Λειτουργία, δέν τά μάθαιναν, γιατί δέν ἦταν ἀκόμη βαπτισμένοι. Καί ὁ μὴ βαπτισμένος δέν μπορεῖ νά μετέχει στήν Θεία Λειτουργία, ἀφοῦ δέν πρέπει νά κοινωνεῖ. Ὑπῆρχαν διάφορες τάξεις τῶν Κατηχουμένων, ὅπως συμβαίνει στά σχολεῖα μας γιά παράδειγμα. Ἡ τελευταία τάξη τῶν Κατηχουμένων, αὐτοί πού ἐπρόκειτο νά βαπτισθοῦν τήν νύχτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, λεγόταν «οἱ πρός τό φῶτισμα πορευόμενοι». «Φῶτισμα» λέγεται τό βάπτισμα, γι' αὐτό καί κρατᾶμε λαμπάδες στό βάπτισμα, γιά νά συμβολίσουμε ὅτι ὁ βαπτισμένος πῆρε τό Φῶς, πῆρε τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Φωτίστηκες, παιδάκι μου», λέει ἡ γιαγιά στό ἐγγονάκι της ὅταν βαπτίζεται. Σ' αὐτήν λοιπόν τήν τελευταία τάξη τῶν Κατηχουμένων, πού πήγαινε γιά τό βάπτισμα, τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἡ Κατήχηση γινόταν πιό ἐντατική. Ἀφοῦ νά φανταστεῖτε σέ σαράντα μέρες οἱ Κατηχούμενοι διδάσκονταν ἐρμηνευτικῶς ὅλη τήν Παλαιά Διαθήκη, πού ἔχει σαράντα ἐννέα βιβλία. Ἀπορεῖ κανεῖς καί λέει: Πότε προλάβαιναν σέ σαράντα μέρες νά διδαχθοῦν ὅλη τήν Παλαιά Διαθήκη; Προλάβαιναν, γιατί τά μαθήματα Κατηγήσεως ἦταν καθημερινά καί ἐξάωρα! Μᾶς διασώζονται ἀπό τήν παλαιά αὐτήν ἐποχή Κατηγήσεις τῶν ἁγίων Πατέρων καί βλέπουμε πόσο δυνατά καί πόσο πηκτά εἶναι τά μαθήματα αὐτά. Εἶναι θεμέλια!

3. Μετά ἀπό τήν ἐντατική αὐτή διδασκαλία τους οἱ Κατηχούμενοι, πού θά βαπτίζονταν τό Πάσχα, παρουσιάζονταν ὅλοι μαζί ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου καί ἐξετάζονταν, ἂν τούς ἐμπεδώθηκαν τά μαθήματα. Ἄν ὁ ἐπίσκοπος σέ μερικούς ἀπό αὐτούς πού θά βαπτίζονταν

διεπίστωνε ότι η Κατήχηση δεν ήταν επαρκής, τούς ανέβαλε το βάπτισμα για την έορτή των Θεοφανείων ή για το άλλο Πάσχα. Γιατί δύο φορές τον χρόνο μπορούσαν να βαπτισθούν οι χριστιανοί: Ἡ τά Θεοφάνεια (βαπτίζονταν στην έορτή της Βαπτίσεως του Χριστού) ή την νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου. Οἱ περισσότεροι βαπτίζονταν τότε, την νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου. Καί τό ἔκαναν αὐτό, γιατί τό βάπτισμα εἶναι συμμετοχή στην Ταφή καί στην Ἀνάσταση του Χριστού. Καί ἐπειδή την νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου ὁ Χριστός εἶναι στον Τάφο, ἀλλά καί θά βγεῖ ἀπό τόν Τάφο, γι' αὐτό, γιά νά ἔχουν καί πιό παραστατικά τόν συμβολισμό του βαπτίσματός τους, προτιμοῦσαν νά βαπτίζονταν τότε, την νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου. Ἄν λοιπόν δεν ἦταν καλά καταρτισμένοι οἱ Κατηχούμενοι στην πίστη, ὁ ἐπίσκοπος τούς ανέβαλε τό βάπτισμα γιά ὅποιο χρόνο αὐτός ἔκρινε, ὥστε νά καταρτιστοῦν καλύτερα καί νά γίνουν συνειδητοί χριστιανοί.

4. Βλέπετε, χριστιανοί μου, πόσο μεγάλη σημασία ἔδινε ἡ Ἐκκλησία γιά τόν θεολογικό καταρτισμό των χριστιανῶν; Δεν τούς βάπτιζε ἄν δεν γνώριζαν τίς ἀλήθειες τῆς πίστες μας. Ἔτσι εἶναι! Πρέπει νά ξέρεις αὐτό τό ὅποιο θά γίνεις καί αὐτό στό ὅποιο θά ἀνήκεις! Ἀλλά ἀκοῦστε καί τό ἄλλο: Δεν σταματοῦσε ἡ Κατήχηση μέ τό βάπτισμα. Συνεχιζόταν καί μετά τό βάπτισμα. Καί μάλιστα ἡ Κατήχηση μετά τό βάπτισμα ἦταν ἀπό ὑψηλότερο καί βαθύτερο κείμενο. Ἦταν ἀπό τήν Καινή Διαθήκη καί μάλιστα ἀπό τό ὑψηλότερο κείμενο αὐτῆς, ἀπό τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο. Γι' αὐτό καί μετά τό Πάσχα – πού γινόταν τό Βάπτισμα – τά εὐαγγελικά ἀναγνώσματα εἶναι ἀπό τό Εὐαγγέλιο του Ἰωάννου.

5. Βλέπετε, ἀδελφοί μου, ξαναλέγω, πόσο πολύ μεριμνοῦσε ἡ Ἐκκλησία νά εἶναι καταρτισμένα στην πίστη τά παιδιά της; Τώρα, στην πολιτισμένη τάχα ἐποχή μας, οἱ λεγόμενοι βαπτισμένοι χριστιανοί δεν ξέρουν οὔτε τό «ἄλφα» τῆς πίστες μας. Τό δέ «ἄλφα» εἶναι νά κάνουμε τόν σταυρό μας. Οὔτε τόν σταυρό τους δεν ξέρουν νά κάνουν οἱ σημερινοί χριστιανοί!... Οὔτε μιά φορά δεν διάβασαν τό Βιβλίο του Θεοῦ, πού λέγεται Ἁγία Γραφή. Ἔτσι, ἀκατάρτιστοι ὅπως εἶναι οἱ χριστιανοί μας στίς ἀλήθειες τῆς πίστες μας, δεν γλυκαίνονται ἀπ' αὐτήν καί δεν ξέρουν νά τήν υπερασπίζουν καί γι' αὐτό γίνονται εὐκολα θύματα των αἱρέσεων. Ἡ Ἐκκλησία θέσπισε μέν τόν νηπιοβαπτισμό, ἀλλά, μέ τήν ἀναγκαία προϋπόθεση κάποιος εὐσεβῆς χριστιανός νά «ἀναδεχθεῖ», νά ἀναλάβει δηλαδή τήν ὑποχρέωση νά διδάξει στό παιδάκι αὐτό πού βαπτίζεται, ὅταν θά μεγαλώσει, τίς ἀλήθειες τῆς πίστες, πού τώρα σάν νήπιο δεν μπορεί νά τίς διδαχτεῖ. Αὐτόν τόν χριστιανό, πού «ἀναδέχεται» τήν ἱερή αὐτή ὑποχρέωση, τόν λέμε «ἀνάδοχο». Ὅσοι, ἄνδρες καί γυναῖκες, ἔχετε γίνει ἀνάδοχοι σκεφτεῖτε τήν ἱερή ὑποχρέωση πού ἔχετε γιά τά «ἀναδεκτούδια» σας. Δώστε τους νά διαβάσουν τό Εὐαγγέλιο καί ὁδηγήστε τα σέ κάποιο πνευματικό νά ἐξομολογηθοῦν. Καί ὅλοι μας, χριστιανοί μου, πού εἴμαστε βαπτισμένοι, ἀλλά δεν ἔχουμε κατηχηθεῖ, ἄς τό πάρουμε ἀπόφαση, σέ ὅποια ἡλικία εἶναι ὁ καθένας, νά διαβάσουμε τά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας γιά νά κατηχηθοῦμε. Τό Εὐαγγέλιο πρῶτα καί τούς βίους των ἁγίων ἔπειτα.

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα – Μεγαλόπολη, Κυριακή τῶν Βαΐων 28 Μαρτίου 2010

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

1. Μπαίνουμε, ἀδελφοί μου χριστιανοί, στήν Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάδα. Ἡ Ἑβδομάδα αὐτή εἶναι τά Ἅγια τῶν Ἁγίων τῆς Ὁρθόδοξης Λατρείας μας. Λέγεται δέ Μεγάλη, ὅπως ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὄχι γιατί τήν Ἑβδομάδα αὐτή τό ἡμερονύκτιο ἔχει μεγαλύτερη διάρκεια, ἀλλά γιατί τήν Ἑβδομάδα αὐτή τελοῦμε τήν ἀνάμνηση τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καί ἄν δέν συνέβαιναν, χριστιανοί μου, τά Πάθη τοῦ Χριστοῦ, ἄν δέν συνέβαινε ὁ σταυρικός Του Θάνατος, δέν θά εἴχαμε τήν σωτηρία μας.

2. Οἱ Ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος εἶναι ὁμορφες, πολύ γλυκιές καί βαθιά θεολογικές. Κανονικά πρέπει νά γίνονται τό πρωί, γιατί εἶναι ὀρθρινές Ἀκολουθίες. Ἄν ὅμως γίνονται τό πρωί, ὁ ἐργαζόμενος λαός μας δέν θά μπορεῖ νά τίς παρακολουθεῖ. Γι' αὐτό, γιά νά μή στερηθεῖ ὁ λαός μας τίς ἀπολαυστικές αὐτές Ἀκολουθίες, ἡ Ἐκκλησία ἔκανε τήν συγκατάβαση αὐτή καί τίς τελεῖ τό βράδυ. Ὅταν ὅμως ὁ Ὁρθρος γίνεται τό βράδυ, ἔχει τήν ἐννοια μιᾶς ἀγρυπνίας, ἀγρυπνίας γιά τά Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Καί εἶναι ὠραῖο τό θέαμα τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ μας νά ἔρχεται τά βράδια τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος στήν Ἐκκλησία του, γιά νά νοιώσει, μέ τά τροπάρια πού ἀκούει, τά Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Πρέπει ὅμως, χριστιανοί μου, νά ἔχετε μαζί σας καί τήν Ἱερά Σύνοψη ἢ βιβλιαράκι τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, γιά νά νοιώθετε καλύτερα τούς ὕμνους πού ἀκοῦτε.

3. Ὅλη ἡ Μεγάλη Ἑβδομάδα χωρίζεται σέ δύο μέρη: Τό πρῶτο μέρος εἶναι ἀπό τήν Κυριακή τῶν Βαΐων τό βράδυ (πού εἶναι ὁ Ὁρθρος τῆς Μεγάλης Δευτέρας) μέχρι τήν Μεγάλη Τρίτη τό βράδυ. Καί τό δεύτερο μέρος εἶναι ἀπό τήν Μεγάλη Πέμπτη τό βράδυ μέχρι τό Μεγάλο Σάββατο τό βράδυ. Τά δύο αὐτά μέρη τά συνδέει ἡ Μεγάλη Τετάρτη. Κυρίως Μεγάλη Ἑβδομάδα εἶναι τό δεύτερο μέρος, αὐτό κυρίως εἶναι τά Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Καί τήν Μεγάλη Πέμπτη τό βράδυ θά δοῦμε στό κέντρο τοῦ Ναοῦ – δέν εἶδε ποτέ ἡ γῆ καί ὁ οὐρανός φρικτώτερο θέαμα – θά δοῦμε πάνω σέ δύο ξύλα καρφωμένο τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μας. Τώρα τά ξύλα αὐτά τά βλέπουμε πλανισμένα. Ἀλλά τά ξύλα ἐκεῖνα τοῦ Σταυροῦ, πάνω στά ὁποῖα σταυρώθηκε ὁ Χριστός μας, ἦταν ἄγρια καί ἀκατέργαστα, βιαστικά κομμένα καί καρφωμένα ἀπό τά βάρβαρα χέρια τῶν στρατιωτῶν. Δέν εἶναι καθόλου εὐχάριστο τό θέαμα αὐτό, νά βλέπει κανεῖς ἕναν ἐσταυρωμένο καί ὁ καθένας «νά ἀποστρέφει τό πρόσωπό του» ἀπό ἕνα τέτοιο θλιβερό θέαμα, ὅπως εἶχε πεῖ ὀκτακόσια χρόνια πρῖν ὁ προφήτης Ἡσαΐας (Ἡσ. 53, 3). Καί τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μας πάνω στόν Σταυρό εἶναι ταλαιπωρημένο ἀπό τούς βασανισμούς καί τά χτυπήματα τῆς προηγούμενης νύχτας, ὥστε νά πεῖ πάλι ὁ Ἡσαΐας « τό εἶδος (=ἡ μορφή του) ἄτιμον καί ἐκλειπὸν παρά πάντας τούς υἱούς τῶν ἀνθρώπων» (Ἡσ. 53,3). Πῶ, πῶ! Αὐτός πού εἶναι «ὁ ὠραῖος κάλλει παρά τούς υἱούς τῶν ἀνθρώπων» ἔχει πάνω στόν Σταυρό τό Πρόσωπό Του «ἐκλειπὸν (=μαραμένο) παρά πάντας τούς υἱούς τῶν ἀνθρώπων»! Καί ὅλα αὐτά γιά ἡμᾶς, γιά τήν σωτηρία μας.

4. Για να μή σκανδαλιστεῖ ὅμως κανείς ἀπό τήν θεά αὐτή τοῦ Ἐσταυρωμένου Κυρίου μας, καί νομίσει ὅτι ἔπαθε ἀπό ἀδυναμία, προλαμβάνει τό πρῶτο μέρος τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καί παρουσιάζει τόν Χριστό ὡς Νυμφίο. Ὡς ὠραῖον δηλαδή, πού πρέπει νά Τόν ἀγαπήσουμε. Ἐάν, μετά ἀπό λίγες μέρες, θά τόν δοῦμε στόν Σταυρό μέ ἀλλοιωμένη τήν ὄψη Του, αὐτό θά γίνει γιά ἡμᾶς, γιά τήν σωτηρία μας. Ἀλλά καί ὁ χαρακτηρισμός τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Νυμφίου δίνει καί τήν ἐρμηνεία τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ: Ἡ σχέση μας, ἀδελφοί μου, μέ τόν Θεό εἶναι στενή, εἶναι πολύ στενή, ὅσο στενή εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἀνδρα καί τῆς γυναίκας στόν γάμο. Ἔτσι μᾶς τό λέγουν ἀπό παλαιά οἱ Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀλλά μέ τίς ἁμαρτίες μας τήν διαρρήξαμε καί τήν χαλάσαμε αὐτή τήν πρώτη στενή καί ὠραία σχέση μέ τόν Θεό μας. Γι' αὐτό σαρκώθηκε ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, ἦρθε ἀνάμεσά μας, κήρυξε ὁμορφη διδασκαλία, πού τήν γράφει τό Εὐαγγέλιο, καί τέλος, μιά μέρα, Παρασκευή ἡμέρα, σέ ἕνα βράχο, τοῦ Γολγοθᾶ τόν βράχο, πρόσφερε, πάνω στόν Σταυρό καρφωμένος, τόν ἑαυτό Του Θυσία γιά ἡμᾶς. Ἔτσι τά «ξαναφτιάξαμε» μαζί Του καί ἀποκτήσαμε τήν πρώτη σχέση μ' αὐτόν. Νυμφίος ὁ Χριστός καί νύμφη ἡ ψυχὴ μας!

5. Πραγματικά, ἀδελφοί μου, μέ τό Πάθος τοῦ Χριστοῦ σωθήκαμε ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοί, πού ἀποστατήσαμε ἀπό τόν Χριστό μας καί εἴχαμε ἐρωτοτροπήσει μέ ξένους νυμφίους τῆς δόλιας ἁμαρτίας. Αὐτό τό ἐκφράζει ἡ ἁμαρτωλή γυναίκα τῆς Μεγάλης Τρίτης τό βράδυ (πού εἶναι Ὁρθρος τῆς Μεγάλης Τετάρτης), ἡ ὁποία μετανόησε γιά τά κρίματά της καί πῆρε μύρο πολύτιμο, γιά νά ἀλείψει τά πόδια τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό καί τήν Μεγάλη Τετάρτη, γιά ἀνάμνηση τῆς γυναίκας αὐτῆς, κάνουμε τό Ἱερό Εὐχέλαιο.

Τήν Μεγάλη Πέμπτη τό πρωί βλέπουμε ἕνα περίεργο καί εὐχάριστο φαινόμενο: Ἐνῶ τόν ἱερέα τόν βλέπαμε ὅλη τήν Ἑβδομάδα μέ πένθιμα ἄμφια, ὅμως τήν Μεγάλη Πέμπτη τό πρωί τόν βλέπουμε νά φοράει τά λαμπρά του ἄμφια καί νά κάνει τήν Θεία Λειτουργία. Ἀλλά Θεία Λειτουργία δέν ἐπιτρέπεται τήν Μεγάλη Ἑβδομάδα οὔτε καί τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή μεσοβδόμαδα. Πῶς λοιπόν τήν Μεγάλη Πέμπτη τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία; Τήν Μεγάλη Πέμπτη, ἀδελφοί μου, εἶναι ἡ ἐπέτειος τῆς Θείας Λειτουργίας! Τέτοια ἡμέρα παραδόθηκε, μέ τόν Μυστικό Δεῖπνο, τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Γι' αὐτό, ἡ μισή μέρα τῆς Μεγάλης Πέμπτης ἔχει εὐχάριστη ὄψη, ἀφοῦ τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία. Γιατί, ὅπως εἶπε κάποιος νεώτερος Πατέρας, ἡ Θεία Λειτουργία «εἶναι τό γλέντι τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν»!

Σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ὅπως σᾶς τό ἔμαθε ἡ ἁγιασμένη μάνα σας καί ἡ γιαγιά σας, νά παρακολουθεῖτε τίς Ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Πρέπει δέ νά τίς παρακολουθοῦμε μέ ἐγρήγορη. Γι' αὐτό καί οἱ δύο πρῶτες ἡμέρες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος διαποτίζονται ἀπό τήν παραβολή τῶν δέκα παρθένων. Ἄς μιμηθοῦμε τίς φρόνιμες παρθένες, πού μέ ἐγρήγορη καί ἀναμμένες τίς λαμπάδες ἀνέμεναν τόν Νυμφίο. Καλό Πάσχα!

Μέ πολλές εὐχές, † Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

Πατέρες, παρακαλῶ νά τηρήσετε τήν παλαιά συνήθεια τῆς Μητροπόλεως μας καί κατὰ τήν Κυριακή τῶν Βαΐων νά περιφερθεῖ δίσκος ὑπέρ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου αὐτῆς. Σᾶς ἀποστέλλεται σχετικό Πρακτικό Καταμετρήσεως.

† Ὁ Γ.&Μ. Ἱερεμίας

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΣΑΪΑΣ

5. Καταγωγή και ασχολία του Ἡσαΐου

1. Στήν μελέτη μας, ἀδελφοί μου χριστιανοί, στό βιβλίο τοῦ προφήτου Ἡσαΐου θέλω σήμερα νά σᾶς μιλήσω γιά τήν καταγωγή καί τήν ἀσχολία τοῦ προφήτου. Δέν γνωρίζουμε ὅμως πολλά γι' αὐτά ἀπό τό βιβλίο του. Γενικά μπορούμε νά ποῦμε ὅτι ὁ προφήτης προερχόταν ἀπό ἀνώτερα κοινωνικά στρώματα. Σέ πολλά μέρη τοῦ βιβλίου του ὁ προφήτης Ἡσαΐας παρουσιάζεται νά ἔχει σχέσεις μέ τόν βασιλιά καί μέ τούς ἄρχοντες καί νά συναντιέται μαζί τους (βλ. 7,1 ἐξ. κεφ. 36-39). Διαβάζοντας πάλι τό βιβλίο τοῦ προφήτου βλέπουμε ὅτι ὁ προφήτης ἦταν μορφωμένος μέ μία τέτοια μόρφωση, πού τότε μόνο ἓνα παιδί μιᾶς ἀνώτερης καί εὐπορης οἰκογένειας μπορούσε νά ἀποκτήσει. Ἡ μόρφωσή του φαίνεται ἀπό τόν εὐρύ ὀρίζοντα τῶν ἰδεῶν του, ἀπό τήν βαθειά του σκέψη καί ἀπό τήν κομψότητα τῆς ὁμιλίας του. Ἀκόμη ἀπό τό βιβλίο τοῦ προφήτου Ἡσαΐου φαίνεται ὅτι αὐτός κατοικοῦσε σέ πόλη καί ὄχι σέ χωριό. Γι' αὐτό καί οἱ εἰκόνες πού χρησιμοποιεῖ στίς ὁμιλίες του δέν εἶναι εἰκόνες ἀπό τήν ὑπαιθρο, ἀλλά ἀπό τήν πόλη. Ἀντίθετα οἱ προφήτες Ἀμώς καί Ὡσηέ, πού ἔδρασαν στήν ὑπαιθρο, ἔχουν στά βιβλία τους πολλές εἰκόνες ἀπό τήν ποιμενική καί γεωργική ζωή. Ἡ πόλη στήν ὁποία ἔζησε καί ἔδρασε ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἶναι τά Ἱεροσόλυμα (βλ. 7,3. 8,3.18. 22,15. 37,2).

Μιά ραββινική παράδοση λέγει ὅτι ὁ πατέρας τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, πού ὀνομαζόταν Ἀμώς (1,1), ἦταν ἀδελφός τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κράτους Ἀμασσία. Καί ἡ ἴδια παράδοση πάλι λέει ὅτι μία θυγατέρα τοῦ Ἡσαΐου ἔγινε σύζυγος τοῦ βασιλιᾶ Μανασσῆ. Ὅλα ὅμως αὐτά εἶναι ἀπλές παραδόσεις, πού θέλουν νά ἐκφράσουν τήν ἀλήθεια πού εἶπαμε, ὅτι δηλαδή ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἶχε ἀριστοκρατική καταγωγή.¹

2. Ποιό ἦταν τό ἐπάγγελμα τοῦ Ἡσαΐου δέν γνωρίζουμε. Ἐχουμε μία πληροφορία ὅτι ὅταν ἀρρώστησε ὁ βασιλιάς Ἐζεκίας, τόν ἐπισκέφθηκε ὁ Ἡσαΐας γιά νά τοῦ δώσει μία συνταγή φαρμάκου (βλ. 38,21). Δέν μπορούμε ὅμως ἀπό αὐτό καί μόνο νά συμπεράνουμε μέ βεβαιότητα ὅτι ὁ προφήτης ἦταν γιατρός. Καί σέ μία του πάλι προφητεία ὁ προφήτης ἐλέγχοντας τόν λαό γιά τίς ἁμαρτίες του, τόν παρομοιάζει μέ ἓναν ἄρρωστο, καταπληγωμένο ἀπό τό κεφάλι μέχρι τά πόδια, ὥστε νά μή μπορεῖ κανείς νά τόν θεραπεύσει μέ καταπλάσματα καί ἐπιδέσμους (βλ. 1,5-6). Οὔτε ὅμως πάλι ἀπό τήν εἰκόνα αὐτή καί ἀπό ἄλλες παρόμοιες μπορούμε νά συμπεράνουμε τό ἴδιο:

1. Ἡ ραββινική παράδοση, πού λέγει ὅτι ὁ πατέρας τοῦ Ἡσαΐου Ἀμώς ἦταν ὁ βασιλιάς τοῦ Ἀμασσία, προέρχεται ἀπό τήν σύγχυση τῶν δύο ὀνομάτων στήν ἐβραϊκή τους γραφή, Ἀμώτς (ἔτσι λέγεται ἀκριβῶς ὁ πατέρας τοῦ Ἡσαΐου) καί Ἀμάτσια.

Ὅτι δηλαδή ὁ προφήτης ἦταν γιατρός. Οἱ εἰκόνες αὐτές εἶναι γενικές καί δέν προδίδουν εἰδικές ἰατρικές γνώσεις.

Ἔχουμε ἀκόμη μία πληροφορία (βλ. Β' Παραλ. 26,22) ὅτι ὁ Ἡσαΐας κατέγραψε τίς πράξεις τοῦ βασιλιᾶ Ὀζίου. Ἀλλά οὔτε καί ἀπό αὐτό μποροῦμε νά συμπεράνουμε ὅτι ὁ προφήτης Ἡσαΐας ἦταν «ὑπομνηματογράφος» στή βασιλική αὐλή.

3. Ὁ Ἡσαΐας ἦταν ἔγγαμος. Τήν σύζυγό του τήν ὀνομάζει «προφήτιδα» (8,3), ὅχι γιατί καί αὐτή ἦταν προφήτις, ἀλλά γιατί, σάν σύζυγος προφήτου, ἐκαλεῖτο καί αὐτή ἀπό τήν ἱερά του ιδιότητα. Ἔτσι καί σέ ἡμᾶς ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέα καλεῖται «πρεσβυτέρα», «παπαδιά». Ἀπό τόν γάμο του μέ τήν σύζυγό του, τήν «προφήτιδα», ὅπως τήν εἶπε, ὁ προφήτης ἀπέκτησε δύο υἱούς, στούς ὁποίους ἔδωσε συμβολικά ὀνόματα, σχετικά μέ τό προφητικό του ἔργο. Τόν ἕναν υἱό του τόν ὀνόμασε «Σεάρ Ἰασούβ» (7,3). Τό ὄνομα σημαίνει «ἕνα ὑπόλοιπο θά ἐπιστρέψει (στόν Θεό)». Εἶναι ἕνα ὄνομα μέ ἐλπιδοφόρα ἀλλά καί μέ ἀπειλητική ἔννοια. Δηλώνει ὅτι ἡ συμφορά στόν λαό θά ἔρθει ὅπωςδήποτε, ἀλλά θά διασωθεῖ ἀπό τήν συμφορά αὐτή ἕνα ὑπόλοιπο τοῦ λαοῦ.² Τό ὄνομα τοῦ ἄλλου υἱοῦ τοῦ Ἡσαΐου ἦταν «Μαχέρ σαλάλ χάς βάζ», πού σημαίνει «γρήγορη λαφυραγώγηση, βιαστική ἀρπαγή» (8,3). Τό ὄνομα αὐτό ἦταν παρήγορο γιά τήν κατάσταση τοῦ ἔθνους. Γιατί δήλωνε ὅτι οἱ Ἀσσύριοι πού θά ἔλθουν, θά διαλύσουν καί θά λαφυραγωγήσουν γρήγορα τούς πολιορκητές τους καί αὐτοί θά λυτρωθοῦν.

4. Μιά ἄλλη ἰουδαϊκή παράδοση, πού εἶναι πιθανή, μᾶς λέγει ὅτι ὁ προφήτης Ἡσαΐας μαρτύρησε κατά τά χρόνια τοῦ ἀσεβοῦς βασιλιᾶ Μανασσῆ (βλ. Δ' Βασ. 21,16) μέ πριονισμό, μαρτύριο πού δέν ἦταν ἄγνωστο στούς Ἰσραηλιτες (βλ. Ἑβρ. 11,37).

Γενικά πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι ὁ προφήτης Ἡσαΐας θεωρεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος προφήτης «ὁ μέγιστος τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης».³ Γιά τίς πολλές χριστολογικές του προφητείες καλεῖται «εὐαγγελιστής προφήτης», «προφήτης ἅμα καί ἀπόστολος», ὅπως τό λέγει ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας. Ὅποιος μάλιστα διαβάσει ἐκεῖνο τό 53 κεφ. τοῦ βιβλίου του, πού ὁμιλεῖ γιά τό πάθος τοῦ Χριστοῦ, νοιώθει ὅτι βρίσκεται τήν Μεγάλη Παρασκευή στόν Γολγοθᾶ καί βλέπει τόν Ἐσταυρωμένο Ἰησοῦ Χριστό. Ἀλλά ἤδη τό ἐγκώμιο τοῦ Ἡσαΐου τό πλέκει ἡ ἴδια ἡ Παλαιά Διαθήκη, τό βιβλίο τῆς Σοφίας Σειράχ, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τόν προφήτη ὡς «μέγαν καί πιστόν ἐν ὄρασει αὐτοῦ» (48,22-25)

Ἡ μνήμη τοῦ προφήτου Ἡσαΐου ἐορτάζεται στήν Ἐκκλησία μας τήν 9η Μαΐου.

2. Δέν γνωρίζουμε τίποτε γιά τόν υἱό αὐτό τοῦ Ἡσαΐου, ἀλλά τό ὄνομά του φαίνεται νά ὑπομνηματίζεται ἐπίτηδες ἀπό τίς προφητείες εἰς 10,20-23.

3. Βλ. Εὐσεβείου Καισαρείας (Εὐαγγελική Ἀπόδειξη Ε' 4).

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΣΑΪΑΣ

6. Ἡ κλήση τοῦ προφήτου Ἡσαΐου

1. Σήμερα, ἀδελφοί χριστιανοί, θά σᾶς μιλήσω γιά τήν κλήση τοῦ Ἡσαΐου στό προφητικό του ἀξίωμα. Θά σᾶς μιλήσω γιά μία θεία ὄραση πού περιγράφεται μεγαλοπρεπέστατα στό ἕκτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τοῦ προφήτου. Εἶναι ἀπολαυστικό τό κεφάλαιο αὐτό.

Ὁ Ἡσαΐας βρισκόταν πιθανῶς στήν αὐλή τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος κατά τήν διάρκεια τῆς λατρείας καί τότε εἶδε ἕνα μεγαλοπρεπέστατο θέαμα. Εἶδε τό οὐράνιο θυσιαστήριο. Εἶδε τόν Θεό νά κάθεται στόν ὑψηλό Του θρόνο καί νά περιστοιχίζεται ἀπό τά Σεραφεῖμ, τά ὁποῖα τόν ὑμνοῦσαν μέ δυνατή φωνή, ἐνῶ ὅλος ὁ οὐράνιος οἶκος Του ἦταν γεμάτος ἀπό τήν δόξα Του.

Ἄς παραθέσουμε τήν σκηνή, ὅπως τήν ἔζησε ὁ προφήτης καί τήν περιγράφει:

Τό ἔτος – λέγει ὁ προφήτης – πού πέθανε ὁ βασιλιάς Ὀζίας εἶδα τόν Κύριο νά κάθεται σέ θρόνο ὑψηλό καί ὑπερέχοντα καί ὁ (οὐράνιος) οἶκος Του ἦταν γεμάτος ἀπό τήν δόξα Του. Σεραφεῖμ πετοῦσαν πάνω ἀπό αὐτόν καί κάθε ἕνα εἶχε ἕξι πτέρυγες. Μέ τίς δύο (πτέρυγες) σκέπαζαν τό πρόσωπό τους καί μέ τίς ἄλλες δύο σκέπαζαν τά πόδια τους καί μέ τίς ἄλλες δύο πετοῦσαν. Τό ἕνα φώναζε στό ἄλλο καί ἔλεγε: «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, γεμάτη εἶναι ἡ γῆ ἀπό τήν δόξα Του». Τότε σαλεύθηκαν οἱ βάσεις τῶν κατωφλίων ἀπό τήν δυνατή φωνή τους καί ὁ οὐράνιος οἶκος γέμισε ἀπό καπνό (6,1-4).

2. Τό φοβερό αὐτό θέαμα, ἀδελφοί χριστιανοί, γέμισε μέ κατάνυξη, μέ ἅγιο φόβο, τήν ψυχή τοῦ προφήτου, ὁ ὁποῖος στήν συνέχεια εἶπε: «Ἀλλοίμονό μου, χάθηκα! Γιατί εἶμαι ἕνας ἄνθρωπος μέ ἀκάθαρτα χεῖλη καί κατοικῶ μεταξύ λαοῦ πού ἔχει (ἐπίσης) ἀκάθαρτα χεῖλη. Διότι τόν βασιλέα, τόν Κύριο Σαβαώθ, εἶδαν τά μάτια μου» (6,5).

Αὐτό τό αἶσθημα τῆς κατανύξεως καί τῆς ταπεινώσεως, χριστιανοί μου, πρέπει νά ἔχουμε κι ἐμεῖς ὅταν τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία. Γιατί ἐκείνη τήν ὥρα βρισκόμαστε κι ἐμεῖς στά ἀνάκτορα τοῦ Θεοῦ καί ἀντικρύζουμε πραγματικά τόν θρόνο τοῦ Θεοῦ, ὅταν βλέπουμε τήν Ἁγία Τράπεζα.

3. Ἐπειδή ὁ Ἡσαΐας ὁμολόγησε ὅτι ἔχει ἀκάθαρτα χεῖλη, στήν συνέχεια τοῦ θείου δράματος ἀποκαθαίρονται τά χεῖλη του, γιά νά ἐξαγγέλλεται ἀπό ἀγνισμένα χεῖλη ὁ θεῖος λόγος. Λέγει λοιπόν στήν συνέχεια ὁ Ἡσαΐας διηγούμενος τήν ὄρασή του: Τότε πέταξε ἕνα ἀπό τά Σεραφεῖμ πρὸς ἐμένα μέ ἕνα ἀναμμένο κάρβουνο στό χέρι του, τό ὁποῖο ἔλαβε μέ μία λαβίδα ἀπό τό θυσιαστήριο. Ἄγγιξε μέ αὐτό τό στόμα μου καί εἶπε· «ἰδού αὐτό ἄγγιξε τά χεῖλη σου, ἐξαλείφθηκε ἡ ἐνοχή σου καί ἡ ἁμαρτία σου συγχωρέθηκε» (6,6-7).

Καί τώρα ἀκολουθεῖ ἡ κλήση τοῦ Ἡσαΐου στό προφητικό ἀξίωμα: Τότε – λέγει ὁ

Ἡσαΐας – ἄκουσα τήν φωνή τοῦ Κυρίου νά λέγει: «Ποιόν νά στείλω καί ποιός νά πορευθεῖ γιά ῥᾶς;»¹ Καί εἶπα: «Ἴδού ἐγώ, ἀπόστειλέ με» (6,8).

Ἄς προσέξουμε στόν στίχο αὐτό, ἀγαπητοί μου, τήν ἀγωνία τοῦ Θεοῦ γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Θεός ζητάει κήρυκες γιά νά πορευθοῦν νά κηρύξουν στόν λαό Του τό θεῖο Του μήνυμα. «Ποιόν νά στείλω;», λέγει ὁ Θεός! Ἀλλά ἄς εἴμαστε πρόθυμοι σάν τόν Ἡσαΐα καί ἄς ἀπαντοῦμε στόν Κύριό μας, ὅταν ῥᾶς καλεῖ νά δουλέψουμε στό ἔργο Του, μέ τήν φωνή τοῦ προφήτου: «Ἴδού ἐγώ, Κύριε, ἀπόστειλέ με».

4. Στό τέλος τοῦ παραπάνω ὄραματος, ἀδελφοί, ὁ Θεός δίνει στόν προφήτη Του τό περιεχόμενο καί τόν σκοπό τοῦ κηρύγματός του καί ἀκόμη τοῦ γνωστοποιεῖ καί τό ἀποτέλεσμα τοῦ κηρύγματός του. Σᾶς διαβάζω τήν περικοπή: Καί εἶπε ὁ Θεός (στόν προφήτη): «Πήγαινε καί πές στόν λαό αὐτό: ἀκοῦτε, ἀκοῦτε καί ὅμως δέν κατανοεῖτε· βλέπετε, βλέπετε καί ὅμως δέν ἐννοεῖτε. Γιατί πωρώθηκε ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καί τά αὐτιά τους ἔγιναν βαρύκοα καί ἔκλεισαν τά μάτια τους, ὥστε νά μήν μποροῦν νά δοῦν μέ τά μάτια τους καί νά ἀκούσουν μέ τ' αὐτιά τους καί νά κατανοήσῃ ἡ καρδιά τους καί νά ἐπιστρέψουν καί νά τούς θεραπεύσω». Καί εἶπα: «Ἔως πότε, Κύριε;» Καί εἶπε: «Ἔως ὅτου ἐρημωθοῦν οἱ πόλεις, ὥστε νά μήν ὑπάρχει κάτοικος, καί οἱ οἰκίαις, ὥστε νά μήν ὑπάρχει ἄνθρωπος, καί ἀπομείνει ἡ γῆ ἔρημος» (6,9-11).

Τά λόγια αὐτά τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί μου, εἶναι πολύ βαθιά στήν ἐννοιά τους. Μιλᾶνε γιά τήν πώρωση τοῦ λαοῦ, πράγμα πού σημαίνει ὅτι δέν μπορεῖ ὁ λαός νά σωθεῖ ἀπό μόνος του. Ἡ σωτηρία του λοιπόν θά ἔλθῃ διά τοῦ Μεσσίου, τόν Ὅποιο μέ πολλή δύναμη καί παραστατικότητα, ὅπως θά δοῦμε, θά παρουσιάσει ὁ προφήτης Ἡσαΐας σ' ὅλη τήν ἀνθρωπότητα ὡς Σωτήρα.

5. Τό παραπάνω ὄραμα τῆς κλήσης τοῦ Ἡσαΐου, ἀδελφοί χριστιανοί, ἔκανε βαθειά ἐντύπωση στήν ψυχή του. Ἦταν ἡ χειροτονία του σέ προφήτη! Ἀπό αὐτό τό ὄραμα ἐμπνέεται ὁ προφήτης σ' ὅλη τήν μετέπειτα ζωή του γιά νά ἐξασκήσῃ τό δύσκολο ἔργο του. Καί ὅ,τι ἔζησε καί ἄκουσε σ' αὐτό τό θεῖο ὄραμα, αὐτό καί ἀναπτύσσει σέ ὅλη τήν μακρά προφητική του ζωή.

Στό ὄραμα τῆς κλήσης του ὁ προφήτης ἔζησε τήν Θεία Λειτουργία! Εἶδε τό καπνίζόμενο θυμίαμα. Ἄκουσε τόν Τρισάγιο Ὑμνο, «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ» καί τέλος κοινώνησε τόν Θεῖο Ἄνθρακα! Γι' αὐτό καί τά λόγια, πού εἶπε ὁ προφήτης μετά τήν Θεία Κοινωνία, αὐτά τά ἴδια λόγια λέγει καί ὁ Ἱερέας, ὅταν κοινωνεῖ στό Ἅγιο Βῆμα: «Τοῦτο ἤψατο τῶν χειλέων μου καί ἀφελεῖ τās ἀνομίας μου καί τās ἁμαρτίας μου περικαθαριεῖ» (6,7). Ὁ Ἡσαΐας, ὅπως ῥᾶς τό λέει καθαρά τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο, στό ὄραμα τῆς κλήσης του εἶδε τήν δόξα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ἰωάν. 12,40-41)!

1. Ἦτσι ἔχει τό Ἑβρ. «γιά ῥᾶς». Ἐδῶ ἔχουμε ἓνα ἀπό τά πολλά χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στά ὁποῖα γίνεται ὑπαινιγμός στό Τριαδικό Δόγμα. Ὁ Κύριος ὁμιλεῖ στόν ἐνικό «νά στείλω», ἀλλά καί στόν πληθυντικό «γιά ῥᾶς», γιατί ἐννοεῖ καί τά ἄλλα θεῖα πρόσωπα.

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΣΑΪΑΣ

7. ΤΟ ΜΕΓΙΣΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (7,1-14)

1. Μελετώντας τό βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, ἀδελφοί χριστιανοί, στό προηγούμενο κήρυγμά μας μιλήσαμε γιά τήν κλήση του στό προφητικό ἀξίωμα. Τό θέαμα τῆς κλήσης του, πού ἦταν μία θεοπτία, τυπώθηκε πολύ δυνατά στήν ψυχή του. Καί ἀπό τήν θεοπτία του αὐτή ὁ Ἡσαΐας ἔπαιρνε συνεχῶς δύναμη, γιά νά μπορέσει νά σταθεῖ ὄρθιος στήν τόση πολεμική τῶν ἀπειθούντων Ἰουδαίων ἐναντίον του καί νά ἐκπληρώσει τήν προφητική του ἀποστολή.

2. Λίγα ἔτη μετά τήν κλήση τοῦ Ἡσαΐου στό προφητικό του ἀξίωμα ἐξερράγη, τό ἔτος 734 π.Χ., ὁ λεγόμενος Συροεφραϊμιτικός πόλεμος. Χωρίς νά θέλω νά σᾶς κουράσω, ἀγαπητοί μου χριστιανοί, εἶναι ἀνάγκη ὅμως νά σᾶς πῶ γιά τόν πόλεμο αὐτόν, γιά νά κατανοήσουμε τό σχετικό κήρυγμα τοῦ Ἡσαΐου στήν περίπτωση αὐτή. Συροεφραϊμιτικός πόλεμος σημαίνει ὅτι ἡ Συρία, μέ ἀρχηγό τόν βασιλιά της Ρασείμ, καί ὁ Ἐφραΐμ, δηλαδή τό Ἰσραηλιτικό ἔθνος, μέ ἀρχηγό τόν βασιλιά του Φακεέ, ἐπαναστάτησαν ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων, οἱ ὁποῖοι ἦταν μία μεγάλη κυρίαρχη δύναμη τήν τότε ἐποχή. Στήν συμμαχία τους αὐτή κάλεσαν καί τόν βασιλιά τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κράτους, τόν Ἄχαζ. Ὁ Ἄχαζ ὅμως ἀρνήθηκε νά λάβει μέρος στήν ἐπανάσταση αὐτή ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων καί γι' αὐτό οἱ δύο ἐνωμένοι στρατοί, τῶν Ἀραμαίων (δηλαδή τῶν Συρίων) καί τῶν Ἰσραηλιτῶν (πού λέγονται καί «Ἐφραΐμ»), στράφηκαν ἐναντίον τοῦ Ἄχαζ, τοῦ βασιλιά τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κράτους. Ἦθελαν νά τόν ἐκτοπίσουν καί νά βάλουν ἄλλο βασιλιά, ἕνα δικό τους πρόσωπο, πού θά ἐξυπηρετοῦσε τούς σκοπούς τους. Στήν δύσκολη αὐτή στιγμή γιά τό ἔθνος του ὁ Ἄχαζ προσκαλεῖ ὡς συμμάχους του τούς Ἀσσυρίους. Ἐδῶ τώρα ἐπεμβαίνει ὁ προφήτης Ἡσαΐας γιά νά ἀποτρέψει τόν Ἄχαζ ἀπό τήν πράξη του αὐτή, τήν συμμαχία του, δηλαδή, μέ τούς Ἀσσυρίους. Καί τό κάνει αὐτό γιατί, ὅπως εἶπαμε σέ ἄλλο κήρυγμά μας, συμμαχία τήν τότε ἐποχή μέ ἕνα ἔθνος ἐσήμαινε καί τήν ἀναγνώριση τῆς θρησκείας τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Ἐπρεπε δηλαδή, ἐάν ὁ Ἄχαζ συμμαχοῦσε μέ τούς Ἀσσυρίους, νά προσλάβει καί τήν θρησκεία τους, ἡ δέ θρησκεία τους ἦταν πολυθεϊστική. Ἀπό θρησκευτικό λοιπόν καθαρά λόγο ὁ Ἡσαΐας ἀπέτρεψε τόν Ἄχαζ ἀπό τήν συμμαχία του μέ τούς Ἀσσυρίους.

3. Κάποια μέρα πού ὁ βασιλιάς Ἄχαζ βρισκόταν στά ἐκτελούμενα ἔργα τῆς διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων στήν πόλη, γιά τήν μέλλουσα νά ἔλθει πολιορκία, ἔρχεται πρὸς συνάντησή του ὁ προφήτης Ἡσαΐας. Ὁ βασιλιάς καί ὁ λαός ἦταν κατατρομαγμένοι γιά τόν πόλεμο τῶν δύο στρατῶν ἐναντίον τους. Ἦταν «ὅπως κουνιῶνται τά δέντρα τοῦ δάσους ἀπό τόν ἄνεμο», λέγει χαρακτηριστικά τό κείμενο (7,2). Ἦταν βέβαιη ἡ πολιορκία τῆς πόλης καί γι' αὐτό ὅλοι ἔκαναν πυρετώδεις προετοιμασίες καί ἐναγώνιες

προσπάθειες για να τήν αποκρούσουν. Μόνο ο Ήσαϊας ἦταν ἤρεμος καὶ ἤσυχος, δείχνοντας τό θαῦμα πού δημιουργεῖ στήν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἢ πίστη στόν Θεό. Καί τήν πίστη του αὐτὴ στόν Θεό καί τήν ἀταραξία τῆς ψυχῆς του ὁ προφήτης ἤθελε νά τήν μεταδώσει καί στόν βασιλιά, καλώντας τον νά πιστέψει καί αὐτός δυνατά στόν Θεό σ' αὐτήν τήν δύσκολη ἐθνική στιγμή. «*Ἡσύχασε – τοῦ λέγει – καί μὴ φοβᾶσαι!*»! Νά μὴ φοβηθεῖ κίνδυνο ἀπό τούς δύο στρατούς, πού ὁ προφήτης τούς παρομοιάζει μέ δύο δαυλοὺς πού καπνίζουν, δαυλοὺς δηλαδή σβησμένους πού μόνο καπνὸ βγάζουν (7,4). Στήν ταραγμένη τότε καρδιά τοῦ βασιλιᾶ καί τοῦ λαοῦ ὁ προφήτης Ήσαϊας προσπαθεῖ νά ἐμφυσήσει πίστη στόν παντοδύναμο Θεό καί κηρύττει τό ἀθάνατο ἀξίωμά του: «*Ἐάν δέν πιστέψετε, δέν θά σωθεῖτε*» (7,1)!

Βέβαια ὁ προφήτης Ήσαϊας, κηρύττοντας ἐκείνη τήν κρίσιμη γιὰ τό ἔθνος περίσταση σταθερὴ πίστη στόν Θεό καί τήν ἀποφυγὴ τῆς συμμαχίας μέ τούς Ἀσσυρίους, δέν ἤθελε νά πεῖ ὅτι βασιλιάς καί λαός ἔπρεπε νά μείνουν ἀπαθεῖς καί νά μὴν προβοῦν σέ καμμιά ἐνέργεια γιὰ τήν διάσωσή τους. Ἦθελε νά τούς διδάξει νά μὴν ἔχουν ἐλπίδα σέ ἀνθρώπους καί στήν ὕλη, ἀλλὰ στόν παντοδύναμο Θεό τῶν πατέρων τους, πού θά Τόν πρόδιδαν καλώντας σέ συμμαχία τούς Ἀσσυρίους. Ὁ προφήτης ἤθελε νά ἀναστηλώσει πρῶτα τόν ἐσωτερικό ἀνθρωπο, γιατί χωρὶς αὐτὴ τήν ψυχικὴ δύναμη, πού χαρίζει αὐτὴ ἢ πίστη στόν Θεό, ὅλες οἱ ἀνθρώπινες ἐνέργειες εἶναι μάταιες. Ὁ προφήτης ἤθελε νά ἐμπνεύσει μία πολιτικὴ μέ θρησκευτικὴ καί ἠθικὴ βάση, γιατί μόνο μία τέτοια πολιτικὴ προάγει τὰ ἔθνη καί τούς λαοὺς καί τὰ κάνει νά ζήσουν!

4. Ἡ προσπάθεια τοῦ προφήτου φάνηκε ὅτι ἀπέτυχε. Ὁ βασιλιάς δέν ἤθελε νά ἀκούσει τό περί πίστεως στόν Θεό κήρυγμα τοῦ Ήσαΐου. Καί ὅμως ὁ προφήτης δέν ἔφυγε ἀπό τόν βασιλιά, ἀλλὰ προσπάθησε γιὰ ἄλλη μιά φορά νά τόν πείσει. Βλέποντας ὅτι ὁ βασιλιάς καί οἱ σύμβουλοί του εἶναι ἀνίκανοι νά ἀντιληφθοῦν τήν πνευματικὴ του διδασκαλία, κατεβάζει τόν λόγο του πρὸς αὐτούς καί προσκαλεῖ τόν βασιλιά νά ζητήσῃ ἀπό τόν Θεό ἓνα «σημεῖο», ἓνα θαῦμα. Γιατί γνωρίζει ὅτι μόνον τὰ θαύματα κάνουν ἐντύπωση σέ τέτοιους ἀνθρώπους πού δουλεύουν στήν αἴσθηση. Λέγει λοιπόν στόν βασιλιά ὁ Ήσαϊας νά ζητήσῃ ἀπό τόν Θεό νά γίνει τώρα ἓνα ἔκτακτο συμβάν, ὅσοδήποτε μεγάλο θέλει, «*εἰς βάθος ἢ εἰς ὕψος*», ὅπως λέγει τό κείμενο (7,10). Μέ τό ὅποιοδήποτε θαῦμα, πού θά ζητοῦσε ὁ βασιλιάς Ἀχαζ ἐκείνη τήν στιγμή, καί τό ὅποιο ὁ Ήσαϊας, μέ τήν ἀκράδαντη πίστη του, λέγει ὅτι ὅπωςδήποτε θά γινόταν, θά πιστεῦε πλέον ὁ βασιλιάς ὅτι ἢ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ θά ἀπέτρεπε τόν παρόντα κίνδυνο. Ἔτσι, μέ τό θαῦμα πού θά γινόταν, θά δεχόταν τό κήρυγμα τοῦ προφήτου. Ἀλλὰ ὁ βασιλιάς ἀποκρούει ἀπότομα τήν πρόταση αὐτὴ τοῦ Ήσαΐου προσποιούμενος μάλιστα εὐσέβεια λέγοντας ὅτι δέν θέλει νά «πειράσῃ» τόν Θεό (7,12). Ἔτσι ἐπῆλθε τελεία ρῆξη προφήτου καί βασιλιᾶ.

5. Ἀλλὰ ἐάν ὁ βασιλιάς ἀπέρριψε τό θαῦμα, ὁ προφήτης Ήσαϊας, γιὰ νά ἀποδείξει τήν ἀλήθεια τοῦ κηρύγματός του, τῆς πίστεως του δηλαδή στόν παντοδύναμο Θεό, διατυπώνει τήν στιγμή αὐτὴ τό μεγαλύτερο θαῦμα πού πρόκειται νά συμβεῖ στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Καί αὐτό τό Θαῦμα εἶναι ἡ γέννηση ἀπὸ τήν Παρθένο τοῦ Ἐμμανουήλ, διὰ τοῦ ὁποῖου ὅσοι πιστέψουν θά σωθοῦν (7,14 ἐξ.). Ἔτσι στήν διαφωνία αὐτὴ

τοῦ προφήτου καί τοῦ βασιλιᾶ χρωστοῦμε τήν περίφημη προφητεία περί τοῦ Ἐμμανουήλ, πού τήν παραλαμβάνει ἡ Καινή Διαθήκη καί ἀκούεται ἀνά τούς αἰῶνες στόν κόσμο.

Ὁ Ἀχαζ, παρά τήν συμβουλή τοῦ Ἡσαΐου, συμμάχησε μέ τούς Ἀσσυρίους, τούς κάλεσε σέ βοήθεια στήν δύσκολη στιγμή τοῦ πολέμου τῶν Ἰσραηλιτῶν καί τῶν Ἀραμαίων ἐναντίον του καί διέφυγε πράγματι, μέ τήν βοήθεια τῶν Ἀσσυρίων, τόν κίνδυνο. Ἀλλά ἡ νίκη του αὐτή στήν πραγματικότητα ἦταν σκληρή δουλεία στούς Ἀσσυρίους μέ οἰκτρά μάλιστα ἀποτελέσματα. Γιατί ἀπό τήν στιγμή αὐτή ὁ Ἀχαζ δέν εἶναι πλέον ἀνεξάρτητος, ἀλλά ἔγινε ὑποτελής στούς Ἀσσυρίους. Καί σάν ὑποτελής ἔσπευσε ἀμέσως στήν Δαμασκό γιά νά προσφέρει τόν φόρο τῆς ὑποτελείας του καί στήν αὐλή τοῦ Σολομῶντος ἱδρυσε θυσιαστήριο κατά ἀσσυριακό πρότυπο (Δ΄ Βασ. 16,11).

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΣΑΪΑΣ

8. Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΗΣΑΪΟΥ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΕΖΕΚΙΑ

1. Στό προηγούμενο κήρυγμά μας, ἀδελφοί χριστιανοί, εἶδαμε τό προφήτη Ἡσαΐα νά λαμβάνει θέση σέ ἓνα πολιτικό γεγονός τοῦ ἔθνους του, στόν λεγόμενο Συροεφραϊμιτικό πόλεμο. Τό ἴδιο θά δοῦμε καί στό σημερινό μας κήρυγμα. Θά δοῦμε τόν προφήτη μας νά ἐμπλέκεται καί σέ ἄλλο πολιτικό γεγονός. Πρέπει ὅμως νά ποῦμε καί μάλιστα νά τό τονίσουμε ὅτι οἱ προφῆτες δέν πολιτικολογοῦν, ἀλλά ἐμπλέκονται στήν πολιτική, ὅταν αὐτή θέτει σέ κίνδυνο τήν θρησκεία. Καί τέτοια ἦταν ἡ περίπτωση τοῦ Συροεφραϊμιτικού πολέμου, πού εἶδαμε στό προηγούμενο κήρυγμά μας καί τέτοια πάλι εἶναι ἡ περίπτωση πού θά δοῦμε στό σημερινό μας κήρυγμα. Παρακαλῶ νά προσέξετε τά ὅσα θά σᾶς πῶ.

Πέρασαν ἀρκετά ἔτη ἀπό τόν Συροεφραϊμιτικό πόλεμο καί νέα πολιτικά γεγονότα συνέβησαν στήν χώρα, πού ἀνάγκασαν τόν Ἡσαΐα πάλι νά λάβει θέση. Βασιλιάς τώρα στήν Ἰουδαία δέν εἶναι ὁ Ἀχαζ, ἀλλά ὁ Ἐζεκίας. Κατά τά πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῦ βασιλιᾶ, περίπου τό ἔτος 713 π.Χ., οἱ Φιλισταῖοι, οἱ Ἐδωμίτες, οἱ Μωαβίτες καί οἱ Ἀραβες ὑποκινούμενοι ἀπό τούς Αἰγυπτίους ἐπαναστάτησαν ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων. Στό κίνημά τους αὐτό παρέσυραν καί τόν Ἐζεκία. Ἐδῶ ἐμφανίζεται πάλι ὁ προφήτης Ἡσαΐας, γιά νά ἀποτρέψει τόν Ἐζεκία ἀπό τό νά λάβει μέρος στήν ἐπανάσταση ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων. Ἰδιαίτερα ἐξοργίζει τόν προφήτη τοῦ Θεοῦ ἡ πεποίθηση πού στηρίζουν οἱ ἐπαναστάτες στήν βοήθεια τῆς Αἰγύπτου. Γιά νά ἐκφράσει δέ παραστατικά ὁ προφήτης τήν ἀδυναμία τῶν Αἰγυπτίων καί τήν ἀπαγωγή τους ἀπό τούς Ἀσσυρίους βαδίζει γιά τρία χρόνια (713-711) ξυπόλυτος τούς δρόμους τῆς Ἱερουσαλήμ, ντυμένος ἓνα σάκκο, καί προλέγει συγχρόνως τήν καταστροφή τους (Ἡσ. 20,1 ἐξ.).

Ἡ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων δικαίωσε τόν Ἡσαΐα. Γιατί οἱ Ἀσσύριοι πολιόρκησαν τήν Ἀζωτο, τό κέντρο τῶν ἐπαναστατῶν καί οἱ Ἰουδαῖοι ἀναγκάστηκαν νά ὑποταχθοῦν πάλι σ' αὐτούς.

2. Δέν πέρασαν ὅμως πολλά χρόνια καί ἔχουμε καί πάλι ἐξεγέρσεις ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων. Ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων ἔδωσε σύνθημα ἐπαναστάσεως πολλῶν ἐπαρχιῶν ἐναντίον τους. Μεταξύ αὐτῶν ἦταν καί ἡ Παλαιστίνη. Ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας ἔκρινε ὅτι ἦταν συμφέρον γιά τό κράτος του μιά ἐπανάσταση κατά τῶν Ἀσσυρίων. Καταλάβαινε ὅτι οἱ Ἀσσύριοι ἔχουν ὡς σκοπό νά κατεβοῦν στήν Αἴγυπτο καί γιά νά τό πετύχουν αὐτό θά ἔπρεπε νά ὑποτάξουν τοὺς Ἰουδαίους πού ἔφραζαν τόν δρόμο τους. Συνέλαβε λοιπόν ὁ Ἐζεκίας τό σχέδιο αὐτό τῶν Ἀσσυρίων καί γι' αὐτό ἐπαναστάτησε καί αὐτός ἐναντίον τους. Στήν ἐξέγερσή του ὁ Ἐζεκίας κατά των Ἀσσυρίων παρακινήθηκε καί ἀπό τοὺς Αἰγυπτίους, οἱ ὁποῖοι γιά τήν ἀσφάλειά τους ἤθελαν τό Ἰουδαϊκό κράτος νά στηθεῖ τεῖχος στήν πορεία τῶν Ἀσσυρίων.

Ἐναντίον τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, τῆς ἐπαναστάσεως δηλαδή τῶν Ἰουδαίων κατά τῶν Ἀσσυρίων, ἐγείρεται πάλι ὁ Ἡσαΐας καί προσπαθεῖ νά ἀποτρέψει τόν βασιλέα ἀπό τήν ἐνέργειά του αὐτή. Ἀλλά πῶς νά σταθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι σάν κράτος στήν φοβερή ἀπειλή τῶν Ἀσσυρίων; Ὁ προφήτης Ἡσαΐας συνιστᾷ πίστη στόν Θεό στόν παντοδύναμο Θεό καί ὄχι στήν βοήθεια τῶν Αἰγυπτίων! Ὅπως πρῶτα, στά χρόνια τοῦ Ἄχαζ, ὁ προφήτης συνιστοῦσε στοὺς Ἰουδαίους πίστη στόν Θεό, γιά νά παραμείνουν στήν ζωή σάν λαός Του, ἔτσι καί τώρα, στά χρόνια τοῦ Ἐζεκίου, ὁ προφήτης κηρύττει στοὺς δρόμους τῆς Ἱερουσαλήμ τό παλαιό του κήρυγμα: «Ὅποιος πιστεύει δέν θά κατασχυνηθεῖ», φωνάζει (βλ. 28,16. 30,15).

Τόν Ἡσαΐα ἐξόργιζε ἡ πεποίθηση πού εἶχαν οἱ Ἰουδαῖοι στίς ὑλικές δυνάμεις, στήν βοήθεια τῶν Αἰγυπτίων. Ἀλλά οἱ Αἰγύπτιοι εἶναι ἄνθρωποι καί δέν εἶναι Θεός. Γι' αὐτό καί ὁ προφήτης λέγει στοὺς Ἰουδαίους:

3,¹ Ἀλλοίμονο σ' αὐτούς πού κατεβαίνουν
σὴν Αἴγυπτο γιά βοήθεια.

Πρός τό ἵππικό στρέφουν τά βλέμματα
καί στηρίζονται στά πολυάριθμα ἄρματα
καί στοὺς ἵππεῖς, διότι εἶναι πολλοί.

Καί δέν προσβλέπουν πρὸς τόν Ἅγιο τοῦ Ἰσραήλ
καί δέν ἐκζητοῦν τόν Θεό.

² Ἀλλά καί αὐτός εἶναι σοφός
καί δέν ἀνακαλεῖ τοὺς λόγους του.

Θά ἐγερθεῖ κατά τοῦ οἴκου τῶν κακοποιῶν
καί κατά τῆς βοηθείας τῶν ἀνομούντων.

³ Οἱ Αἰγύπτιοι εἶναι ἄνθρωποι
καί ὄχι Θεός·

οἱ ἵπποι τους εἶναι σάρκα
καί ὄχι πνεῦμα.

Ὁ Θεός θά ἐκτείνει τό χέρι του
καί θά ἀνατρέψει τόν βοηθοῦντα

(δηλαδή τοὺς Αἰγυπτίους. Βλ. Ἡσ. 30,2 ἐξ.).

3. Ὁ προφήτης μας ἐδῶ, ὅπως καί στά χρόνια τοῦ Ἄχαζ, ἀντιπαραθέτει τίς πνευματικές δυνάμεις πρὸς τίς ὕλικές, τὴν πίστη στὸν παντοδύναμο Θεό, τὸν Γιαχβέ, πρὸς τὴν βοήθεια τῶν Αἰγυπτίων. Στίς ἐθνικές δυσκολίες ὁ Ἡσαΐας ζητεῖ νά ἐμφυσῆσει στίς καρδιές τοῦ λαοῦ του πίστη, ἀκράδαντη πίστη στὸν Θεό, μέ τὸν Ὅποιο ἔχουν συνάψει ἱερὴ διαθήκη καί ὁ Ὅποιος μέ τόσα θαύματα τῆς παντοδυναμίας Του τοὺς ἀνύψωσε σέ δοξασμένο ἔθνος. Τά ἄλλα ἔθνη ἦταν εἰδωλολατρικά, εἶχαν ξένους θεούς. Συμμαχία μέ τά ἔθνη αὐτά, γιά νά στείλουν βοήθεια, ἐσήμαινε καί ἀναγνώριση τῶν ψεύτικων θεῶν τους καί τὸν ἐρχομό τῶν εἰδώλων τῶν θεῶν αὐτῶν στὴν ἁγιασμένη γῆ τους, τὴν γῆ τῶν εὐσεβῶν πατέρων τους. Θά πρόδιδαν λοιπὸν τώρα τὴν πίστη τους γιά τὴν ὕλική βοήθεια τῶν Αἰγυπτίων; Καί πιστεύουν στὴν βοήθεια τῶν ἀνθρώπων παραπάνω ἀπὸ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ; Αὐτὸ ἐξοργίζει τὸν Ἡσαΐα. Γι' αὐτὸ στὴν δύσκολη ἐκείνη γιά τὸ ἔθνος του στιγμῆ, πού ὁ βασιλεὺς θέλει νά τὸ βουλιάξει παρασύροντάς το στὸ ἀνόητο τόλμημα νά ἐπιτεθεῖ κατὰ τῶν Ἀσσυρίων, ἀναμένοντας καί τὴν βοήθεια ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, ὁ Ἡσαΐας συνιστᾷ στοὺς Ἰουδαίους νά καθήσουν ἡσυχιοί, ἔχοντας πλήρη ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό τῶν πατέρων τους καί δέν θά πάθουν τίποτε τὸ κακό. «Ὅποιος πιστεύει δέν θά καταισχυθεῖ», κηρύττει.

Ἀλλὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἡσαΐου δέν ἀκούστηκε ἀπὸ τὸν βασιλιά καί τοὺς ἄρχοντες. Γι' αὐτὸ καί ξεσπᾷ τὸ κίνημα κατὰ τῶν Ἀσσυρίων. Ὁ πόλεμος αὐτός γιά τὸν Ἡσαΐα ἦταν μιὰ καθαρὴ παραφροσύνη καί πρόδιδε ἔλλειψη πίστεως στὸν Θεό. Καί ποιὸ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου αὐτοῦ, τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῆς; Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὁ νέος βασιλιάς τῶν Ἀσσυρίων, ὁ περίφημος Σεναχηρείμ, νά φτάσει μπροστά στά τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ καί νά πολιορκήσῃ τὴν πόλη, ἀφοῦ πρῶτα νίκησε ὅλες τίς ἄλλες πόλεις. Δύσκολη πολὺ δύσκολη ἡ περίσταση γιά τὴν Ἰουδαία. Πολιορκεῖται ἡ πρωτεύουσά της ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους. Τά γεγονότα δικαίωσαν πάλι τὸν προφήτη Ἡσαΐα, πού συνιστοῦσε στὸν βασιλιά καί στὸν λαὸ νά καθήσουν ἡσυχιοί καί νά μὴν ἐπαναστατήσουν κατὰ τῶν Ἀσσυρίων.

4. Ἀλλὰ τώρα ἀκριβῶς, στὴν δύσκολη αὐτὴ στιγμῆ γιά τὴν Ἰουδαία, πού θά περιμένε κανεὶς βέβαιη τὴν καταστροφή της, ὁ προφήτης Ἡσαΐας προφητεύει τὴν λύτρωση τῶν Ἰουδαίων καί τὴν καταστροφή τῶν Ἀσσυρίων (Ἠσ. 19,5-15. 14,24 ἐξ. 18,4 ἐξ.)! Τὸ νέο αὐτὸ κήρυγμα τοῦ Ἡσαΐου θά ἀκούστηκε στοὺς πολιορκημένους πολὺ παρήγορο, ἀλλὰ καί πολὺ παράδοξο. Ὅσο ὅμως καί ἂν φαίνεται παράδοξο τὸ νέο αὐτὸ κήρυγμα τοῦ Ἡσαΐου εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνο μέ τίς ἀρχές του ὡς προφήτη. Οἱ Ἀσσύριοι ἔδειξαν ἀπάνθρωπη διαγωγή στοὺς ἐπαναστατήσαντες καί ὑπεροψία πρὸς τὸν Θεό καί γι' αὐτὸ δέν εἶναι δυνατόν παρά νά τιμωρηθοῦν καί αὐτοί. Ὁ Θεός μεταχειρίστηκε τοὺς Ἀσσυρίους ὡς ὄργανά του, γιά νά τιμωρήσῃ τίς ἀδικίες μερικῶν ἐθνῶν, ἀκόμη καί τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ του, πού ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ αὐτόν. Τὸ ἔθνος τῶν Ἀσσυρίων εἶχε γίνει τὸ «ραβδί» στά χέρια τοῦ Θεοῦ (10,5), γιά νά τιμωρηθοῦν οἱ ἀταξίες τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Ἀλλὰ οἱ Ἀσσύριοι ὑπερηφανεύτηκαν γιά τίς συνεχεῖς ἐπιτυχίες τους, δέν ὑπολόγισαν τὸν Θεό καί στράφηκαν ἐναντίον Του. Ἡ ὑπεροψία τους νά ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς ἱερῆς πόλης τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἱερουσαλήμ, καί ὁ

ἄσπλαχνος τρόπος μέ τόν ὁποῖο συμπεριφέρθηκαν προηγουμένως στί διάφορες πόλεις, εἶναι μεγάλα δείγματα τῆς ὑπερηφανείας τους καί ἀπανθρωπίας τους, γι' αὐτό καί ὁ προφήτης Ἡσαΐας προφητεύει τήν τιμωρία τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ ἔθνους, πού καταπάτησε τούς ἠθικούς νόμους. Μέ τήν τιμωρία δέ τῶν Ἀσσυρίων θά λυτρωθοῦν καί οἱ Ἰουδαῖοι ἀπό τήν πολιορκία τους. Σέ μιά του περικοπή ὁ Ἡσαΐας, ἀφοῦ λέγει πρῶτα γιά τόν ρόλο πού εἶχαν οἱ Ἀσσύριοι ἀπό τόν Θεό, τό νά τιμωρηθοῦν δηλαδή ἀπό αὐτούς τά ἁμαρτωλά ἔθνη, λέγει ἔπειτα γιά τήν ὑπεροψία τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, γιά τήν ὑπερηφάνειά του νά ὑποτάξει ὅλα τά μεγάλα ἔθνη, γιά τήν καυχησιολογία του γιά τίς πόλεις πού ὑπέταξε, καί ἐκφέρει τέλος τό φοβερό «οὐαί» καί ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων.

10,⁵ Ἀλλοίμονον στούς Ἀσσυρίους,

τήν ράβδο τοῦ θυμοῦ μου

καί τήν βακτηρία τῆς ὀργῆς μου.

⁶Θά τόν στείλω ἐναντίον ἀνοσίου ἔθνους,

καί θά τόν διατάξω ἐναντίον λαοῦ τῆς ὀργῆς μου,

γιά νά πάρει λεία καί λεηλατήσει

καί νά τόν καταπατήσει ὅπως τήν λάσπη τῶν δρόμων.

⁷Αὐτός ὅμως δέν σκέπτεται κατ' αὐτόν τόν τρόπο

καί ἡ καρδιά του δέν λογαριάζει ἔτσι,

ἀλλά ἡ καρδιά του θέλει νά ἐξαφανίσει

καί νά ξεριζώσει μεγάλα ἔθνη.

⁸Διότι λέει:

Δέν εἶναι ὅλοι οἱ ἄρχοντές μου βασιλεῖς;

Δέν κατεστράφη ἡ Χαλνώ ὅπως ἡ Καρκέμις

καί ἡ Χαμάθ ὅπως ἡ Ἀρπάδ

καί ἡ Σαμάρεια ὅπως ἡ Δαμασκός;

5. Ὁ Ἡσαΐας πιστεύει στούς αἰώνιους ἠθικούς νόμους, πού τούς ἔβαλε στόν κόσμο ὁ Θεός. Ἡ παράβαση δέ τῶν νόμων αὐτῶν θά τιμωρηθεῖ ὅπωςδῆποτε ἀπό τόν «ἅγιο», τόν παντοδύναμο Θεό, ὅσοδῆποτε μεγάλο καί ἰσχυρό καί ἂν εἶναι τό ἔθνος ἢ τό πρόσωπο πού παρέβηκε τούς νόμους αὐτούς. Γι' αὐτό καί τώρα ὁ προφήτης πιστεύει ἀπόλυτα στήν καταστροφή τῶν Ἀσσυρίων καί προφητεύει τήν λύτρωση τῆς πολιορκίας τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό αὐτούς (βλ. Δ' Βασ. 19,32 ἐξ.).

Τό παρήγορο αὐτό κήρυγμα τοῦ Ἡσαΐου ἐνεθάρρυνε τόν βασιλιά Ἐζεκία καί γι' αὐτό, ἂν καί ὅλα γύρω ἀπό τήν Ἰουδαία εἶχαν ἐρημωθεῖ καί τά τείχη τῆς πόλεως εἶχαν πολιορκηθεῖ καί ἡ αἰχμαλωσία ἐθεωρεῖτο βέβαιη, ὅμως αὐτός ἀντιστάθηκε στόν πολιορκητή. Ἡ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων ἦρθε ὅπως τήν προφήτευσε ὁ Ἡσαΐας. Ἡ πόλη σώθηκε ἀπό τούς πολιορκητές.

Ἐδῶ χάνουμε τά ἴχνη τοῦ προφήτου μας. Ἐδῶ τελειώνει ἡ δημόσια δράση τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, τήν ὁποία γενικῶς ἀναφέραμε στά προηγούμενα κηρύγματά μας. Στήν συνέχεια θά ἀναπτύξουμε τήν διδασκαλία, τήν θεολογία τοῦ προφήτου, ἡ ὁποία εἶναι ἰδιαίτερα ωραία καί ἐνδιαφέρουσα.

ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΞΗ

(3 Μαρτίου 2010)

ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΜΑΣ ΧΡΕΟΣ

Ἀγαπητοί μου συμπρεσβύτεροι πατέρες καί Ἱερεῖς,

Χαίρω γιά τήν ἱερατική μας αὐτή σύναξη, τήν ὁποία θεωρῶ, ἀλλά καί σεῖς νά τήν θεωρεῖτε, ὡς ἀναγκαία. Πρέπει νά συναντώμαστε, γιά νά συμπνευματιζώμαστε, γιά νά συμπροβληματιζώμαστε, ἀλλά τούλάχιστον καί γιά νά βλεπόμαστε. Καί δέν εἶναι λίγο αὐτό τό τελευταῖο, τό «νά βλεπόμαστε», ἀφοῦ ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς Θεσσαλονικεῖς «ἐσπούδασα τό πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν» (Α΄ Θεσ. 2,17). Τά πρόσωπα τῶν χριστιανῶν, πολύ δέ περισσότερο τῶν ἱερέων, εἶναι ἀξιόθεα, γιατί εἶναι μυρωμένα, γιατί ἔχουν τήν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ τυπωμένη πάνω τους. Γι' αὐτό καί εἶναι ποθητά.

1. Ἐπιθυμοῦσα, πατέρες, αὐτή τήν ἱερατική σύναξη, γιατί θέλω νά ποῦμε τόν πόνο μας καί τήν φτώχεια μας καί νά σκεφθοῦμε τί μπορεῖ νά γίνει μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ γιά τήν διόρθωση τῶν πραγμάτων. Πῶς πάει ἡ Μητρόπολή μας, πατέρες; Ἐγώ νομίζω – καί ἔτσι ἔχουν τά πράγματα – ὅτι ἡ Μητρόπολή μας εἶναι πτωχή στά πνευματικά.

(α) Μέ καίει, κατά πρῶτον, ὁ πόνος τῶν ἐφημεριακῶν κενῶν. Βρῆκα πολλά κενά – πάνω ἀπό ἐβδομήντα –, μᾶς λυπήθηκε ὁ Θεός καί ἤλθαν μερικοί νέοι γιά χειροτονία, ἀλλά ὄχι ἀπό τήν ἐπαρχία μας (πλήν μιᾶς ἢ δύο περιπτώσεων), καί τά κενά ἔγιναν πενήντα ὀκτώ. Ἀλλά δέν εἶναι καθόλου εὐχάριστο γιά τήν Μητρόπολή μας νά μήν ἀκούγεται τήν Κυριακή Θεία Λειτουργία σέ πενήντα ὀκτώ Ἐνορίες. Τό δέ κακό εἶναι ὅτι οἱ ὑπάρχοντες κληρικοί εἶναι γέροντες στήν ἡλικία καί θά ἀπέλθουν διά τῆς συντάξεως καί τά κενά θά ἀύξηθουν ἀκόμη περισσότερο, θά γίνουν ἐνενήντα!

(β) Ἀλλά δέν εἶναι μόνον αὐτό. Εἶναι καί ἡ ἔλλειψις τῶν ἱεροψαλτῶν. Ἡ θεία Λατρεία γίνεται γλυκειά καί ἀπολαυστική, ὅταν ἔχει σωστά ἀκούσματα ἱεροψάλτου. Ἐμεῖς ἐδῶ, ἀφῆστε τα!... Οὔτε ἤχο ἀκολουθοῦν οἱ ἱεροψάλτες μας, καί, ἀφοῦ δέν ἔχουν καμμία προπαίδεια ψαλτικῆς, βάζουν στήν ψαλμωδία δικές τους, κοσμικές, ἀπό τά τραγούδια τους συνθέσεις. Τό δέ ἀκόμη χειρότερο εἶναι ὅτι πολλοί ἀπό σᾶς τούς ἱερεῖς – καί προπαντός οἱ νεώτεροι – δέν ξέρετε νά ψάλετε οὔτε μουσικά, ἀλλά οὔτε καί πρακτικά, καί γι' αὐτό δέν μπορεῖτε νά ἐλέγξετε τούς ψαλτάδες σας. Ἀλλά, ὅπως ἔχω διαπιστώσει, οὔτε καί σᾶς πονάει αὐτή ἡ ἄνοστη λατρεία μέ τέτοιους ἱεροψάλτες πού ἔχετε. Ὅταν ἦμουν μικρό παιδί καί πήγαινα

στό ἀριστερό ἀναλόγιο, γιά νά μάθω ἀπό τόν ἱεροψάλτη Ἰωάννη Κάβουρα (ἦταν ἐπιστήμονας ἱεροψάλτης· ζεῖ ἀκόμη καί εἶναι ἐνενήντα ἐτῶν) νά ψάλλω, ἄκουσα, θυμᾶμαι νά μοῦ λέγει αὐτό πού σᾶς εἶπα προηγουμένως: Ὅτι ὁ παπᾶς πρέπει νά μάθει νά ψέλνει, γιά νά μπορεῖ νά ἐλέγχει τόν ψάλτη του. Τό εἶπε, ὅπως νομίζω, αὐτό ἐπίτηδες γιά μένα, ἐπειδὴ μέ ὑποπτευόταν ὅτι θά γίνω παπᾶς, γιά νά μάθω νά ψάλλω. Ὁ λόγος του αὐτός μοῦ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση, καί, ἐπειδὴ ἤθελα νά γίνω παπᾶς καί ἔπρεπε νά ξέρω νά «ἐλέγχω» τόν ψάλτη μου, παρά τήν παραφωνία μου καί τήν φαλτσότητά μου, τό ἔβαλα πείσμα καί ἔμαθα μουσικά, θεωρητικά τοῦλάχιστον. Γι' αὐτό τήν θεωρία Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς σχολῆς τῆς Μητροπόλεώς μας τήν ἀνέλαβα ἐγώ, γιά νά ἐπικοινωνῶ μέ τούς μαθητές, νά τούς παρακολουθῶ, νά βλέπω τό ἐνδιαφέρον τους καί τήν πρόοδό τους καί νά ξέρω τί μοῦ γίνεται! Τήν «πράξη» καί τήν ἐκτέλεση τῶν μουσικῶν κειμένων τήν ἔχει ἀναλάβει ὁ μουσικός πατήρ, ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος.

(γ) Τό ἄλλο μεγάλο ἀνησυχητικό γιά τήν Μητρόπολή μας εἶναι ἡ πτώση τοῦ μοναχικοῦ βίου σ' αὐτήν. Παλαιότερα ἡ Μητρόπολή μας γιά τόν ἀνθισμένο μοναχικό βίο τῆς εἶχε τόν λαμπρό ἔπαινο καί τό πεφημισμένο ὄνομα ὅτι εἶναι «τό Ἅγιον Ὄρος» τῆς Πελοποννήσου. Τώρα τά μοναστήρια μας, παλαιά μοναστήρια μέ φήμη καί δόξα, εἶναι ἐρημωμένα καί ἐρειπωμένα. Καί ἐκεῖ πού ἀκούγονταν τά «ἀλληλούϊα» τῶν μοναχῶν, τώρα κράζουν ὄρνεα!... Ἔ, βέβαια! Μέ τέτοια κηρύγματα πού κάνουμε, κηρύγματα πού δέν μιλάνε γιά ἀφιέρωση στόν Θεό, πῶς νά βγοῦνε μοναχοί καί μοναχές; Ὅταν γιορτάζει ἡ ἁγία Αἰκατερίνη, παπᾶ μου, πές λίγα λόγια γι' αὐτήν, νά εἶναι ὅμως τά λόγια σου ἀπό τόν βίο τῆς, ὥστε νά συγκινήσουν τά νέα κορίτσια καί νά ποῦν «θά γίνω κι ἐγώ σάν τήν ἁγία Αἰκατερίνη»! Πές γιά τήν Ἁγία Αἰκατερίνη, πές το καί μή φοβᾶσαι, πές ὅτι τῆς εἶπαν νά παντρευτεῖ καί αὐτή ἀπήντησε ὅτι «ὄχι δέν παντρεύομαι· ἔχω βρεῖ τόν πιό ὠραῖο καί τόν πιό σοφό καί τόν πιό πλούσιο νυμφίο. Εἶναι ὁ Χριστός! Δέν τόν ἀλλάζω μέ τίποτα! Ὅχι δέν θά παντρευτῶ»! Κάνε, παπᾶ μου, ἕνα τέτοιο κήρυγμα, γιά νά πάει στήν Κλειβωκά πού ἐρήμωσε ἢ στό Καλάμι ἢ στό ἄλλο μοναστήρι τοῦ Κολοκοτρώνη, στήν Ἐκκλησοῦλα Μεγαλόπολης. Τό πιστεύω καί τό παραπιστεύω ὅτι μαζί μέ τά ἄλλα τά συμβαίνοντα στήν ἐποχή μας, γιά τήν πτώση τοῦ μοναχικοῦ βίου στήν Ἐπαρχία μας φταίει καί τό κήρυγμα. Γιατί ντρέπονται ἢ φοβοῦνται οἱ παπάδες μας νά μιλήσουν στά κηρύγματά τους καί στούς κατ' ἰδίαν λόγους τους γιά μοναχική ζωή καί γιά ἱερωσύνη. Ἔτσι οὔτε παπάδες, οὔτε καλογέρους, οὔτε καί ψαλτάδες ἔχουμε στήν Μητρόπολή μας! Μᾶς ἀξίζει, λοιπόν, ἡ κακομοιριά μας, γιάτί δέν εἴμαστε ζηλωτές καί ἱεραπό-

στολοι ιερείς. Τόσα χρόνια στήν Ἐνορία σας δέν ἐμπνεύσατε ἕνα παιδί γιά νά γίνει παπᾶς, νά γίνει ὁ διάδοχός σας! Ἀφήνω καί τό ἄλλο: Ὅτι δέν σᾶς πολυπονάει τό ὅτι δέν βλέπετε τά μικρά καί τά νέα παιδιά στήν Ἐκκλησία σας κάθε Κυριακή. Πάει ἡ Κυριακή, διαγράφηκε ἀπό τίς καρδιές τῶν παιδιῶν μας! Καί τά βλέπετε τά παιδιά σεις οἱ ιερεῖς στήν καθημερινή συναναστροφή σας μ' αὐτά. Γιατί δέν τοὺς λέτε μέ πόνο, ὅτι «παιδί μου, δέν σέ βλέπω τίς Κυριακές στήν Λειτουργία γιατί; Νά ἔρχεσαι, παιδάκι μου, στήν Ἐκκλησία, γιά νά πάρεις τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, πού σου εἶναι ἀναγκαῖα, γιά νά ζήσεις μιά ὁμορφή ζωή». Ρώτησα μία μαθήτρια Λυκείου: «Τήν Κυριακή πῆγες στήν Ἐκκλησία;». «Ἦχι», μοῦ ἀπάντησε. «Τήν προηγούμενη ἀπό αὐτήν Κυριακή;». «Ἦχι», μοῦ ξαναεἶπε. «Τήν προπροηγούμενη, πῆγες;». «Ἦχι», ξαναλέει. «Τήν παραπροπροηγούμενη – τήν ξαναρωτάω – πῆγες;». Καί πάλι μοῦ εἶπε «Ἦχι». «Τήν προπαραπροπροηγούμενη;», τήν ρώτησα τελικά. Καί πάλι μοῦ εἶπε «Ἦχι». «Καλά, τούρκεφες;», τῆς λέω. Αὐτά εἶναι τά παιδιά μας, πατέρες! Τά ἀλειτούργητα καί τά ἀλιβάνιστα! Πέστε μου, παρακαλῶ, αὐτή ἡ κοπέλλα, πού δέν ἐκκλησιάζεται, ὅταν θά γίνει μητέρα, θά μπορέσει νά μιλήσει στά παιδιά της γιά κυριακάτικο ἐκκλησιασμό;

Γι' αὐτό, ξαναλέγω, ἀφοῦ δέν ἔχουμε ζηλωτές ιερεῖς, δέν ἐννοῶ τοὺς δραστήριους ιερεῖς γιά ποδοσφαιρικές ομάδες καί γιά αἰμοδοσίες(!), ἀλλά ιερεῖς μέ θεῖο ζῆλο νά συνάζουν τόν λαό στήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτό πάει, σβῆστηκε ἡ Κυριακή ἀπό τίς καρδιές τῶν παιδιῶν μας. Τά παιδιά μας, μικρότερα καί μεγαλύτερα, εἶναι «ἀλειτούργητα». Παλαιότερα, ὅταν ἤθελαν νά βρῖσουν κάποιον, τόν ἔλεγαν «ἀλειτούργητο». Καί ὅταν ἡ κοπέλλα ἀρραβωνιαζόταν κάποιον, πού δέν πήγαινε στήν Ἐκκλησία, ἡ γιαγιά της τῆς ἔλεγε: «Τόν ἀλειτούργητο παίρνεις, παιδάκι μου; Τί προκοπή θά κάνεις;». Ἐγώ, πατέρες μου, πιστεύω ὅτι, ἂν τά παιδιά μας δέν ἐκκλησιάζονται, ἀργότερα θά ἔχουν κρίση στήν οἰκογένειά τους. Γιατί, γιά νά πάει μπροστά ἡ οἰκογένεια χρειάζεται ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ ὅμως τήν παίρνουμε στήν Θεία Λειτουργία. Γι' αὐτό, ὅταν τελειώνει ἡ Θεία Λειτουργία, λέει ὁ ψάλτης: «Εἶδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον».

(δ) Δέν πάει καλά πνευματικά ἡ Μητρόπολή μας, πατέρες μου. Τέτοια περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἔπρεπε πνευματικοί πατέρες – καί σεις ἀπό ἐδῶ μερικοί εἶστε Πνευματικοί – νά περιοδεύουν τά χωριά μας, νά χτυποῦν οἱ καμπάνες καί ὁ λαός μας, αὐτός ὁ λίγος πού μᾶς ἀπέμεινε, νά μπαίνει στήν σειρά γιά νά ἐξομολογεῖται. Ἔτσι γίνεται σέ ἄλλες Μητροπόλεις καί πέφτει βροχή ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ σ' αὐτές. Καί μήν πᾶτε μακριά, ἐννοῶ τίς γείτονες Μητροπόλεις.

Ἀκοῦστε, πατέρες μου, γιά νά μή σᾶς λέω πολλά: Ἐγώ θέλω νά ἀναγεννηθεῖ

ἡ Μητρόπολή μας. Ἔχουμε βουλιάξει. Ἄς τό καταλάβουμε, γιά νά διορθωθοῦμε ἐπί τέλους. Ἄν ὁ ἄρρωστος πιστεύει ὅτι εἶναι καλά καί δέν κάνει τήν θεραπεία του, δέν πρόκειται νά γίνει ποτέ καλά. Λοιπόν: Δέν πάει καλά ἡ Μητρόπολή μας πνευματικά. Ποῦ εἶναι τά κατηχητικά, ποῦ εἶναι τά κηρύγματα καί ποῦ οἱ πνευματικές ἐκδηλώσεις πού γίνονται σέ ἡμᾶς; Φτώχεια! Καί μάλιστα μερικοί ἀπό σᾶς εἶναι καί προσοντοῦχοι καί ὀφφικιοῦχοι. Ἐπιθυμῶ σάν Ἐπίσκοπος, ὑπεύθυνος γιά τήν πνευματικότητα τοῦ τόπου, νά ἀναγεννηθεῖ ἡ Μητρόπολή μας. Γι' αὐτό θέλω ζηλωτές ἱερεῖς. Μόνον οἱ ζηλωτές ἱερεῖς, αὐτοί πού ἔχουν φόβο Θεοῦ καί ταπεινό φρόνημα καί θεολογία, μόνον αὐτοί μπορεῖ νά ἀναγεννήσουν τήν Ἐνορία τους. Καί ἀπό τέτοιους ἱερεῖς ἔχω ἀνάγκη ἐγώ στήν Μητρόπολή μου. Δέν θέλω ψυχρούς τελετουργούς τῶν ἱερῶν Μυστηρίων.

2. Τί φταίει γιά τήν κατάστασή μας αὐτή καί πῶς θά φέρουμε τήν διόρθωση; Ἐγώ, πατέρες μου, νομίζω καί πιστεύω ὅτι γιά τήν πνευματική πτώση τοῦ λαοῦ τῆς Μητροπόλεώς μας, ἀλλά καί τῶν σημερινῶν χριστιανῶν γενικά, φταίει τό ἀκατήχητο. Ὁ λαός μας εἶναι ἀκατήχητος σέ σοβαρά θέματα τῆς πίστεώς του. Ἡ κατήχηση ἔρχεται μέ τό κήρυγμα. Πολλά ὅμως ἀπό τά ἀκουόμενα κηρύγματα δέν προσφέρουν κατήχηση. Εἶναι ἀπλῶς ὠραῖα λόγια καλῶν τάχα ἱεροκηρύκων, πού τό ρίχνουν ἄλλοτε στό πνευματικό καί ἄλλοτε στό κοινωνικό, πού ὅμως, ἄν στίψεις τά κηρύγματά τους, δέν βγάζεις οὔτε ἓνα ρακοπότηρο θεολογικό ζωμό, σωστή δηλαδή κατήχηση γιά τόν λαό. Γι' αὐτό καί οἱ ἀκροατές τέτοιων κηρυγμάτων τοιούτων ἱεροκηρύκων, πού δυστυχῶς θεωροῦνται καί καλοί, μετά ἀπό χρόνια ἀκροατές, δέν ξέρουν τίποτε, μά τίποτε δέν ξέρουν, γιά τήν ὀρθόδοξη πίστη. Γιατί ὁ ἱεροκήρυκός τους δέν τοῦς ἀνέλυσε ποτέ τήν πρός Γαλάτας ἐπιστολή, οὔτε τοῦς εἶπε τό βασικό δόγμα γιά τήν πνευματική ζωή, ὅτι ὁ Θεός δέν εἶναι οὐσία μόνον, ἀλλά εἶναι καί θεῖες ἐνέργειες, ἄκτιστες ἐνέργειες, καί ἄλλα καί ἄλλα σοβαρά θεολογικά θέματα, πού τά θίγουν οἱ ἅγιοι πατέρες στά κηρύγματά τους στόν λαό. Γι' αὐτό, λοιπόν, οἱ ἀκροατές πολλῶν καλολογικῶν, ἀλλά ἀθεολόγητων πλαδαρῶν κηρυγμάτων μερικῶν ἱεροκηρύκων, ὅταν ἀκούσουν κάποιες βαρλαμιστικές ἰδέες τῶν Δυτικῶν, πού ἀκούονται στό χῶρο μας, δέν θά τίς διακρίνουν ὅτι εἶναι αἰρετικές. Καί αὐτό συμβαίνει ξαναλέγω, γιατί ἀπό τόν ἱεροκήρυκά τους ἀκουαν μόνο τά καθηκοντολογικά κηρύγματα τῆς ἀγάπης καί τῶν καλῶν ἔργων, καί ἀπό θεολογία μηδέν.

(α) Γιά τήν κατήχηση τοῦ λαοῦ τῆς Μητροπόλεώς μας γράφω καί σᾶς ἀποστέλλω κάθε ἐβδομάδα ἓνα ὀλιγόλεπτο κήρυγμα (8 ἢ τό πολύ 10 λεπτά). Ἔχω πολλή, πάρα πολλή δουλειά, καί ὅμως προσπαθῶ νά μήν παραλείπω τήν ἐπιθυμία

μου αυτή, πού μου ἔχει γίνει ἀνάγκη, τό νά ἐπικοινωνῶ καί νά κατηγῶ τό ποιμνίό μου κάθε Κυριακή μέ τό κήρυγμά μου αὐτό. Ἀλλά ἀκούω παράπονα ἀπό τούς χριστιανούς ὅτι δέν τό ἀποδίδετε καλά στήν ἀνάγνωσή του καί παραποιεῖτε τό νόημά του. Καί αὐτό συμβαίνει, γιατί δέν τό διαβάζετε καλά ἀπό τήν προηγούμενη ἡμέρα. Αὐτό συμβαίνει, γιατί δέν κατανοεῖτε τόν πόνο καί τόν πόθο τοῦ ἐπισκόπου σας σ' αὐτό πού κάνει καί γιατί δέν ποθεῖτε καί σεῖς προσωπικά νά ἀκούσει τό ποιμνίό σας τόν λόγο τοῦ Θεοῦ.

Σᾶς παρακαλῶ καί σᾶς ἰκετεύω, πατέρες μου, νά μου ἀποδίδετε καλά, εὐκρινῶς καί κατὰ νόημα, τό κυριακάτικο κήρυγμα πού ἀποστέλλω ὡς κατήχηση γιά τόν λαό μας. Πραγματικά, παρατηρήστε το καί θά δεῖτε ὅτι εἶναι κατήχηση. Εἶναι ἀπλό τό κήρυγμα αὐτό, ἀλλά στήν ἀπλότητά του ἔχει θεολογία. Βασανίζομαι στήν σκέψη, πῶς νά βρῶ τρόπο νά τό τυπῶνω σέ χιλιάδες ἀντίτυπα κάθε ἐβδομάδα καί νά τό μοιράζω στόν λαό μας. Πιστεύω πολύ στήν κατήχηση, συλλειτουργοί μου πατέρες, καί αὐτή πιστεύω, ἂν συνοδεύεται μέ τήν ἀσκητικότητά μας καί τήν ἐνάρετη ζωή μας, αὐτή ἡ κατήχηση θά φέρει τήν ἀναγέννηση. Ἄς μου δίδει ἡ Κυρία Θεοτόκος, πού λατρεύω, ἄς μου δίδει, λέγω, τήν Εὐχή Της νά μή βαρεθῶ ἢ νά μὴν ἀπογοητευτῶ καί ἐγκαταλείψω – μή γένοιτο, Χριστέ! – τήν διακονία μου αὐτή, πού τήν θεωρῶ ὡς τήν σπουδαιότερη, τό νά προσφέρω δηλαδή στό Ποίμνιο μου ἓνα κήρυγμα κάθε Κυριακή. Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ λόγου θέλω νά ἐπαινέσω δημοσίᾳ τόν ἱερέα τῆς Βυτίνας, πρωτοπρεσβύτερο καί ἀρχιερατικό π. Νικόλαο Ντάβο, ὁ ὁποῖος, ὅπως μου εἶπαν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, διαβάζει μέ πάθος καί μέ παλμό τό κήρυγμά μου, συμμετέχοντας σ' αὐτό, σάν νά εἶναι δικό του! Τόν εὐχαριστῶ πολύ καί τοῦ εὐχομαι πλούσια τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ στήν οἰκογένειά του καί τό ποιμνίό του. Τόν ἴδιο ἔπαινο καί τήν ἴδια εὐχή διατυπῶνω καί σέ ὁποιοδήποτε ἄλλο ἱερέα, πού κατὰ τόν ἴδιο τρόπο, εὐκρινῶς καί μέ τόνο, ἀποδίδει τό κυριακάτικο κήρυγμά μου.

Ἐπίσης, πατέρες, κάθε ἐβδομάδα γράφω καί γιά ἴσως τούς ἱερεῖς καί γιά τίς ἱερές Μονές μία κατήχηση. Τελευταῖα ἡ κατήχηση αὐτή εἶναι ἀγιογραφική, ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη. Παρακαλῶ νά τήν διαβάσετε μέ ἐπιμέλεια καί θά δεῖτε ὅτι σιγά-σιγά, μετά ἀπό τρία καί πέντε χρόνια, θά μάθετε πολλά πράγματα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, πού δέν τά ξέρατε. Αὐτά τά μαθήματα ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη, ἀπό τό βιβλίό τοῦ Ἡσαΐα αὐτήν τήν περίοδο, πού προσπαθῶ, ὅσο εἶναι δυνατόν, νά τά κάνω ἀπλᾶ, εἶναι πανεπιστημιακά μαθήματα, ἀπό τήν διδασκαλία τοῦ μακαριστοῦ καθηγητοῦ μου Βασιλείου Βέλλα. Ἄν τά διαβάσετε, θά ἀγαπήσετε πολύ τήν Παλαιά Διαθήκη καί θά τήν μάθετε τόσο καλά καί ἐπιστημονικά, πού οὔτε οἱ φοιτητές θεολογίας καί οἱ θεολόγοι δέν τήν ξέρουν. Ἀλλά θέλει διά-

βασμα! Όπως ἐγώ κουράζομαι νά σᾶς τά γράψω, κουραστήτε καί σεις γιά νά τά διαβάσετε!

(β) Ἀλλά ἡ πνευματική ἀναγέννηση καί ἡ σωτηρία μας, περισσότερο ἀπό τήν κατήχηση, θά γίνει πρῶτα-πρῶτα μέ τήν προσωπική μας, ἡμῶν τῶν ἱερέων τήν πνευματικότητα.

(1) Συνιστῶ κατά πρῶτον τήν ἐξομολόγηση. Γιά ἡμᾶς τούς ἱερεῖς, πατέρες μου, εἶναι περισσότερο ἀναγκαῖο τό μυστήριο αὐτό. Γιατί ἐμεῖς οἱ ἱερεῖς πρό παντός πρέπει νά εἴμαστε καθαροί, γιά νά εὐαρεστοῦμε τόν Θεό, ὅταν Τόν λειτουργοῦμε, καί γιά νά γίνεται ἀκουστή ἀπό τόν Θεό ἡ προσευχή μας γιά τόν λαό. Ὁ λαός μας, ὅταν μᾶς συναντάει, μᾶς λέει «τήν εὐχή σου, πάτερ». Αὐτό «τήν εὐχή σου» σημαίνει «τήν προσευχή σου», πάτερ. Ἀλλά πῶς νά ἐμφανιστοῦμε στόν Θεό γιά νά προσευχηθοῦμε γιά κάποιον, ἀφοῦ τά μοῦτρα μας εἶναι λερωμένα; Ἐξομολόγηση λοιπόν. Ἐπιθυμῶ οἱ ἱερεῖς τῆς Μητροπόλεώς μου νά ἐξομολογοῦνται καί αὐτό ἐμένα τόν Ἐπίσκοπο θά μέ ἀναπαύει πολύ, γιατί θά σκέπτομαι ὅτι ἡ Θεία Λειτουργία – πού κυρίως εἶναι τοῦ Ἐπισκόπου ἔργο –, πού τελεῖται στά ἱερά θυσιαστήρια τῶν ἱερῶν Ναῶν τῆς Μητροπόλεώς μου, προσφέρεται ἀπό καθαρούς στήν καρδιά ἱερεῖς. Γι' αὐτό ἐπιμένω στήν ἐξομολόγηση, πού δυστυχῶς τήν παραλείπουν οἱ ἱερεῖς. Ὅταν συναντώμαστε, θά σᾶς ἐρωτῶ ἂν ἐξομολογηθήκατε.

(2) Γιά τήν προσωπική μας πάλι πνευματικότητα, πού εἶναι ἀναγκαῖα γιά τήν ποιμαντική μας, χρειάζεται ἡ προσευχή καί ἡ μελέτη.

Πέρα ἀπό τίς λειτουργικές Ἀκολουθίες, βάλτε μόνοι σας κανόνα νά κάνετε κάθε μέρα κάποια προσευχή γιά τίς οἰκογένειές σας καί γιά τήν Ἐνορία σας. Δέν θά ξεχάσω ποτέ, πατέρες μου, τόν μακαριστό παπα-Νικόλα τῆς Εὐαγγελίστριας τοῦ Ἀσπροπύργου, πού κάθε μέρα πήγαινε στίς 3 τό μεσημέρι στόν Ναό του, φοροῦσε τό πετραχήλι του καί μπροστά στήν εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Τέμπλου ἔκανε μία Παράκληση σ' Αὐτήν. Τό ἔκανε κάθε μέρα! Αὐτό μέ ἐνέπνευσε πολύ καί ἐμένα καί κάνω κι ἐγώ χρόνια τώρα, κάθε μέρα, μία Παράκληση στήν λατρευτή μου Κυρία, τήν ΠΑΝΑΓΙΑ ΠΡΟΥΣΙΩΤΙΣΣΑ. Τήν ἔχω Προστάτιδά μου, Μητέρα μου καί Ἀρχόντισσα Κυρία μου, Ἡγουμένη μου! Νά τήν ἐπικαλεῖστε κι ἐσεῖς, πατέρες μου, καί θά νοιώσετε τήν Χάρη Τῆς.

Ὡς πρός τό διάβασμα, σᾶς τό ἔχω πει πολλές φορές, ἀλλά δέν νομίζω ὅτι εἰσακούστηκα. Σᾶς τό εἶπα καί σᾶς τό ξαναλέγω τώρα νά διαβάσετε κάθε μέρα ἕνα κεφάλαιο ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, τόν βίο τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας καί ἕνα δύο κανόνες ἀπό τό Πηδάλιο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, μέ τίς ὑποσημειώσεις τοῦ ἁγίου ὁμως. Δέν νομίζω, ξαναλέγω, ὅτι εἰσακούστηκα. Ἀντίθετα κατάλαβα ὅτι ξεκοκκαλίζετε τίς ἐφημερίδες γιά τήν εἰδησιογραφία. Πατέρες μου, θέλω νά σᾶς κάνω ἕνα ἐρώ-

τημα: Ἀλήθεια, δέν τό θεωρεῖτε ἁμαρτία νά ἀφήνετε τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο καί τόν βίο τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας καί νά διαβάζετε τίς ἐφημερίδες καί τά περιοδικά; Γι' αὐτό δέν ἔχετε προοδεύσει θεολογικά. Καί οὔτε πρόκειται νά προοδεύσετε, γιατί προτιμᾶτε τίς φυλλάδες ἀπό τόν προφήτη Ἡσαΐα καί τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ. Γιά νά προοδεύσει ὁ ἱερέας πνευματικά καί θεολογικά πρέπει ἐπί τέλους νά βάλει πρόγραμμα· νά τά κάνει πέρα ὅλα καί ὡς κύριο ἔργο του καί ἀσχολία νά ἔχει τά ἐξῆς: Τήν Θεία Λειτουργία, τήν ἀτομική του προσευχή, τό καθημερινό του πνευματικό ἀνάγνωσμα (κυρίως ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τούς ἁγίους Πατέρες), τό κήρυγμα καί τήν ποιμαντική στόν λαό του.

3. Τό τελευταῖο πού ἔχω νά πῶ, τό καί σπουδαιότερο στήν ποιμαντική μας, εἶναι νά τελοῦνται οἱ λειτουργικές Ἀκολουθίες στίς Ἐνορίες. Αὐτό ἰσχύει γιά ὅλο τό ἔτος, ἀλλά ἰδιαίτερα ἰσχύει γιά τήν περίοδο αὐτή πού διερχόμαστε, τήν Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Τήν Λατρεία μας, πού εἶναι θεόπνευστη, γιατί εἶναι δημιούργημα τῶν θεοφόρων πατέρων, πρέπει νά τήν διαφυλάξουμε σάν ἱερή κληρονομιά μας καί νά τήν παραδώσουμε σάν ἱερή προίκα στά παιδιά μας. Γι' αὐτό λεγόμαστε Ὁρθόδοξοι, ὄχι γιατί «δοκοῦμε (= φρονοῦμε) ὀρθά» (πολύ φτωχή ἢ ἐρμηνεία αὐτή), ἀλλά, γιατί «ὀρθά» «δοξάζουμε», δηλαδή λατρεύουμε, τόν Θεό μας. Ὁρθά δοξάζω – ὀρθόδοξος. Ὁλος ὁ πλοῦτος τῆς πίστεως μας καί ὁ γλυκασμός της φαίνεται στήν Λατρεία μας. Αὐτή πρέπει νά προβάλλουμε στούς ξένους μας, γιά νά ἐλκυστοῦν καί νά γίνουν καί αὐτοί ὀρθόδοξοι. Ἕνας ἱερέας, πού τελεῖ μέ ἱεροπρέπεια τήν Θεία Λειτουργία καί τήν Θεία Λατρεία γενικά, κάνει τό καλύτερο κήρυγμα. Πέρα γιά πέρα ὀρθόδοξο κήρυγμα. Στήν Τουρκοκρατία δέν εἶχαμε ἱεροκήρυκες (τί νά προλάβει ἕνας ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ἕνας μόνο κήρυκας γιά ὅλη τήν Ἑλλάδα!), ἀλλά τήν πίστη μας τήν κράτησαν οἱ ἀγράμματοι παπάδες, πού λειτουργοῦσαν καί ἐκλαιγαν καί ἔβλεπαν καί θεοπτίες· καί ὁ λαός τό καταλάβαινε αὐτό, ὅτι ὁ παπᾶς τους στήν Λειτουργία εἶδε θεοπτία!

Λοιπόν, πατέρες μου, τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή ὅπωςδήποτε θά κάνετε στήν Ἐνορία σας τά κεκανονισμένα ἀπό τό τυπικό τῆς Ἐκκλησίας μας. Δηλαδή: Τόν Κατανυκτικό Ἑσπερινό, τήν Προηγιασμένη Λειτουργία καί τό Ἀπόδειπνο. Ἀκούω μέ λύπη μου ὅτι δέν γίνονται αὐτά τήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή στήν Μητρόπολή μας, πλὴν μόνο σέ μερικές Ἐνορίες. Παραγγέλλω, ὅπωςδήποτε, σέ ὅλες τίς Ἐνορίες νά τελοῦνται καί τά τρία αὐτά: Κατανυκτικός Ἑσπερινός, Προηγιασμένη Λειτουργία καί Ἀπόδειπνο.

Ξέρω τό πρόβλημα ὅτι πολλοί ἀπό σᾶς, γιά οἰκογενειακούς λόγους ἢ ἄλλοι γιά λόγους σπουδῶν, δέν μένετε στίς Ἐνορίες σας. Μένετε στήν Τρίπολη, στήν Κα-

λαμάτα ἢ καί στήν Ἀθήνα οἱ σπουδάζοντες. Ἐγώ κατανοῶ τίς ἀνάγκες σας, ἀλλά βλέπω καί τό ἄλλο· ὅτι ἡ Ἐνορία, δηλαδή, θέλει τήν ποιμαντική της καί πληρώνεστε μάλιστα γιά τό ἔργο αὐτό. Δέν ξέρω τί θά κάνετε, προσπαθεῖστε νά ἀνταποκριθεῖτε, ὅσο εἶναι δυνατόν, στά ἱερατικά σας καθήκοντα. Ἄς μή γίνεται κάθε μέρα τό Ἀπόδειπνο ἢ κάθε φορά ἡ Προηγιασμένη. Πάντως, κάποτε νά γίνουν, ἀφοῦ βέβαια πρῶτα εἰδοποιεῖστε στόν λαό σας καί τοῦ ἐξηγήσετε τί ἐστί Προηγιασμένη καί τί ἐστί Ἀπόδειπνο. Εἶναι φρικτό αὐτό πού ἄκουσα ὅτι στήν τάδε καί στήν τάδε ἐνορία δέν ἔγινε ποτέ Προηγιασμένη Λειτουργία καί ποτέ Ἀπόδειπνο καί ὅτι ὑπάρχουν ἱερεῖς πού δέν ξέρουν κἄν νά τελέσουν τήν Προηγιασμένη. Τοῦ χρόνου, ἂν μᾶς ἀφήσει ὁ Θεός νά ζήσουμε, ἐλπίζω μέ τήν Χάρη Του νά τακτοποιηθοῦν καλύτερα τά πράγματα ἀπό ἐνωρίτερο χρόνο καί θά ἔχουμε καλύτερη ἐποπτεία στήν λειτουργική τάξη στήν Μητρόπολή μας.

Πατέρες τήν Μητρόπολή μας καί τά μάτια μας! Θά δώσουμε λόγο στόν Χριστό μας πῶς τήν ποιμαίνουμε. Ἄν τήν ποιμαίνουμε μέ ζήλο ἢ μέ ἀμέλεια. Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου μᾶς λέγει: «Ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τά ἔργα Κυρίου ἀμελῶς» (Ἱερεμ. 31,10). Δέν μᾶς τρομάζει ὁ λόγος αὐτός τοῦ προφήτη; Ἡ Ἐκκλησία μᾶς ἐτίμησε, μᾶς ἔκανε ἄρχοντες καί παραπάνω ἀκόμη ἀπό ἄρχοντες. Λέγω «παραπάνω», γιατί ἐμεῖς οἱ ἱερεῖς εἴμαστε «ἄρχοντες» ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ καί ἀκόμη γιατί οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες, ὑπουργοὶ καί πρωθυπουργοί, εἶναι «νῦν». Τώρα εἶναι καί αὔριο δέν εἶναι. Ἐμεῖς ὅμως, σάν ἱερεῖς, εἴμαστε ἄρχοντες «αἰεῖ», πάντοτε, μέχρι τόν θάνατό μας καί πέρα ἀπό τόν θάνατό μας ἀκόμη. Γιατί ἂν εἴμαστε καλοί θά λειτουργοῦμε καί στό οὐράνιο Θυσιαστήριο στήν Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ τήν ἐπουράνιο. Ἄρχοντες λοιπόν εἴμαστε. «Νά χαίρεσαι τήν βασιλεία σου, παπα μου», ἔλεγαν παλαιότερα οἱ χριστιανοὶ στόν ἱερέα. Ἀλλά πρέπει καί ἐμεῖς νά ἀνταποκριθοῦμε μέ φιλότιμο στήν μεγάλη αὐτή δωρεά τοῦ Θεοῦ σέ μᾶς, πού δέν μᾶς ἀξιζε· «οὐ γάρ ἐποίησαμέν τι ἀγαθόν ἐπί τῆς γῆς» (Θεία Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου).

Τελειώνω μέ ἓνα σχετικό πατερικό λόγιο, πού ὅμως, ὅταν τό διάβασα, δέν εἶχα σημειώσει πού τό βρῆκα, γι' αὐτό καί δέν ἔχω τήν παραπομπή του. Λάθος αὐτό· ὅταν διαβάζετε κάτι πού σᾶς ἀρέσει, νά ἔχετε δελτάρια καί νά σημειώνετε πού ὑπάρχει. Τό πατερικό λοιπόν αὐτό λόγιο, πού μοῦ ἔκανε ἐντύπωση καί τότε πού τό διάβασα τό ἔμαθα ἀπέξω, λέγει: «Ὅσο πλείονος ἠξιώθημεν τιμῆς, τοσοῦτον καί πλείονος ἐσμέν ἀρετῆς ὀφειλέται!» Δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη τιμή ἀπό τήν ἱερωσύνη, πού μᾶς χάρισε ὁ Χριστός μας. Ἄς προσπαθήσουμε λοιπόν νά ἀνταποκριθοῦμε στήν ὑψηλή αὐτή τιμή μέ ἐνάρετο βίο. Γιατί, «ὅσο πλείονος ἠξιώθημεν τιμῆς, τοσοῦτον καί πλείονος ἐσμέν ἀρετῆς ὀφειλέται!»

Καλή Τεσσαρακοστή!

**ΣΥΝΤΟΜΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ**
(πρός τούς Ἱερείς)

Μάθημα 18ο

Σέ προηγούμενο τεῦχος εἶχαμε πει ἡ Γραμματική τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς βοήθημα γιά τούς ἱερείς τῆς Μητροπόλεώς μας, νά παρατίθεται στό περιοδικό τοῦ διαδικτύου. Μᾶς συνέστησαν ὅμως ὅτι εἶναι καλύτερα νά παρατίθεται στό παρόν περιοδικό σέ συνέχεια τῶν προηγούμενων μαθημάτων Γραμματικῆς.

Α΄ Κλίση

(συνέχεια)

Οἱ καταλήξεις τῶν θηλυκῶν οὐσιαστικῶν σέ -η, γεν. -ης.

Ὄνομ.	-η	π.χ.	Μεγαλύνει ἡ <u>ψυχ-ή</u> μου τόν Κύριον...
Γεν.	-ης	π.χ.	Τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα <u>τῆς ψυχ-ῆς</u> αὐτοῦ;
Δοτ.	-ῆ	π.χ.	Ἐρῶ <u>τῆ ψυχ-ῆ</u> μου...
Αἰτ.	-ῆν	π.χ.	Ἰασαι <u>τῆν ψυχ-ῆν</u> μου...
Κλητ.	-η	π.χ.	<u>Ψυχ-ή</u> μου, ψυχ-ή μου, ἀνάστα, τί καθεύδεις;

- Στόν πληθυντικό ἀριθμό ὅλα τά πρωτόκλιτα ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις.
- Παραθέτουμε παραδείγματα κλίσεως θηλυκῶν πρωτοκλίτων σέ -η, -ης.

Ἐνικός Ἀριθμός				Πληθυντικός Ἀριθμός				
Ὄνομ.	ῆ	πηγ-ή	ῆ	νίκ-η	αἶ	πηγ-αἶ	αἶ	νῖκ-αι*
Γεν.	τῆς	πηγ-ῆς	τῆς	νίκ-ης	τῶν	πηγ-ῶν	τῶν	νικ-ῶν
Δοτ.	τῆ	πηγ-ῆ	τῆ	νίκ-ῆ	ταῖς	πηγ-αῖς	ταῖς	νίκ-αις
Αἰτ.	τῆν	πηγ-ῆν	τῆν	νίκ-ῆν	τάς	πηγ-άς	τάς	νίκ-ας
Κλητ.	ῶ	πηγ-ή	ῶ	νίκ-η	ῶ	πηγ-αἶ	ῶ	νῖκ-αι

*Τό ι εἶναι μακρό (ι), γι' αὐτό παίρνει περισπωμένη (μακρό πρό βραχέως περισπᾶται. Βλ. κανόνες τονισμού).

Παρατηρήσεις γιά τά πρωτόκλιτα θηλυκά

Τά θηλυκά οὐσιαστικά σέ -α ἔχουν τό α ἄλλοτε μακρό καί ἄλλοτε βραχύ καί λέγεται ἀντίστοιχα καθαρό καί μή καθαρό.

• Καθαρό λέγεται ἄν πρῖν ἀπό αὐτό ὑπάρχει φωνῆεν ἢ ρ, π.χ. ἡ γενεά, ἡ οἰκία, ἡ πολιτεία, ἡ χώρα κ.ἄ.

• Τό καθαρό α εἶναι κανονικά μακρό καί διατηρεῖται σέ ὅλες τίς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, π.χ. ἡ γενε-ά, τῆς γενε-ᾶς, τῆ γενε-ᾶ, τῆν γενε-άν, ῶ γενε-ά κ.ἄ.

– Ἐξαίρεση: Τό καθαρό α εἶναι βραχύ στίς ἐξῆς περιπτώσεις:

α) στά προπαροξύτονα, π.χ. ἀλήθειᾶ, ἀσέβειᾶ, ἐγκράτειᾶ, ἀμέλειᾶ, πρόνοιᾶ κ.ἄ.

β) στά δυσύλλαβα ὀνόματα: γαῖᾶ, γραῖᾶ, μαῖᾶ, μυῖᾶ

γ) στά ἐξῆς δυσύλλαβα πού λήγουν σέ -ρα: μοῖρα, πεῖρα, προῦρα, σφαῖρα, σφῦρα, γι' αὐτό καί παίρνουν περισπωμένη (βλ. κανόνες τονισμοῦ).

- Μή καθαρό λέγεται τό α ἄν πρίν ἀπό αὐτό ὑπάρχει ἄλλο σύμφωνο πλὴν τοῦ ρ, π.χ. δίψα, μαῖζα, ἦττα κ.ἄ.

- Τό μή καθαρό α εἶναι κανονικά βραχύ καί στήν γενική καί δοτική ἐνικοῦ τρέπεται σέ ἦ,

π.χ. τῆς θαλάσσης, τῆ θαλάσση, τῆς δόξης, τῆ δόξη, τῆς ρίζης, τῆ ρίζη

- Ἡ αἰτιατική καί κλητική ἐνικοῦ τῶν θηλυκῶν τονίζεται ὅπου καί ἡ ὀνομαστική καί παίρνουν τόν ἴδιο τόνο, δηλαδή τό α εἶναι μακρό ἢ βραχύ ὅπως εἶναι στήν ὀνομαστική, π.χ. ἡ χώρα (ὄνομ.), τήν χώραν (αἰτ.), ᾧ χώρα (κλητ.), ἡ γλῶσσᾶ (ὄνομ.), τήν γλῶσσᾶν (αἰτ.), ᾧ γλῶσσᾶ (κλητ.), ἡ μοῦσᾶ (ὄνομ.), τήν μοῦσᾶν (αἰτ.), ᾧ μοῦσᾶ (κλητ.).

ΣΥΝΤΟΜΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
(πρός τούς Ἱερείς)

Μάθημα 19ο

Γενικές συμπληρωματικές παρατηρήσεις
στά οὐσιαστικά Α΄ κλίσεως

Ἄν κοιτάξουμε προσεκτικά τούς πίνακες πού παραθέσαμε παραδείγματα κλίσεως πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν στά μαθήματα 16, 17, 18 θά παρατηρήσουμε ὅτι:

1. Τά ἀρσενικά σέ -ας καί -ης στήν γενική ἔχουν κατάληξη -ου.*

*Σημείωση: Μερικά μέ κατάληξη -ας στήν γενική παίρνουν κατάληξη -α ἀντί -ου. Αὐτά εἶναι ὁ Εὐρώτας, τοῦ Εὐρώτα, ὁ βορράς, τοῦ βορρά καί ὅσα λήγουν σέ -θήρας, π.χ. ὁ χρυσοθήρας, τοῦ χρυσοθήρα, ὁ ὀρνιθοθήρας, τοῦ ὀρνιθοθήρα κ.ἄ. Ἐπίσης μερικά κύρια ὀνόματα, π.χ. Ὁ Σύλλας, τοῦ Σύλλα, ὁ Παλαμᾶς, τοῦ Παλαμᾶ, ὁ Μιαούλης, τοῦ Μιαούλη, ὁ Κανάρης, τοῦ Κανάρη κ.ἄ.

2. Ὅλα τά πρωτόκλιτα οὐσιαστικά στόν πληθυντικό ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις.

Π.χ. οἱ νεανῖαι, τῶν νεανῖων, τοῖς νεανῖαις, τούς νεανῖας, ὧ νεανῖαι

αἱ χῶραι, τῶν χωρῶν, ταῖς χώραις, τάς χώρας, ὧ χῶραι.

3. Τό α στήν κατάληξη -ας τῶν πρωτοκλίτων εἶναι πάντοτε μακρό σέ ὅποιαδήποτε πτώση.

Π.χ. ὁ κτηματίας, τούς τραυματίας, τῆς ὥρας, τάς χώρας, τάς γλώσσας.

4. Ἡ αἰτιατική καί κλητική ἐνικοῦ τῶν θηλυκῶν οὐσιαστ. τονίζονται ὅπου καί ἡ ὀνομαστική καί παίρνουν τόν ἴδιο τόνο. Π.χ. τήν χώραν, ὧ χώρα, τήν πηγῆν, ὧ πηγῆ, ἡ γλώσσα, τήν γλώσσαν, ὧ γλώσσα, ἡ μουσα, τήν μουσαν, ὧ μουσα κ.ἄ.

5. Ἡ γενική πληθυντικοῦ τῶν πρωτοκλ. οὐσιαστ. τονίζεται πάντοτε στήν λήγουσα καί παίρνει περισπωμένη. Π.χ. τῶν κριτῶν, τῶν ἐργατῶν, τῶν οἰκιῶν, τῶν ἀσθενειῶν κ.ἄ.

6. Ἡ δίφθογγος αἰ ὅταν βρίσκεται στό τέλος κλιτῆς λέξεως (ἐκτός ἀπό τήν εὐκτική ρήματος, στήν ὅποια θά ἀναφερθοῦμε ἀργότερα) εἶναι βραχεῖα. Π.χ. οἱ ποιηταί, αἱ τιμαί, αἱ ὠραι, αἱ σημαῖαι (ἀλλά τοῖς μαθηταῖς, ταῖς τιμαῖς, ταῖς ὠραις· ἐδῶ ἀκολουθεῖ ς, δέν βρίσκεται στό τέλος τῆς λέξεως τό αἰ, γι' αὐτό εἶναι μακρά συλλαβή) (βλ. καί κανόνες τονισμοῦ).

7. Ἡ γενική καί δοτική τῶν πρωτοκλίτων ὅταν τονίζονται στήν λήγουσα παίρνουν περισπωμένη καί στούς δύο ἀριθμούς. Π.χ. τοῦ δικαστοῦ, τῷ δικαστῆ, τῶν δικαστῶν, τοῖς δικασταῖς, τῆς φωνῆς, τῇ φωνῇ, τῶν φωνῶν, ταῖς φωναῖς, κ.ἄ.

8. Τά οὐσιαστικά πού τονίζονται στήν λήγουσα στήν ὀνομαστ. αἰτιατική καί κλητική παίρνουν ὀξεῖα (ἡ φωνή, τήν χαράν, τάς δωρεάς), στήν γενική καί δοτική παίρνουν περισπωμένη (τοῦ ἀθλητοῦ, τῷ δικαστῆ, τῶν πηγῶν, τῶν δωρεῶν κ.ἄ.).

9. Ἀπό τά πρωτόκλιτα πού λήγουν σέ -ης ἐλάχιστα διατηροῦν τήν κατάληξη -η στήν κλητική. Αὐτά εἶναι ὅσα λήγουν σέ -θης, π.χ. ὧ Μιλτιάδη, ὧ Ἀριστείδη, καί ὅσα λήγουν σέ -ης κύρια μή ἐθνικά, π.χ. ὧ Ἰωάννη, ὧ Ξέρξη, ὧ Αἰσχίνη. Τά ἄλλα λήγουν σέ ᾶ.

Π.χ. πολῖτα, τεχνῖτα, τελῶνα, κ.ἄ. Τό ὄνομα Δεσπότης ἔχει κλητική Δέσποτα.

10. Ὅσα λήγουν σέ -ιτης ἔχουν τό ι τῆς παραλήγουσας μακρό, π.χ. ὁ τεχνίτης, ὧ τεχνῖτα, οἱ τεχνῖται. Ὅσα λήγουν σέ -ατης ἔχουν τό α τῆς παραλήγ. βραχύ π.χ. ὁ ἐργάτης, οἱ ἐργάται, ὁ διαβάτης, οἱ διαβάται (γι' αὐτό καί παίρνουν ὀξεῖα· βλ. κανόνες τονισμοῦ). Ἐξαιροῦνται τά ἐθνικά, π.χ. ὁ Σπαρτιάτης, οἱ Σπαρτιᾶται, ὁ Μανιάτης, οἱ Μανιᾶται, ὁ Τεγεάτης, οἱ Τεγεᾶται. καί ἔχουν τό α μακρό (γι' αὐτό καί παίρνουν περισπωμένη· βλ. κανόνες τονισμοῦ).

11. Τά ἀρσενικά σέ -ιας καί τά θηλυκά σέ -ια ἔχουν τό ι τῆς παραλήγουσας βραχύ (ι).

Π.χ. ὁ ταμίας, ὁ κτηματίας, οἱ ταμίαι, οἱ τραυματαῖαι, ἡ ἐργασία, αἱ ἐργασίαι κ.ἄ.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
(πρός τούς Ίερείς)

Μάθημα 20ο

Συνηρημένα ουσιαστικά Α' κλίσεως

Άπό τά πρωτόκλιτα ουσιαστικά ὅσα εἶχαν ἀρχικά πρὶν ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος α ἄλλο α ἢ ε, τά περισσότερα ἔπαθαν συναίρεση,¹ γι' αὐτό καλοῦνται συνηρημένα ὀνόματα.

π.χ.	Ἄθηνά-α	⇒	Ἄθηνᾶ
	Ἑρμέ-ας	⇒	Ἑρμῆς
	συκέ-α	⇒	συκῆ
	γέ-α	⇒	γῆ*
	ἀμυγδαλέ-α	⇒	ἀμυγδαλῆ
	ροδέ-α	⇒	ροδῆ (= τριανταφυλλιά)

* Κλίσις τοῦ ὀνόματος γῆ:

Ἐν. Ἀρ.: ἡ γῆ, τῆς γῆς, τῇ γῆ, τήν γῆν, ᾧ γῆ.

Ὁ πληθυντικός ἀναπληρώνεται ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο γαῖα: αἱ γαῖαι, τῶν γαιῶν, ταῖς γαίαις, τὰς γαίας, ᾧ γαῖαι.

Παραδείγματα κλίσεως συνηρημένων

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄν.	ὁ	Ἑρμέ-ας	⇒	Ἑρμῆς	ἢ	Ἄθηνά-α	Ἄθηνᾶ	ἢ	συκῆ
Γεν.	τοῦ	Ἑρμέ-ου	⇒	Ἑρμού	τῆς	Ἄθηνά-ας	Ἄθηνᾶς	τῆς	συκῆς
Δοτ.	τῷ	Ἑρμέ-α	⇒	Ἑρμῆ	τῇ	Ἄθηνά-α	Ἄθηνᾶ	τῇ	συκῆ
Αἰτ.	τόν	Ἑρμέ-αν	⇒	Ἑρμῆν	τήν	Ἄθηνά-αν	Ἄθηνᾶν	τήν	συκῆν
Κλητ.	ᾧ	Ἑρμέ-α	⇒	Ἑρμῆ	ᾧ	Ἄθηνά-α	Ἄθηνᾶ	ᾧ	συκῆ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄν.	οἱ	Ἑρμέ-αι	⇒	Ἑρμαῖ ²	αἱ	συκαῖ
Γεν.	τῶν	Ἑρμέ-ων	⇒	Ἑρμῶν	τῶν	συκῶν
Δοτ.	τοῖς	Ἑρμέ-αις	⇒	Ἑρμαῖς	ταῖς	συκαῖς
Αἰτ.	τούς	Ἑρμέ-ας	⇒	Ἑρμᾶς	τάς	συκᾶς
Κλητ.	ᾧ	Ἑρμέ-αι	⇒	Ἑρμαῖ	ᾧ	συκαῖ

Παρατηρήσεις

Τά συνηρημένα πρωτόκλιτα:

1. Ἔχουν καί μετὰ τήν συναίρεση τίς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων σέ ὅλες τίς πτώσεις ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ. Μόνον τό -εα στόν ἐνικό συναιρεῖται σέ η, π.χ. ὁ Ἑρμέας -ῆς, ἡ συκέα -ῆ, καί στόν πληθυντικό συναιρεῖται σέ -ας, π.χ. τούς Ἑρμέας - Ἑρμᾶς, τὰς συκέας - συκᾶς.

2. Σέ ὅλες τίς πτώσεις Ἐνικοῦ καί Πληθυντικοῦ παίρνουν περισπωμένη, γιατί προέρχονται ἀπό συναίρεση.

3. Τό ὄνομα βορέας λαμβάνεται σέ ὅλες τίς πτώσεις καί ἀσυναίρετο καί συνηρημένο, ἀλλά συνηρημένο γράφεται μέ διπλό ρ, π.χ. ὁ βορέας - βορρᾶς, τοῦ βορέου - βορρᾶ, τῷ βορέα - βορρᾶ κ.λπ.

1. Συναίρεση λέγεται ἡ συγχώνευση μέσα στήν ἴδια λέξη δύο συνεχόμενων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καί διφθόγγου σέ ἓνα μακρό φωνήεν ἢ δίφθογγο, π.χ. Ἀθηνάα - Ἀθηνᾶ, συκέα - συκῆ, κ.ἄ.

2. Ἑρμῆς: Στούς ἀρχαίους Ἕλληνας ἦταν ὁ ἀγγελιαφόρος τῶν θεῶν, ψυχοπομπός καί θεός τοῦ ἐμπορίου καί τῶν γραμμάτων (κερδῶς καί λόγιος). Στόν πληθυντικό οἱ ἐρμαῖ ἦταν τετράγωνες λίθινες στήλες στίς ὁδούς πού κατέληγαν σέ ὁμοίωμα κεφαλῆς τοῦ Ἑρμού. Στήν Ἀστρονομία εἶναι ὁ πλανήτης Ἑρμῆς.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
(πρός τούς Ἱερείς)

Μάθημα 21ο

Β' Κλίσις

Τά οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως διακρίνονται σέ ἀσυναίρετα καί συνηρημένα.

Ἀσυναίρετα οὐσιαστικά
διακρίνονται σέ

ἀρσενικά καί θηλυκά σέ -ος	οὐδέτερα σέ -ον
π.χ. ὁ ἄνθρωπος ἡ ἔλαφος	π.χ. τό τέκνον
ὁ ἀδελφός ἡ ράβδος	τό δένδρον
ὁ νόμος ἡ βίβλος	τό σπήλαιον
ὁ χῶρος ἡ νῆσος	τό δῶρον
ὁ ἀγρός ἡ ὁδός	τό μῆλον

Οἱ ὀλικές ἢ φαινομενικές καταλήξεις τῶν πτώσεων εἶναι οἱ κάτωθι.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Ἄρσεν. καί θηλ.	Οὐδέτερο	Ἄρσεν. καί θηλ.	Οὐδέτερο
Ὄνομ.	-ος	-οι	-ᾶ
Γεν.	-ου	-ων	-ῶν
Δοτ.	-ω	-οις	-οις
Αἰτ.	-ον	-ους	-ᾶ
Κλητ.	-ε καί -ος	-οι	-ᾶ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
	Ἀρσενικά		Θηλυκά		Οὐδέτερα	
Ὄνομ.	ὁ ἔμπορος	ὁ ἀγρός	ἡ ἔλαφος	ἡ ψῆφος	τό σχολεῖον	τό τέκνον
Γεν.	τοῦ ἐμπόρου	τοῦ ἀγροῦ	τῆς ἐλάφου	τῆς ψήφου	τοῦ σχολείου	τοῦ τέκνου
Δοτ.	τῷ ἐμπόρῳ	τῷ ἀγρῷ	τῇ ἐλάφῳ	τῇ ψήφῳ	τῷ σχολεῖῳ	τῷ τέκνῳ
Αἰτ.	τόν ἔμπορον	τόν ἀγρόν	τήν ἔλαφον	τήν ψήφον	τό σχολεῖον	τό τέκνον
Κλητ.	ῶ ἔμπορε	ῶ ἀγρέ	ῶ ἔλαφε	ῶ ψήφε	ῶ σχολεῖον	ῶ τέκνον

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
	Ἀρσενικά		Θηλυκά		Οὐδέτερα	
Ὄνομ.	οἱ ἔμποροι	οἱ ἀγροί	αἱ ἔλαφοι	αἱ ψῆφοι	τά σχολεῖα	τά τέκνα
Γεν.	τῶν ἐμπόρων	τῶν ἀγρῶν	τῶν ἐλάφων	τῶν ψήφων	τῶν σχολείων	τῶν τέκνων
Δοτ.	τοῖς ἐμπόροις	τοῖς ἀγροῖς	ταῖς ἐλάφοις	ταῖς ψήφοις	τοῖς σχολεῖοις	τοῖς τέκνοις
Αἰτ.	τούς ἐμπόρους	τούς ἀγρούς	τάς ἐλάφους	τάς ψήφους	τά σχολεῖα	τά τέκνα
Κλητ.	ῶ ἔμποροι	ῶ ἀγροί	ῶ ἔλαφοι	ῶ ψήφοι	ῶ σχολεῖα	ῶ τέκνα

Παρατηρήσεις

1. Τά ἄρσεν. καί θηλ. ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις σέ ὅλες τίς πτώσεις ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ καί τά ξεχωρίζουμε μόνο ἀπό τό ἄρθρο.

2. Τά οὐδέτερα ἔχουν τρεῖς πτώσεις ἴδιες: ὄνομ., αἰτιατ., κλητική ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ. Στήν γενική καί δοτική καί τῶν δύο ἀριθμῶν ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά ἄρσενικά καί θηλυκά.

3. Ἡ κατάλ. -α στόν πληθυντικό τῶν οὐδετέρων εἶναι βραχεῖα, π.χ. τά δῶρα, τά μῆλα, τά ποιήματᾶ.

4. Ἡ κατάλ. τῶν ἄρσεν. καί θηλ. -οι εἶναι βραχεῖα, π.χ. οἱ χῶροι, οἱ κῆποι, οἱ ἄνθρωποι (βλ. κανον. τονισμοῦ· ἀλλά τοῖς κήποις, τοῖς χώροις).

5. Τά ὀξύτονα καί παροξύτονα οὐσιαστ. τῆς β' κλίσ. διατηροῦν τόν τόνο τους στήν ἴδια συλλαβή σέ ὅλες τίς πτώσεις ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ, π.χ. ὁ νομός, τοῦ νομοῦ, τῷ νομῷ, τόν νομόν.

6. Τά προπαροξύτονα τονίζονται στήν προπαραλήγουσα ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα, π.χ. ὁ ἄνθρωπος, τόν ἄνθρωπον, οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν ὅμως ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ὁ τόνος τους κατεβαίνει στήν παραλήγουσα, π.χ. τοῦ ἀνθρώπου, τῶν ἀνθρώπων, τό σπήλαιον, τοῦ σπηλαίου.

Σημείωση: 1. Ἡ κλητ. ἐνικοῦ τῶν ἄρσεν. καί θηλυκῶν ἔχει μερικές φορές καί τύπο σέ -ος, π.χ. κυρία Πρόεδρος, ὦ ἔλαφος, ὦ ὁδός.

2. Ἡ δοτική ἀπαντᾶ σέ φράσεις ὅπως: δόξα τῷ Θεῷ, σύν τῷ χρόνῳ, ἐπί ἴσοις ὅροις, ἐπί τῷ ὄρῳ (= μέ τόν ὄρο), σύν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου κ.ἄ., πού ἔχουν μείνει ὡς κατάλοιπα στήν Νεοελληνική.

3. Μερικά δευτερόκλιτα ἔχουν διπλούς τύπους στόν πληθυντικό,

π.χ. ὁ χρόνος, οἱ χρόνοι καί τά χρόνια,

ὁ λόγος, οἱ λόγοι καί τά λόγια,

ὁ δεσμός, οἱ δεσμοί καί τά δεσμά (= οἱ ἀλυσίδες τῶν καταδίκων, ἡ φυλάκιση),

ὁ σταθμός, οἱ σταθμοί καί τά σταθμά (= μέτρα βάρους).

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Τὴν μετάφραση καὶ τὰ σχόλια τῶν ἐδῶ περικοπῶν, λόγω ἑλλείψεως χώρου, παραθέτουμε στὸ ἐβδομαδιαῖο μας περιοδικό τοῦ διαδικτύου, κάθε Παρασκευή, ἀπ' ὅπου καὶ θὰ ὀλοκληρωθεῖ τὸ ὑπόμνημα στὸ Εὐαγγέλιο.)

I. ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ (1,1-2,23)

Ἡ γενεαλογία τοῦ Ἰησοῦ (1,1-17) (βλ. καὶ Λουκ. 3,23-38)

1,¹Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαυῖδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. ²Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ³Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρά ἐκ τῆς Θάμαρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑσρώμ, Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ, ⁴Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσών, Ναασσών δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών, ⁵Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὺζ ἐκ τῆς Ραχάβ, Βοὺζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβὴδ ἐκ τῆς Ρούθ, Ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί, ⁶Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν Δαυῖδ τὸν βασιλέα. Δαυῖδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, ⁷Σολομῶν δὲ ἐγέννησε τὸν Ροβοάμ, Ροβοάμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά, Ἀβιά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά, ⁸Ἀσά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ, Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζιαν, ⁹Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ, Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν, ¹⁰Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμών, Ἀμών δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν, ¹¹Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

¹²Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ, ¹³Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακεῖμ, Ἐλιακεῖμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ, ¹⁴Ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδὼκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ, Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ, ¹⁵Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν, Ματθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, ¹⁶Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

¹⁷Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυῖδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυῖδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

1. Αρχίζοντας ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος να έρμηνεύει τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο λέγει τήν νόστιμη καί ωραία ἰδέα (βλ. MPG 57,13), τήν ὁποία ἐπαναλαμβάνουν καί οἱ ἐξαρτώμενοι ἐξ αὐτοῦ ἐρμηνευτές, ὅτι θά πρέπει νά εἶχαμε τόσο καθαρή καρδιά, ὥστε νά μήν εἶχαμε ἀνάγκη ἀπό τήν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλά τό Ἅγιο Πνεῦμα, πού θά ὑπῆρχε μέσα μας, λόγω τῆς καθαρότητός μας, αὐτό, ἀντί τῆς Ἁγίας Γραφῆς, νά μᾶς ἔλεγε τό τί νά πράττουμε. Ἔτσι πραγματικά ἐπικοινωνοῦσε ὁ Θεός μέ τόν Νῶε, μέ τόν Ἀβραάμ καί τούς ἐγγόνους του, μέ τόν Ἰώβ καί τόν Μωυσῆ καί ἄλλους δικαίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐπειδή ὅμως, λόγω τῶν ἁμαρτιῶν μας, ἀπώλεσαμε αὐτόν τόν καθάρο καί σαφῆ τρόπο θεογνωσίας, ὁ Θεός συγκατέβηκε καί μᾶς ἀπεκάλυψε τό θέλημά του γραπτῶς. Ἔτσι ἔχουμε τήν Ἁγία Γραφή. Ἄς μήν ἀποκρούσουμε ὅμως καί αὐτό τόν δεύτερο τρόπο θεογνωσίας, τό «δεύτερο φάρμακο», ὅπως λέγει ὁ Ζιγαβηνός, ἀλλά ἄς μελετοῦμε τίς Ἁγίες Γραφές, γιατί ἀπό αὐτές «θά λάβουμε καί πλοῦτο ἀπό ὀρθά δόγματα καί θά συλλέξουμε πολλά παραδείγματα ὑγιоῦς πολιτείας» (MPG 129,113).

2. Ἡ περικοπή μας ἀρχίζει μέ τό «Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαυίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ» (1,1). Αὐτό ἀποτελεῖ τίτλο ὅλου τοῦ κατά Ματθαῖον Εὐαγγελίου καί ὄχι μόνο τῆς ἐδῶ περικοπῆς μας, τῆς γενεαλογίας. Μέ τήν ἔκφραση «γενέσεως» ὁ Εὐαγγελιστής ἐννοεῖ τήν γέννηση τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλά γιατί τήν λέγει «γένεση» καί ὄχι «γέννηση»; Τήν ἐκφράζει ἔτσι ὁ Ματθαῖος, γιατί πρόκειται περί ὑπερφυοῦς καί παραδόξου γεννήσεως καί ὄχι συνηθισμένης. Γι' αὐτό καί χρησιμοποίησε διαφορετική ἔκφραση.

Ἡ περικοπή μας θά ὁμιλήσει γιά τήν γενεαλογία τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπειδή ὅμως ἔχουμε καί ἄλλον Ἰησοῦ, τόν υἱόν τοῦ Ναυῆ, γιά νά μή νομίσουν μερικοί Ἰουδαῖοι ὅτι πρόκειται γι' αὐτόν τόν Ἰησοῦ, γι' αὐτό καί ὁ Εὐαγγελιστής προσθέτει τήν λέξη «Χριστοῦ». Πρόκειται γιά τήν γενεαλογία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τό ὄνομα «Ἰησοῦς» εἶναι ἐβραϊκό καί σημαίνει «σωτήρας». Ἡ λέξη «Χριστός» σημαίνει «χρισμένος». «Χριστοί» λέγονταν οἱ βασιλεῖς καί οἱ ἱερεῖς, γιατί χρίονταν μέ τό ἅγιο ἔλαιο. Ὁ Κύριος λέγεται «Χριστός» ὡς βασιλεύς, γιατί ἐβασίλευσε κατά τῆς ἁμαρτίας. Λέγεται «Χριστός» καί ὡς ἱερεύς, γιατί προσήγαγε τόν Ἐαυτόν του θῦμα γιά μᾶς. Ἀλλά ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶναι πραγματικά «Χριστός», γιατί χρίστηκε μέ τό ἀληθινό Ἴελαιο, μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα. Κανείς ἄλλος δέν εἶχε τό Ἅγιο Πνεῦμα ὅπως ὁ Κύριος. Στούς ἁγίους ἐνεργοῦσε ἡ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Στόν Χριστό ὅμως δέν ἐνεργοῦσε ἡ Χάρη, ἀλλά Αὐτός μαζί μέ τό ὁμοούσιο Ἅγιο Πνεῦμα ἐνεργοῦσε τά θαύματα.

Μέ τήν ἔκφραση «υἱοῦ Δαυίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ» οἱ ἀναγνώστες Ἰουδαῖοι θά θυμοῦνταν τίς ἐπαγγελίες πού ἔδωσε ὁ Θεός περί τοῦ Μεσσίου στόν Ἀβραάμ καί τόν Δαυίδ, ὅτι ἀπό τό σπέρμα τους θά ἀναστήσει τόν Χριστό. Ἄς παρατηρήσουμε ὅτι, ἂν καί προηγῆται ὁ Ἀβραάμ, ὅμως ὁ Ματθαῖος θέτει πρῶτον τόν Δαυίδ. Τό κάνει αὐτό ἐπειδή ὁ Ἀβραάμ ἦταν μέν καί αὐτός ἐπίσημος σάν Πατριάρχης, ἀλλά ἦταν πολύ παλαιός

καί δέν τόν ἐνθυμοῦνταν. Ἐνῶ ἀπό ὄλους μνημονεύοταν ὁ Δαυίδ καί σάν βασιλεύς καί σάν προφήτης καί ἐπειδή δέν ἦταν τόσο παλαιός ὅσο ὁ Ἀβραάμ. Ἐπειτα ὄλοι καλοῦσαν τόν Μεσσία ὄχι «υἱό Ἀβραάμ», ἀλλά «υἱό Δαυίδ» (Ματθ. 9,27. 15,22. 20,30.31. Μάρκ. 10,47 κ.ἄ.).

3. Ἐπειδή ἡ Παλαιά Διαθήκη λέγει ὅτι ὁ Μεσσίας θά κατάγεται ἀπό τόν Ἀβραάμ καί τόν Δαυίδ (βλ. Γεν. 12,3. 22,18. Β΄Βασ. 7,12. Ψαλμ. 89, 3. 132, 11), γι' αὐτό καί στήν περικοπή μας ἐδῶ ὁ Ματθαῖος, θέλοντας νά ἀποδείξει στούς Ἰουδαίους ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ πραγματικός Μεσσίας, ἀποδεικνύει, βάσει ἐγκύρων καταλόγων, τήν ἀπό τοῦ Ἀβραάμ καί τοῦ Δαυίδ καταγωγή του. Ἡ ἐδῶ γενεαλογία τοῦ Ἰησοῦ μᾶς ἀποκαλύπτει τήν ἱστορία τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ καί γενικώτερα τήν προετοιμασία τῆς ἀνθρωπότητος γιά τόν ἐρχομό Του. Γιά νά εἶναι εὐκολομνημόνευτος ὁ γενεαλογικός κατάλογος, τόν ὁποῖο μᾶς προσφέρει ὁ Ματθαῖος, τόν χωρίζει σέ τρεῖς σειρές μέ δεκατέσσερα ὀνόματα ἡ κάθε σειρά. Γιατί σέ δεκατέσσερα ὀνόματα; Ἐπειδή τῆς πρώτης σειρᾶς τά ὀνόματα, ἀπό τόν Ἀβραάμ μέχρι τόν Δαυίδ, εἶναι πραγματικά δεκατέσσερα (βλ. ἐρμηνεία), γι' αὐτό καί ὁ Ματθαῖος θέλησε καί τῶν ἄλλων σειρῶν τά ὀνόματα νά τά κάνει καί αὐτά δεκατέσσερα. Στήν πρώτη σειρά, ἀπό τόν Ἀβραάμ μέχρι τόν Δαυίδ, τό πολίτευμα τῶν Ἰουδαίων ἦταν δημοκρατικό (περίοδος τῶν Πατριαρχῶν καί τῶν Κριτῶν)· στήν δεύτερη σειρά, ἀπό τόν Δαυίδ μέχρι τήν αἰχμαλωσία στήν Βαβυλώνα, τό πολίτευμά τους ἦταν ἡ βασιλεία καί στήν τρίτη σειρά, ἀπό τήν αἰχμαλωσία στήν Βαβυλώνα, τό πολίτευμα ἦταν δικτατορία. Ἀλλά κανένα ἀπό αὐτά τά ἀνθρώπινα πολιτεύματα δέν ἔφερε τήν σωτηρία, ἡ ὁποία ἦρθε μόνον ἀπό τόν σαρκωθέντα Υἱό τοῦ Θεοῦ, τόν Ἰησοῦ Χριστό (βλ. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, εἰς τό κατά Ματθαῖον ὁμιλ. Δ΄– ΕΠΕ 9, 108.7-12. 20-23). Στήν περικοπή μας ἀκοῦμε ὅτι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἔγινε υἱός τοῦ Ἀβραάμ καί τοῦ Δαυίδ. Ἄς μήν ἀμφιβάλλουμε λοιπόν, ὅπως μᾶς βεβαιώνει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι καί ἐμεῖς, οἱ υἱοί τοῦ Ἀδάμ θά γίνουμε υἱοί τοῦ Θεοῦ (Εἰς τό κατά Ματθαῖον ὁμιλ. Β΄– ΕΠΕ 9, 108. 19-25)!

4. Προξενεῖ ἐντύπωση τό ὅτι στόν γενεαλογικό κατάλογο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος παραθέτει ἀμαρτωλές καί ἄλλοεθνεῖς γυναῖκες: Ἡ Θάμαρ (στίχ. στίχ. 3) μίχθηκε μέ τόν πεθερό της, ἡ Ραχάβ (στίχ. 5) ἐθεωρεῖτο πόρνη, ἡ Ρούθ (στίχ. 5) ἦταν Μωαβίτιδα, καί ἡ Βηρσαβεέ (στίχ. 6) μοιχαλίδα. Γιατί τό κάνει αὐτό; Μέ ἐρμηνευτή τόν Ζιγαβηρό ἔχουμε νά ποῦμε τρεῖς λόγους: α) Ὁ Ματθαῖος μνημονεύει ἀμαρτωλές γυναῖκες στόν κατάλόγο του, γιατί θέλει νά δείξει ὅτι δέν ἐντρέπεται ὁ Χριστός νά κατάγεται ἀπό τοιούτους προγόνους. Δέν βλάπτει σέ τίποτε τόν ἄνθρωπο τό νά κατάγεται ἀπό ἀμαρτωλούς προγόνους. «Πᾶς γάρ ἀπό τῶν οἰκείων πράξεων, ἀλλ' οὐκ ἀπό τῶν ἄλλοτρίων κρίνεται καλός ἢ φαῦλος». Ἀλλά γι' αὐτό σαρκώθηκε ὁ Χριστός καί ἦλθε ἀνάμεσά μας, ὄχι γιά νά ἀποφύγει τό ὄνειδος μας, ἀλλά γιά νά δεχθεῖ καί νά ἀναιρέσει διά τῶν ἀρετῶν του. «Ὡς ἰατρός γάρ, οὐκ ὡς κριτής παραγέγονε!» (MPG 129,121.124). β) Ἐπειδή οἱ Ἰουδαῖοι, ἐνῶ ἀδιαφοροῦσαν γιά τήν

ἀρετή τῆς ψυχῆς τους, ὅμως κόμπαζαν γιά τήν δόξα τῶν προγόνων τους, γι' αὐτό καί ὁ Ματθαῖος παραθέτει ἐδῶ ἁμαρτωλά πρόσωπα τῶν γυναικῶν τῶν Ἰουδαίων, γιά νά τοὺς δείξει ὅτι καί αὐτοί προῆλθαν ἀπό παρανόμους γάμους. Γιατί ὁ πατριάρχης τους καί ὁμώνυμός τους Ἰούδας μέ παράνομο γάμο ἐγέννησε τόν πρόγονό τους Φαρές καί τόν Ζαρά. Καί ὁ περιβόητος Δαυίδ ἀπό μοιχεία ἐγέννησε τόν Σολομώντα. Ἄνόητο εἶναι λοιπόν νά μεγαλαυχεῖ κανεὶς γιά τοὺς προγόνους του. γ) Τρίτη αἰτία γιά τήν ὁποία ὁ Ματθαῖος μνημονεύει ἐδῶ ὀνόματα ἁμαρτωλῶν γυναικῶν εἶναι ὅτι οἱ γυναῖκες αὐτές ἦταν τύπος τῆς ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησίας. Ὅπως ὁ Χριστός ἔχει στόν γενεαλογικό του κατάλογο τίς ἁμαρτωλές αὐτές γυναῖκες, ἔτσι προσέλαβε στήν Ἐκκλησία του καί τά ἁμαρτωλά εἰδωλολατρικά ἔθνη. Τό συμπέρασμα λοιπόν ἀπό τήν μνεία στόν ἐδῶ κατάλογο τῶν ἁμαρτωλῶν γυναικῶν εἶναι νά διδαχθοῦμε, πρῶτον μέν, ὅτι, ὅπως αὐτές οἱ γυναῖκες δέν ἀποκλείστηκαν τῆς τιμῆς νά εἶναι στήν γραμμή τῶν προγόνων τοῦ Μεσσία, ἔτσι καί ἄλλοι, σάν κι αὐτές ἁμαρτωλοί, δέν θά ἀποκλειστοῦν ἀπό τήν Βασιλεία του. Ἡ αὐστηρή κρίση τῶν Φαρισαίων, ἀντίθετα, ἀπέκλειε τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπό τήν συνοδεία τους. Δεύτερον δέ, «νά μὴν ντρεπόμαστε γιά τά ἁμαρτήματα τῶν προγόνων μας, ἀλλά νά ντρεπόμαστε γιά τά δικά μας ἁμαρτήματα, οὔτε πάλι νά μεγαλοφρονοῦμε γιά τοὺς προγόνους, ἀλλά νά φροντίζουμε νά ἔχουμε προσωπική ἀρετή. Οὔτε νά κατηγοροῦμε τοὺς προερχομένους ἀπό ἁμαρτωλοὺς γάμους, πού ὅμως ἔγιναν ἐνάρετοι, οὔτε νά διώχνουμε αὐτοὺς πού προσέρχονται στήν πίστη μας, ἐπειδὴ βαρύνονται μέ διάφορα ἁμαρτήματα» (MPG 129,124).

5. Στόν γενεαλογικό κατάλογο τῆς περικοπῆς μας παρατηροῦμε ὅτι τά ὀνόματα τῆς τρίτης γενεᾶς εἶναι δώδεκα. Καί ὁ Χρυσόστομος ρωτάει: «Γιατί στήν τελευταία σειρά ὁ Εὐαγγελιστὴς ἀναφέρει δώδεκα γενεές καί λέει ὅτι εἶναι δεκατέσσερις;» (Στό κατά Ματθαῖον ὁμιλ. Δ' – ΕΠΕ 9,108.13-15). Γιά νά γίνουν δεκατέσσερις, κατά τήν ἐρμηνεία τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς μία γενεά πρέπει νά ὑπολογίσουμε τόν χρόνο τῆς αἰχμαλωσίας γενικά («μετοικεσία Βαβυλωνῶνος»). Καί ὡς τελευταῖο ὄνομα νά παραθέσουμε τόν ἴδιο τόν Χριστό. Λέγει ἐπί λέξει ὁ ἱερός Πατήρ: «Ἐμοὶ ἐνταῦθα δοκεῖ καί τόν χρόνον τῆς αἰχμαλωσίας ἐν τάξει γενεᾶς τιθέναι καί αὐτόν τόν Χριστόν πανταχόθεν συνάπτων ἡμῖν αὐτόν» (Στό κατά Ματθαῖον ὁμιλ. Δ' – ΕΠΕ 9,108.18-20). Ἀλλά μία σοβαρή λύση στό πρόβλημα εἶναι νά προσθέσουμε στό τέλος τῆς τρίτης σειρᾶς καί τήν Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, τήν Παρθένο Μαρία, ἣ ὁποία καί μνημονεύεται. Δέν ἀναφέρεται μέν ἡ γενεαλογία τῆς Παρθένου, ἀλλά, ἀφοῦ ὁ Εὐαγγελιστὴς τήν μνημονεύει στό τέλος τοῦ καταλόγου του μέ τήν φράση «Ἰωσήφ τόν ἄνδρα Μαρίας» (στίχ. 16) τήν κατατάσσει καί αὐτή στόν κατάλογο.

6. Μιά ἄλλη ἀπορία: Γιατί ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος παραθέτει τήν γενεαλογία τοῦ Ἰωσήφ, ἐνῶ αὐτός δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τήν γέννηση τοῦ Ἰησοῦ, καί δέν παραθέτει τήν γενεαλογία τῆς Παρθένου Μαρίας, ἀπό τήν ὁποία καί μόνο γεννήθηκε κατά σάρκα ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Τό ἐρώτημα αὐτό εἶναι παλαιό καί μνημονεύεται ἀπό τόν ἱερό Χρυ-

σόστομο (βλ. Β' ὁμιλία στό κατά Ματθαῖον. – ΕΠΕ 9,62.25-66.1-21). Σ' αὐτό μπορεῖ νά ἀπαντήσῃ κανεὶς ἀπλᾶ ὅτι στοὺς Ἰουδαίους ὑπῆρχε συνήθεια νά μὴν παρατίθενται γενεαλογίες τῶν γυναικῶν. Σκοπός τοῦ εὐαγγελιστῆ Ματθαίου μέ τόν γενεαλογικό κατάλογο πού παραθέτει, εἶναι νά ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατάγεται κατά σάρκα ἀπό τόν Δαυίδ, ἀπ' ὅπου ἔπρεπε κατά τούς προφήτες νά κατάγεται ὁ Μεσσίας· τό κάνει δέ αὐτό ἀποδεικνύοντας ὅτι ὁ Ἰωσήφ, ὁ μνηστήρας τῆς Παρθένου, κατάγεται ἀπό τόν οἶκο Δαυίδ. Ἄρα ἀπό τόν ἴδιο οἶκο κατάγεται καί ἡ παρθένος Μαρία, γιατί, κατά νόμο δέν ἐπιτρεπόταν ὁ ἄνδρας νά λάβῃ γυναίκα ἀπό ἄλλη φυλή. Ὁ Εὐαγγελιστής, λοιπόν, ἐδῶ προτιμᾷ νά καταγράψῃ τόν Ἰωσήφ στόν κατάλογο καί ὄχι τήν Παρθένο, γιά νά τηρήσῃ τήν συνήθεια πού ὑπῆρχε νά μὴν καταγράφονται γενεαλογίες γυναικῶν. Κατά τήν ἐρμηνεία αὐτή, ὅπως λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὁ Ματθαῖος «δι' ἐκείνην (τήν παρθένον) καί τοῦτον (τόν Ἰωσήφ) ἐγενεαλόγησεν» (Στό κατά Ματθαῖον ὁμιλ. Δ' – ΕΠΕ 9,114.19).

Ἡ ἀγγελία στόν Ἰωσήφ (1,18-25)

1,¹⁸ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. ¹⁹ Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν. ²⁰ Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἁγίου. ²¹ Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ²² Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ²³ ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστι μεθερμηνεύομενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. ²⁴ Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ²⁵ καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

1. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας (7,14) εἶχε προφητεύσει ὅτι ὁ Μεσσίας θά γεννηθεῖ ἀπό παρθένο· γι' αὐτό καὶ ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος στήν περικοπή μας ἐδῶ λέγει ὅτι καὶ αὐτό ἀνταποκρίνεται στόν Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη παρθενικά ἀπό τὴν Μαρία. Ἀλλά γιατί ἐμνηστεύθη ἡ Παρθένος μέ τόν Ἰωσήφ, ἀφοῦ δέν εἶχε σκοπὸ τόν γάμο μαζί του (βλ. Λουκ. 1,34); Γιά νά ἀπατηθεῖ ὁ ἀπατεώνας Διάβολος, ἀπαντοῦμε κατά τόν Θεοφύλακτο Βουλγαρίας! Γιατί ὁ Διάβολος ἄκουσε τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐου, «ἡ Παρ-

θένος ἐν γαστρὶ ἔξει» (Ήσ. 7,14), καὶ γι' αὐτό φρόντιζε νά μήν ὑπάρξει παρθένος, ἀλλά ὅλες νά ὑπανδρευθοῦν· «ἵνα τοίνυν ἀπατηθῆ ὁ ἀπατεῶν μνηστεύεται τήν ἀει-
πάρθενον ὁ Ἰωσήφ· καί σχῆμα μέν γίνεται συζυγίας, πρᾶγμα δέ οὐ» (MPG 123,156).
Καί ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος εἶχε πεῖ: «Ἔλαθον τόν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία
Μαρίας καί ὁ τοκετός αὐτῆς, ὁμοίως καί ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου· τρία μυστήρια
κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη» (πρός Ἐφεσίους, 19,1).

2. Κατά τήν περικοπή μας ἡ παρθένος Μαρία, ἡ μνηστή τοῦ Ἰωσήφ, φάνηκε
ἐγκυος «πρίν ἢ συνελθεῖν αὐτούς» (στίχ. 18). Μέ τήν ἔκφραση αὐτή ὁ Εὐαγγελιστής
δέν θέλει νά σημάνει τήν συγκατοίκηση τοῦ Ἰωσήφ καί τῆς Μαρίας, γιατί, ὅπως ση-
μειώνει ὁ Ζιγαβηνός, συγκατοικοῦσαν ἤδη. Γιατί, λέγει, «ἦταν συνήθεια σέ πολλούς
νά ἔχουν μαζί τους τήν μνηστή τους γιά ἀσφάλεια» (MPG 129,128). Ἀλλά θά ἐρω-
τήσουμε: Γιατί ἡ Παρθένος δέν ἔμεινε ἐγκυος πρίν ἀπό τήν μνηστεία; Γιατί ὅλοι θά
ὑποπτεύονταν τήν Παρθένο, ἐνῶ τώρα ἀπό τό ὅτι εἶναι μνηστευμένη καί ἀπό τό ὅτι
ἐγκυμόνησε στήν οἰκία τοῦ μνηστῆρος της, δέν ἔχει καμμία κατηγορία ἀπό τούς
ἄλλους, οἱ ὁποῖοι νόμισαν φυσικῶς ὅτι ἐγκυμόνησε ἐκ τοῦ Ἰωσήφ. Ὡστε ἡ μνηστεία
τῆς Παρθένου ἐξυπηρετοῦσε τήν προστασία της, γιατί ἂν συνελάμβανε τόν Ἰησοῦ ὡς
ἐλεύθερη παρθένος καί ὄχι ὡς μνηστευμένη παρθένος, ποιός θά πίστευε ὅτι τό γεννώ-
μενον ἦταν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου; Ὁ Ἰωσήφ ὅταν εἶδε τό παράδοξο γι' αὐτόν θέαμα,
τήν ἐγκυμοσύνη τῆς Μαρίας, ταραχθῆκε («Ζάλην ἐνδοθεν ἔχων λογισμῶν ἀμφιβόλων
ὁ σώφρων Ἰωσήφ ἐταράχθη», τό Ζ' τῶν Χαιρετισμῶν). Δέν ἤθελε νά τήν «παρα-
δειγματίσει» (στίχ. 19), δέν ἤθελε δηλαδή νά τήν προσαγάγει στό Συνέδριο ὡς ὑποπτη
καί ἔτσι νά τήν ἐκδιώξει ἀπό τήν οἰκία του φανερά. Ἀλλά «ἐβουλήθη λάθρα ἀπολυῖσαι
αὐτήν» (στίχ. 19). Νά διαλύσει δηλαδή τόν δεσμό του μέ τήν Μαρία κρυφά, χωρίς
κρίση, κατά ἓνα ἐντελῶς ἰδιωτικό τρόπο. Ἦθελε νά τήν «ἀπολύσει», ὥστε καί αὐτός
νά μήν εἶναι ὑπεύθυνος στό νόμο, ὁ ὁποῖος ἀπαγόρευε στόν ἄνδρα νά συγκατοικεῖ μέ
τήν γυναίκα του πού συνέλαβε παρανόμως, ἀλλά καί γιά τήν Παρθένο νά μήν δώσει
κακή ὑποψία μέ τό νά δημοσιεύσει τό γεγονός. Καί σκέφτηκε ἔτσι ὁ Ἰωσήφ, ἐπειδή,
λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, ἦταν «δίκαιος» (στίχ. 19). Τό «δίκαιος» σημαίνει ἐδῶ γενικά
τόν ἐνάρετο, τόν ἔχοντα πραότητα καί εὐσπλαγχνία. Θά πρέπει δέ νά μᾶς κάνει ἐντύ-
πωση ὅτι τήν σκέψη του αὐτή ὁ Ἰωσήφ ὄχι μόνο δέν τήν εἶπε σέ κανένα, ἀλλά οὔτε
στήν ἴδια τήν Παρθένο. Γι' αὐτό καί λέγει τό κείμενο «ταῦτα δέ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος»
(στίχ. 20), καθ' ἑαυτόν δηλαδή συλλογίστηκε. Πρέπει νά μᾶς κάνει ἐντύπωση τό ὅτι
ὁ Ἰωσήφ πολιτεύτηκε ἀνώτερα ἀπό τόν νόμο, ὁ ὁποῖος διέτασσε νά λιθοβολεῖται μία
ὑποπτος γυναίκα. Ὅπως λέγει ὁ Χρυσόστομος, «ὁ Ἰωσήφ ἔδειξε πολύ φιλοσοφία.
Οὔτε κατήγγειλε τήν παρθένο στό δικαστήριο, οὔτε τήν διαπόμπευσε, ἀλλά σκέφτηκε
μόνο νά τήν ἀπομακρύνει ἀπό τό σπίτι του» (Στό κατά Ματθ. ὁμιλ. Δ'. – ΕΠΕ
9,124.7-17). Ἡ ἐπιείκεια αὐτή τοῦ Μνήστορος Ἰωσήφ πρέπει νά μᾶς διδάξει πολύ.
Καί ἄς διδαχθοῦμε γενικά ἀπό τήν δική του συμπεριφορά ὅτι δέν πρέπει νά διαπομ-

πέουμε τούς άλλους, αλλά νά είμαστε πάντοτε ἐπεικειῖς καί λεπτοί πρὸς αὐτούς, ὄχι σκληροὶ ἐπιτιμητές καί τιμωροί.

3. Ἐνώ ὁ Ἰωσήφ ἐσκέπτετο νά πράξει ὅπως εἶπαμε παραπάνω, ἔρχεται ὁ Θεός νά τοῦ ἀποκαλύψει τήν ἀλήθεια: «Ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ» (στίχ. 20). Ἰποθέτουν ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος ἄγγελος, ὁ Γαβριήλ, πού ἔφερε τόν Εὐαγγελισμό στήν Παρθένο. Ἐνα ἐρώτημα: Γιατί ὁ ἄγγελος παρουσιάστηκε στόν Ἰωσήφ στόν ὕπνο του καί δέν παρουσιάστηκε σ' αὐτόν φανερά, ὅπως ἐμφανίστηκε στούς βοσκούς, στόν Ζαχαρία καί στήν Παρθένο; Παρουσιάστηκε στόν ὕπνο του, ἀπαντάει ὁ Χρυσόστομος, γιατί «ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἦταν πολύ πιστός καί δέν εἶχε ἀνάγκη ἀπό φανερή ἐμφάνιση τοῦ ἀγγέλου. Ἡ Παρθένος, βέβαια, ἐπειδὴ εἰδοποιεῖτο γιά κάτι τό πολύ-πολύ μεγάλο, πολύ μεγαλύτερο ἀπό ἐκεῖνο πού εἰδοποιεῖτο ὁ Ζαχαρίας καί ἐπειδὴ εἰδοποιεῖτο προτοῦ νά συμβεῖ αὐτό, εἶχε ἀνάγκη ἀπό τήν θαυμαστή αὐτή ἐμφάνιση· οἱ ποιμένες πάλι εἶχαν ἀνάγκη ἀπό τήν φανερή ἐμφάνιση τῶν ἀγγέλων, ἐπειδὴ ἦταν λιγώτερο πιστοί» (Στό κατά Ματθαῖον, ὁμιλ. Δ' – ΕΠΕ 9,128.23 ἐξ.).

Ὁ Ἰωσήφ ἤθελε νά ἔχει τήν Μαρία στό σπίτι του, ἀλλά δίσταζε, ὕστερα ἀπό αὐτό πού ὑποψιάστηκε γι' αὐτήν, μήπως κάνει κάτι πού δέν τό θέλει ὁ Θεός. «Ἐφοβεῖτο». Ἐρχεται ὅμως τώρα ὁ ἄγγελος νά τοῦ ἀναιρέσει τόν δισταγμό του αὐτόν λέγοντάς του «μή φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τήν γυναῖκα σου» (στίχ. 20), ἐξηγώντας καί τόν λόγο γιά τόν ὁποῖο πρέπει νά ἀναιρέσει τόν δισταγμό του: «Τό γάρ ἐν αὐτῇ γεννηθέν ἐκ Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου»! Ὅχι μόνο δέν συνέβη στήν Παρθένο παρανομία, ἀλλ' αὐτή κυφορεῖ ὑπερφυσικά. Πρέπει, λοιπόν, ὁ Ἰωσήφ ὄχι μόνο νά διαλύσει τόν φόβο του, ἀλλά καί νά χαρεῖ πολύ γι' αὐτό πού βλέπει στήν Μαρία. «Τό γάρ ἐν αὐτῇ γεννηθέν ἐκ Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου»! Τό «γεννηθέν» θά ἐρμηνεύσουμε «συλληφθέν», «διαπλασθέν». Λέει «γεννηθέν», ἐρμηνεύει ὁ Ζιγαβηνός, γιά νά μάθουμε ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δέν διαπλάστηκε στήν Κοιλία τῆς Παρθένου σιγά-σιγά, ὅπως διαπλάσσεται κάθε ἄνθρωπος μέ σπέρμα, ἀλλά, ὡς πρὸς τήν ἀνθρώπινη διάπλασή του, μορφώθηκε τέλεια ἀμέσως.

Τήν παρθένο Μαρία ὁ ἄγγελος ὀνομάζει στόν Ἰωσήφ «γυναῖκα σου». Ἐπίτηδες τήν ὀνομάζει ἔτσι· δέν θά τήν ὀνόμαζε ἔτσι, ἂν αὐτή εἶχε συλλάβει ἀπό ξένον ἄνδρα. Ἐπειτα ὁ ἄγγελος μιλάει κατά τήν γλώσσα τῆς ἐποχῆς, πού ἡ μνηστή καί πρό τοῦ γάμου ἐθεωρεῖτο ἀπό τόν κόσμο γυναῖκα τοῦ μνηστήρα («Ἄνδρα» [στίχ. 19] δέ αὐτῆς εἶπε τόν Ἰωσήφ ὡς μνηστήρα. Καί γάρ καί γυναῖκα ταύτην αὐτοῦ καλεῖ προίων [στίχ. 20], ὡς μνηστήν. Οὕτω γάρ ἦν ἔθος καλεῖσθαι καί πρὸς τῆς συναφείας», Ζιγαβηνός, MPG 129,125.128).

4. Ἡ σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στήν Κοιλία τῆς Παρθένου ἦταν «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» (στίχ. 20). Δηλαδή εἶναι ἀνερμηνευτή. «Σύ δέ μή ζητήσης πῶς συνέλαβε, μηδέ περιεργάση πῶς διεπλάσθη τό ἔμβρυον. Τοῦτο γάρ οὔτε ὁ Εὐαγγελιστής ἐδίδαξεν, οὔτε πρό αὐτοῦ ὁ ἄγγελος, ὁ εὐαγγελισάμενος τῇ Θεοτόκῳ τήν σύλληψιν. Ἠγνόησαν

γάρ τοῦτο καί αὐτοί, διά τό εἶναι πᾶσιν ἀκατάληπτον, καί μόνη τῇ μακαρία Τριάδι γινώριμον. Τοῦτο δέ γίνωσκε μόνον, ὅτι σεσάρκωται ὁ Υἱός, εὐδοκία τοῦ Πατρός καί συνεργία τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ζιγαβηρός, MPG 129,128).

Τό ὄνομα στό νήπιο τό ἔδινε ὁ πατέρας ἢ ἡ μητέρα (βλ. Λουκ. 1, 31.60) τήν ὥρα τῆς περιτομῆς, ὀκτώ μέρες μετά τήν γέννηση. Ὁ ἄγγελος πού προσκαλεῖ τόν Ἰωσήφ ν' ἀναλάβει τόν ρόλο τοῦ πατέρα στό Παιδίον πού θά γεννηθεῖ, τοῦ ἀπονέμει ἀμέσως καί τά καθήκοντα: «Καλέσεις τό ὄνομα αὐτοῦ» (στίχ. 21). Ἀλλά, γιά νά μήν τόν ὑποπτευθεῖ κανεῖς ἀπό αὐτό γιά κανονικό πατέρα του, ἄς προσέξουμε ἀκριβῶς τί λέει ὁ ἄγγελος στόν Ἰωσήφ: «Τέξεται υἱόν». Δέν εἶπε: «Τέξεται σοί», θά γεννήσει σέ σένα υἱό, ἀλλά ἀπλῶς «τέξεται» καί τό ἄφησε ἀόριστο. Γιατί ἡ Παρθένος θά τόν γεννοῦσε γιά ὀλόκληρη τήν οἰκουμένη καί ὄχι γιά τόν Ἰωσήφ μόνο (βλ. Χρυσόστ. Δ'ὄμιλ. στό κατά Ματθαῖον. – Ε.Π.Ε 9, 134.8-19).

Τό ὄνομα τοῦ Παιδίου πού ἐπρόκειτο νά γεννηθεῖ δέν θά τό διάλεγε ὁ Ἰωσήφ, ἀλλά ἀπλῶς θά τό ἀπένεμε αὐτός. Θά εἶναι τό ὄνομα «Ἰησοῦς», πού φανέρωσε ὁ ἄγγελος στήν Παρθένο κατά τόν Εὐαγγελισμό (βλ. Λουκ. 1,31). Συγχρόνως ἐδῶ ὁ ἄγγελος δίνει στόν Ἰωσήφ καί τήν σημασία τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ: «Αὐτός γάρ σώσει τόν λαόν αὐτοῦ ἀπό τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ» (στίχ. 21). Δέν λέγεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς θά σώσει τόν λαό ἀπό τόν Ἰδουμαῖο τόν Ἡρώδη τόν Μεγάλο, αὐτόν τόν μισο-ἀλλοδαπό, πού τόν κυβερνοῦσε καί τόν τυραννοῦσε σαράντα περίπου χρόνια, οὔτε ἀπό τήν Ρωμαϊκή κυριαρχία, πού ἦταν τόσο καταπιεστική. Ὁ Μεσσίας δέν ἔρχεται σάν πολιτικός ἡγέτης καί ἐπαναστάτης, ἀλλά ὡς Σωτήρας, ἐλευθερωτής μας ἀπό τήν βαρειά δουλεία τῆς ἁμαρτίας μας. Ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀγγέλου στό ὄνομα τοῦ Μεσσία «Ἰησοῦς» ὅτι «αὐτός σώσει τόν λαόν αὐτοῦ ἀπό τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ», δείχνει τήν θεότητά του, ὅτι Αὐτός εἶναι ὁ Γιαχβέ. «Ἰησοῦς» (ἔβρ. *Yehoshua* κατά τήν πλήρη μορφή τοῦ ὀνόματος, βλ. Ἔξοδ. 24,13· ἢ *Yeshua* κατά τήν συνεπτυγμένη μορφή, βλ. Νεεμ. 7,7) σημαίνει ὁ «Γιαχβέ εἶναι σωτήρας». Στόν Ἰωσήφ ὁμως ὁ ἄγγελος λέει ὅτι Αὐτός, τό Παιδίον πού πρόκειται νά γεννηθεῖ, Αὐτός θά σώσει τόν λαό ἀπό τίς ἁμαρτίες. Αὐτός θά εἶναι ὁ Σωτήρας. Ἄρα Αὐτός εἶναι Γιαχβέ. Ἐπειδή δέ τό ὄνομα «Ἰησοῦς» δίνεται μέ τέτοια ἐρμηνεία ἀπό τόν ἄγγελο, γι' αὐτό καί ὁ ἄγγελος πάλι παρουσιάζει τόν «λαόν» (πού πρέπει νά τόν νοήσουμε ὡς ὅλη τήν οἰκουμένη, βλ. Χρυσόστ. ὄμιλ. Δ'στό κατά Ματθαῖον. – Ε.Π.Ε 9, 136.10-14)), ὡς λαόν τοῦ Ἰησοῦ· «Λαόν αὐτοῦ», λέει (βλ. Ν. Σωτηροπούλου, Ο ΙΗΣΟΥΣ ΓΙΑΧΒΕ, Ἀθῆναι 1976 σ. 134-137).

5. Στήν παράγραφό μας ἐδῶ ὁ Ματθαῖος μίλησε γιά τήν παρθενική σύλληψη τοῦ Χριστοῦ, γιά νά πεῖ τώρα ὅτι αὐτό ἔγινε γιά νά ἐκπληρωθεῖ ἡ σχετική προφητεία τοῦ Ἡσαΐα. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἶχε πεῖ γιά τήν παρθενική γέννηση τοῦ Μεσσία λέγοντας, «Ἰδού ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καί τέξεται υἱόν, καί καλέσουσι τό ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ» (στίχ. 21. Ἡσ. 7,14).

Τήν προφητεία αὐτή ὁ Ἡσαΐας τήν εἶπε στόν Ἄχαζ, τόν βασιλιά τοῦ ἰουδαϊκοῦ

κράτους, όταν αυτός έτοιμαζόταν για τον πόλεμο έναντι των Ἰσραηλιτῶν καὶ Ἀραμαίων. Οἱ Ἀραμαῖοι μέ ἀρχηγό τόν βασιλιά τους Ρασείμ συμμαχῆσαν μέ τόν βασιλιά τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ κράτους Φακεέ καί μέ πολλούς ἄλλους ἡγεμόνες Φοινικικῶν καί Φιλισταϊκῶν πόλεων καί διοργάνωσαν κίνημα έναντι τῶν Ἀσσυρίων. Στό κίνημά τους προσκάλεσαν καί τόν Ἄχαζ, τόν βασιλιά τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κράτους, καί ἐπειδή αὐτός ἀρνήθηκε ἐξεργάγη τό 734/733 π.Χ. ὁ λεγόμενος Συρο-ἐφραϊμιτικός πόλεμος. Οἱ ἐνωμένοι στρατοί τῶν Ἰσραηλιτῶν καί τῶν Ἀραμαίων εἰσέβαλαν στό Ἰουδαϊκό ἔδαφος. Περίτρομος ὁ Ἄχαζ ἤθελε νά προσκαλέσει τούς Ἀσσυρίους σέ βοήθεια γιά τήν ἀποτροπή τοῦ κινδύνου. Ἐδῶ ἐπενέβη ὁ προφήτης Ἡσαΐας, γιατί ἔβλεπε σέ κίνδυνο τήν θρησκεία τοῦ λαοῦ του καί ἤθελε νά ματαιώσει τό σχέδιο τοῦ Ἄχαζ, συμβουλεύοντάς τον νά ἔχει πίστη στόν Θεό καί θά ἀποτραπῆ ὁ κίνδυνος τοῦ ἔθνους. Ἐπειδή μάλιστα τόν ἔβλεπε δύσπιστο, τοῦ πρότεινε νά ζητήσει ἀπό τόν Θεό ὁποιοδήποτε «σημεῖον», δηλαδή ὁποιοδήποτε θαῦμα, γιά νά ἀποδειχτεῖ μέ αὐτό ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Μέ τό θαῦμα θά πίστευε ὁ βασιλιάς στήν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ καί δέν ἦταν λοιπόν ἀνάγκη νά καλέσει γιά συμμαχούς τούς εἰδωλολάτρες Ἀσσυρίους, γιατί αὐτοί θά ἔφερναν καί τήν εἰδωλολατρία στήν χώρα. Ὁ Ἄχαζ ὅμως προφασίστηκε τόν εὐσεβῆ, ὅτι τάχα δέν θέλει νά ἐκπειράσει τόν Θεό, καί δέν ζήτησε θαῦμα, ὅπως τοῦ πρότεινε ὁ Προφήτης. Στήν ἀρνηση αὐτή τοῦ βασιλιά, ὁ προφήτης Ἡσαΐας, γιά νά δείξει τήν ἀλήθεια τοῦ κηρύγματός του, τῆς πίστες δηλαδή στό Θεό καί στήν παντοδυναμία του, διατυπώνει τό μεγαλύτερο θαῦμα τῆς ἱστορίας, τήν γέννηση τοῦ Ἐμμανουήλ ἀπό τήν Παρθένο, διά τοῦ Ὁποίου θά σωθοῦν ὅσοι θά πιστέψουν (βλ. Ἡσ. 7, 1-16). Ἔτσι στήν διαφωνία ἐκείνη τοῦ Προφήτη καί τοῦ βασιλιά χρεωστοῦμε τήν περίφημη προφητεία τοῦ Ἡσαΐα περί τοῦ Μεσσία ἀπό τήν Παρθένο, τό «ἰδοῦ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καί τέξεται υἱόν καί καλέσουσι τό ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ», πού ἀναφέρει ὁ στίχος πού ἐρμηνεύουμε.

Ἡ Παρθένος! Ἡ λέξη εἶναι μέ ἄρθρο· ἔτσι ἔχει καί στό Ἑβραϊκό (*hā alma*). Ἐχει τήν ἔννοια: Ἡ ἐξαιρετική Παρθένος. Ἡ ἑβραϊκή λέξη *alma*, πού χρησιμοποιεῖ τό Ἑβραϊκό κείμενο τῆς Π. Διαθήκης, μεταφράζεται κατά λέξη «νεάνιδα». Τήν χρησιμοποιεῖ ὅμως ὁ προφήτης μέ τήν ἔννοια τῆς παρθένου, γιατί, ὅπως λέει ὁ Ζιγαβηνός, «τό τῆς νεανιότητος ὄνομα ἐπί τῆς παρθενίας ἡ Γραφή τίθησι. Καί γάρ περί κόρης ἐπιβουλευομένης διαλεγομένη φησίν, “Ἐάν φωνήσῃ ἡ νεάνις” (Δευτ. 22,27), τοῦτέστιν, ἡ παρθένος». Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως, πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού δέν πιστεύουν στήν ὑπερφυσική γέννηση τοῦ Χριστοῦ, στηριζόμενοι καί στήν μετάφραση τοῦ Ἀκύλλα καί Συμμάχου, ἀποδίδουν ἀπό τό Ἑβραϊκό κείμενο στόν στίχ. 7,14 τοῦ Ἡσαΐα τήν λέξη *alma* μέ τό «νεάνιδα», μέ τήν ἔννοια βέβαια ὄχι τῆς παρθένου, ἀλλά γενικά τῆς νεαρῆς γυναίκας. Ἡδὴ ὁ Ἰουστῖνος, ὁ φιλόσοφος καί μάρτυς (+165;), ἐλέγχει τούς συγχρόνους του Ἰουδαίους ὅτι διαστρέφουν τό σημαντικώτατο αὐτό χριστολογικό χωρίο τοῦ Ἡσαΐα ἐξηγώντας τό *alma* μέ τό νεάνιδα. Καί νεώτεροι ὀρθολογιστές ἐρμηνευτές Ἰουδαῖζουν

καί μεταφράζουν ἔτσι καί αὐτοί, μέ τό «νεάνιδα» τήν λέξη ‘alma. Ἀλλά ἔχουμε τήν παλαιά μετάφραση τῶν Ο΄ πού μεταφράζει τήν λέξη μέ τό «παρθένος» καί τόν Εὐαγγελιστή μας Ματθαῖο πού παραθέτει στόν στίχο μας (23) τό χωρίο αὐτό τοῦ Ἡσαΐα ἀπό τήν μετάφραση τῶν Ο΄ ἀποδίδοντας το στήν ὑπερφυσική γέννηση τοῦ Μεσσία. Ἔπειτα, τό νά γεννήσει μιὰ γυναίκα, ἔστω καί νεαρή, διά φυσικοῦ τρόπου, δέν ἀποτελεῖ τό σημεῖο, πού θά ἔπειθε τόν Ἄχαζ νά πιστέψει στήν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ· τό θαῦμα εἶναι νά γεννήσει παρθένος χωρίς ἄνδρα. Ὁ Ζιγαβηνός λέγει: «Ἐνταῦθα (βλ. στίχ. 23) κακουργοῦσιν Ἰουδαῖοι προβαλλόμενοι τινες ἐρμηνευτάς γράψαντας “Ἰδού ἡ νεᾶνις”. Πρός οὓς φαμέν, ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐρμηνευτῶν τό ἀξιοπιστότερον οἱ Ἐβδομήκοντα ἔχουσιν οὐ μόνον διά τό πλῆθος καί τήν συμφωνίαν, ἀλλά καί διά τόν χρόνον. Οὗτοι (οἱ Ο΄) μέν γάρ πρό ἑκατόν ἤ καί πλειόνων ἐτῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἐρμηνεύσαντες, πάσης εἰσίν ὑποψίας ἀπηλλαγμένοι· οἱ δέ γράψαντες τό, “Ἰδού ἡ νεᾶνις” μετά τήν ἐνανθρώπησιν τοῦ Χριστοῦ ἐρμηνεύσαντες, ἀπεχθεῖα μᾶλλον, ὡς Ἑβραῖοι, συνεσκίασαν τήν ἀλήθειαν. Ἄλλως τε δέ, καί τό τῆς νεανικότητος ὄνομα ἐπί τῆς παρθενίας ἡ Γραφή τίθησι... Εἰ δέ κατ’ αὐτούς νεᾶνις ἡ γεγαμημένη ἐστί, τί καινόν τό τήν γεγαμημένην ἐγκυμονῆσαι καί τεκεῖν; Ὁ γάρ προφήτης πρῶτον εἶπεν, “Ἰδού δώσει Κύριος σημεῖον”· εἶτα ἐπήγαγεν, “Ἰδού ἡ παρθένος ἐν γαστρί ἔξει”. Σημεῖον δέ ἐστί τό ὑπέρ τήν φύσιν, ἀλλ’ οὐ τό κατά φύσιν» (MPG 129,132.133). Καί ὁ Χρυσόστομος ὁμοίως λέει: «Καίτοι εἰ μή παρθένος ἦν ἡ μέλλουσα κύειν, ἀλλά νόμῳ γάμου τοῦτο ἐγίνετο, ποῖον ἂν εἶη σημεῖον τό γινόμενον; Τό γάρ σημεῖον ὑπερβαίνειν δεῖ τῆν τῶν πολλῶν ἀκολουθίαν, καί ξένον εἶναι καί παρηλλαγμένον· ἐπεὶ πῶς ἂν εἶη σημεῖον;» (Στό κατά Ματθαῖον ὁμιλ. Ε΄. – Ε.Π.Ε 9,172· 6-10 καί σελ. 170-1).

6. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας μίλησε καί γιά τήν ὀνομασία τοῦ υἱοῦ τῆς Παρθένου, τοῦ Μεσσία: «Καί καλέσουσι τό ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστί μεθερμηνευόμενον μεθ’ ἡμῶν ὁ Θεός» (7,14). Θά καλέσουν τόν Μεσσία «Ἐμμανουήλ» οἱ ὄχλοι πού θά τόν πιστέψουν ὡς Θεό. Τό ὄνομα «Ἐμμανουήλ», ὅπως λέει παρακάτω ὁ στίχος μας, μεταφράζεται «μεθ’ ἡμῶν ὁ Θεός». Ἀλλά ποτέ ὁ Μεσσίας δέν ὀνομάστηκε μέ τό ὄνομα αὐτό. Ἐδῶ τό «Ἐμμανουήλ» δέν εἶναι πράγματι ὄνομα τοῦ Μεσσία, ἀλλά ἔκφραση πού δηλώνει τό ἀποτέλεσμα, τήν πραγματικότητα μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ Θεός πραγματικά ἦταν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Πάντοτε βέβαια ὁ Θεός ἦταν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ποτέ ὅμως τόσο καθαρά. Εἶναι συνήθεια στήν Ἁγία Γραφή νά χρησιμοποιεῖ γιά ὀνόματα τά συμβαίνοντα πράγματα. Ἀναφέρουμε ἓνα μόνο παράδειγμα ἀπό τό βιβλίον τοῦ Ἡσαΐα: Ὁ Θεός ἔδωσε ἐντολή στόν προφήτη του νά ὀνομάσει τό παιδί του πού θά γεννιόταν «ταχέως σκύλευσον ὀξέως προνόμευσον» (βλ. Ἡσ. 8,3). Ἀλλά ποτέ, σέ κανένα παιδί, δέν δόθηκε τέτοιο ὄνομα. Τί νόημα εἶχε τότε ὁ λόγος αὐτός τοῦ Θεοῦ; Ἐπειδή κατά τήν γέννηση τοῦ παιδιοῦ πού λέει ὁ στίχ. Ἡσ. 8,3 ἔγινε ἀρπαγή καί διανομή λαφύρων, γι’ αὐτό, αὐτό πού θά συνέβαινε στήν πραγματικότητα δόθηκε σάν ὄνομα.

7. Ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος εἶχε διακόψει τήν διήγησή του γιά νά σημειώσει τήν εκπλήρωση τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα. Ἀφοῦ τό ἔκανε αὐτό συνεχίζει πάλι τήν διήγησή του: «Διεγερθεῖς δέ ὁ Ἰωσήφ ἀπό τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καί παρέλαβε τήν γυναῖκα αὐτοῦ». (στίχ. 24). Ἐδῶ βλέπουμε τήν πρόθυμη ὑπακοή τοῦ Ἰωσήφ στήν διαταγή τοῦ ἀγγέλου. Στήν ἀπλότητα τῶν λέξεων εἶναι εὐκόλο νά μαντέψουμε τήν χαρά τοῦ Ἰωσήφ μέ τήν ὁποία προχώρησε στήν ἐκτέλεση τῆς θείας διαταγῆς. Ἡ γοργότητα τοῦ κειμένου, πιό γρήγορη ἀπό τό γεγονός, ἐκφράζει μέ χάρη αὐτή τήν χαρά!

Ἐρχόμαστε τώρα στόν τελευταῖο στίχο τῆς περικοπῆς μας, τόν στίχ. 25, πού πρέπει νά τόν προσέξουμε ἰδιαίτερα, γιατί τόν παρερμηνεύουν οἱ αἵρετικοί προτεστάντες. Τόν διαβάζουμε: «Οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὔ ἔτεκε τόν υἱόν αὐτῆς τόν πρωτότοκον». Σέ κατά λέξη ἀπλή μετάφραση τό χωρίο αὐτό λέει: Ὁ Ἰωσήφ δέν εἶχε συζυγική σχέση μέ τήν Μαρία ἕως ὅτου αὐτή γέννησε τόν πρωτότοκο υἱό της. Ἄς ἐρμηνεύσουμε ὁμως αὐτό τό χωρίο: Ὁ θεόπνευστος συγγραφέας δέν παραλείπει καμμία εὐκαιρία νά βεβαιώσει ὅτι ἡ Μαρία γέννησε τόν Μεσσία χωρίς νά πάψει νά εἶναι παρθένος. Ἐδῶ δέ εἶναι ἀναγκαῖο νά τό δηλώσει, γιατί ἡ ἀμέσως μνημονευθεῖσα πράξη τοῦ Ἰωσήφ, τό ὅτι παρέλαβε τήν μνηστή του στό σπίτι του, σήμαινε γιά τούς πολλούς, πού ἀγνοοῦσαν τά πράγματα, τόν γάμο του μαζί της.

Ἡ ἔκφραση «ἕως οὔ ἔτεκε...», μέχρις ὅτου γέννησε, δέν σημαίνει καθόλου ὅτι ἡ Παρθένος ἔγινε σύζυγος τοῦ Ἰωσήφ μετά τήν γέννηση τοῦ Ἰησοῦ· τήν βλασφημία αὐτή τήν λένε οἱ προτεστάντες καί οἱ χιλιαστές. Ὁ τρόπος αὐτός ἔκφρασης δηλώνει ἀπλῶς τί συνέβη μέχρι τήν δηλωθεῖσα χρονολογία, χωρίς νά σημαίνει ὅτι ἀκολούθησε ἀλλαγὴ μετά ἀπό αὐτή· εἶναι καθαρὸς ἐβραϊσμός. Πραγματικά, ἀπό ἔρευνες καί ἄλλων χωρίων πού χρησιμοποιοῦν τήν ἔκφραση «ἕως οὔ» ἐξάγεται τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἔκφραση αὐτή στήν Ἁγία Γραφή σημαίνει τί γίνεται μέχρι τό χρονικό ὄριο πού καθορίζει τό χωρίο πού τήν ἀναφέρει, γιατί αὐτό τό διάστημα ἐνδιαφέρει τόν συγγραφέα νά τονίσει. Δέν σημαίνει ὁμως ὅτι μετά τό χρονικό αὐτό ὄριο, πού καθορίζει τό χωρίο, συνέβη τό ἀντίθετο. Ἄς ἀναφέρουμε τέσσερα παραδείγματα: α) Στό Γεν. 8,7 λέγεται ὅτι ὁ κόρακας πού ἔστειλε ὁ Νῶε ἀπό τήν Κιβωτό δέν ἐπέστρεψε «ἕως» νά ξηραθεῖ τό νερό. Ἀλλά οὔτε καί μετά ἀπό τήν ἀποξήρανση τοῦ νεροῦ ἐπέστρεψε ὁ κόρακας. β) Στό Β΄ Βασιλ. 6,23 λέγεται ὅτι στήν θυγατέρα τοῦ Σαούλ, τήν Μελχόλ, δέν γεννήθηκε παιδί «ἕως τοῦ ἀποθανεῖν», μέχρι νά πεθάνει. Θά ἦταν πολύ ἀστεῖο ἀπό τό «ἕως», πού χρησιμοποιεῖται στό χωρίο αὐτό, νά συμπεράνουμε ὅτι μετά τόν θάνατό της ἡ Μελχόλ γέννησε παιδί. γ) Στό Ματθ. 28,20 ὁ Χριστός λέει στους μαθητές Του ὅτι θά εἶναι μαζί τους «ἕως» τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Μήπως τό «ἕως» ἐδῶ σημαίνει ὅτι μετά τήν συντέλεια τοῦ αἰῶνος ὁ Χριστός θά πάψει νά εἶναι μέ τούς ἐκλεκτούς του; δ) Στόν Ψάλμ. 109,1 ὁ Δαυὶδ λέει ὅτι ὁ Μεσσίας, ὁ Χριστός θά καθίσει δεξιά τοῦ Θεοῦ «ἕως» ὅτου οἱ ἐχθροί του γίνουν ὑποπόδιο τῶν ποδῶν του, δηλαδή

μέχρι να κατανικηθούν. Μήπως πάλι από αυτό τό χωρίο εξάγεται ότι ο Χριστός θά πάψει να είναι δεξιά του Πατρός, όταν κατανικηθούν οι ἐχθροί Του; Όχι βέβαια, γιατί ο ἀπόστολος Παῦλος στό χωρίο Ἐβρ. 10,12 μᾶς λέει ὅτι ὁ Χριστός κάθισε «εἰς τό διηνεκές», δηλαδή παντοτινά, δεξιά του Πατρός. Σέ κανένα, λοιπόν, ἀπό τά παραπάνω χωρία τό «ἕως» δέν σημαίνει ὅτι μέχρι ἕνα χρονικό σημεῖο γίνεται κάτι καί μετά παύει νά γίνεται. Ἐκεῖνο μάλιστα πού μᾶς κάνει ἐντύπωση εἶναι ὅτι καί σοβαροί προτεστάντες ἐρμηνευτές προβληματίζονται καί δέν μποροῦν νά συμπεράνουν ἀπό τήν φράση του στίχου μας «οὐκ ἐγένωσκεν αὐτήν ἕως οὔ...» ὅτι ὁ Ἰωσήφ κατέστησε σύζυγό του τήν Μαρία μετά τήν γέννηση του Ἰησοῦ. Ἐτσι τό ὑπόμνημα Bible Commentary λέει τά ἐξῆς ἀξιόπρόσεκτα: «The word “till” (Gr. heos) is not conclusive either for or against perpetual virginity... Compare the uses of heos in the LXX of Gen. 8,7· AaeSam. 15,35· BaeSam. 6,23 and in Matt. 5,26· 12,20· 18,30· 22,44· Jesus had both brothers and sisters, but the brothers, at least, were older than Jesus, and therefore Joseph’s children by a former marriage (see on Matt. 12,46). The fact that Jesus committed His mother to the care of John (John 19,27) may imply that Mary had no other children of her own». Καί ὁ Henry λέει τά ἐξῆς γιά τήν ὀνομασία του Χριστοῦ «Πρωτότοκος»: «Christ was the first-born; and so he might be called though his mother had no any other children after him, according to the language of scripture».

Καί προηγουμένως λέει: «Much has been said concerning the perpetual virginity of the mother of our Lord: Jerome was very angry with Helvidius for denying it».

8. «Πρωτότοκος» (στίχ. 25) ! Καί ἀπό αὐτή πάλι τήν ὀνομασία του Ἰησοῦ οἱ αἰρετικοί προτεστάντες καί χιλιαστές συμπεράναν ὅτι ἡ μητέρα του Ἰησοῦ εἶχε καί ἄλλα μικρότερα παιδιά καί ἄρα ἐγινε σύζυγος του Ἰωσήφ μετά τήν γέννηση του Ἰησοῦ. Ἀλλά στό χωρίο Ἐβρ. 1,6 ὁ Χριστός λέγεται «πρωτότοκος» Υἱός του Πατρός. Μήπως ἀπό τό «πρωτότοκος» στό χωρίο αὐτό βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ὁ Θεός Πατήρ εἶχε δευτερότοκο καί τριτότοκο υἱό; Όχι βέβαια, γιατί ὁ Χριστός ὀνομάζεται «μονογενής» Υἱός του Θεοῦ (βλ. Ἰω. 1,18). Στήν Ἁγία Γραφή ἕνας ὀνομάζεται «πρωτότοκος» ὄχι ἐπειδή ἐξάπαντος ἔχει καί ἄλλους μικρότερους ἀδελφούς, ἀλλά ἐπειδή τό πρῶτον αὐτός διανοίγει τήν μήτρα τῆς μητέρας του, ἄσχετα ἂν ἀκολουθήσουν ἄλλα τέκνα ἢ ὄχι (βλ. Ἔξοδ. 13, 2.12. 34,19). Στό χωρίο ἈΒασ. 6, 10.14 δύο ἀγελάδες πού προσφέρονται θυσία ὀνομάζονται «πρωτοτοκοῦσαι». Ἀφοῦ ὅμως τώρα θυσιάζονται δέν θά γεννήσουν γιά δεύτερη φορά. Καί ὅμως ὀνομάζονται «πρωτοτοκοῦσαι» γιά τό ἕνα μόνο ζῶο πού γέννησαν. Βλέπουμε, λοιπόν, καθαρά ὅτι στήν Ἁγία Γραφή ἀπό τήν λέξη «πρωτότοκος» δέν πρέπει νά συμπεραίνουμε κατ’ ἀνάγκη ὅτι γεννήθηκαν καί ἄλλα παιδιά. Καί τό ὑπόμνημα Bible Commentary λέγει πάλι: «Technically, the “firstborn” might be an only child». Τό «πρωτότοκος» στήν Ἁγία Γραφή ἔχει μιά εἰδική ἔννοια. Πέρα ἀπό τήν ἐρμηνεία πού εἶπαμε ὅτι «πρωτότοκος» ὀνομάζεται αὐτός πού ἀνοίγει τό πρῶτον τήν μήτρα τῆς μητέρας του, ἄσχετα ἂν θά ἀκολουθήσουν ἄλλα παιδιά, ἡ λέξη αὐτή στήν

Ἁγία Γραφή σημαίνει τὸν «ἐκλεκτό» (βλ. τὰ χωρία ᾿Εξοδ. 4,22. Ψαλμ. ΠΗ΄ 28. ᾿Εβρ. 12,23). Τὴν ἔννοια αὐτὴ τὴν ἀπέκτησε ἡ λέξις, ἐπειδὴ τὰ πρωτότοκα παιδιά καὶ τὰ ζῶα ἀνῆκαν στὸν Θεό καὶ ὁ πρωτότοκος ἦταν πάντα ὁ προνομιούχος. Ὁ Henry λέγει ἐπίσης: Δέν εἶναι χωρὶς μυστήριο ὅτι ὁ Χριστός κλήθηκε «πρωτότοκος» τῆς (τῆς Παρθένου), γιατί αὐτός εἶναι ὁ «πρωτότοκος πάσης κτίσεως», δηλαδή ὁ κληρονόμος ὅλων τῶν πραγμάτων· καὶ αὐτός εἶναι ὁ «πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς», διὰ τὴν ἔχει αὐτός σέ ὅλα τὰ πράγματα τὴν ἐξοχότητα.

Ἡ προσκύνηση τῶν μάγων (2,1-12)

2,¹Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα ²λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ³Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ’ αὐτοῦ, ⁴καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ’ αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. ⁵Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· ⁶Καὶ σὺ Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

⁷Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσε παρ’ αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, ⁸καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε· πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου, ἐπὶ δὲ εὔρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καὶ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. ⁹Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον· ¹⁰ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα, ¹¹καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν· ¹²καὶ χρηματισθέντες κατ’ ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη, δι’ ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

1. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη εἶχε προφητευθεῖ ἐπίσης σέ πολλά τῆς σημεῖα καὶ ἡ προσκύνηση τοῦ Μεσσία ἀπὸ τοὺς Ἐθνικούς (βλ. Ἀριθμ. 24,17. Ἦσ. 42,4. 49,23. 60,5 ἐξ. Ψαλμ. 71,10-15 κ.ἀ.). Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος βλέπει τὴν ἐκπλήρωση τῆς

προφητείας αὐτῆς μέ τήν προσκύνηση τοῦ γεννηθέντος Μεσσίου ἀπό τούς Μάγους τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡ περικοπή μας ἀρχίζει μέ τήν ἀναφορά τοῦ τόπου καί τοῦ χρόνου τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Τοῦ δέ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως» (στίχ. 1). Γιατί γίνεται ἡ ἀναφορά αὐτή; Τήν μέν Βηθλεέμ τήν μνημονεύει ὁ Εὐαγγελιστής γιά νά φανεῖ ὅτι ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ Μιχαίου, ὁ ὁποῖος ὡς τόπο τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ εἶχε προφητεύσει τήν Βηθλεέμ (βλ. Μιχ. 5,2). Τόν δέ χρόνο τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ τόν μνημονεύει γιά νά φανεῖ ὅτι ἐκπληρώθηκε καί ἡ προφητεία τοῦ Ἰακώβ, ὁ ὁποῖος εἶπε ὅτι τόν χρόνο πού θά γεννηθεῖ ὁ Μεσσίας ἡ Ἰουδαία δέν θά ἔχει δικό της ἄρχοντα, ἀλλά ξένον. Ἔτσι λοιπόν τώρα πού γεννήθηκε ὁ Χριστός ἡ Ἰουδαία ἔχει ἡγεμόνα τόν Ἡρώδη, ὁ ὁποῖος ἦταν Ἰδουμαῖος, ἀλλόφυλος. Λέγει δέ γιά τόν Ἡρώδη αὐτόν ὅτι ἦταν βασιλεύς γιά νά τόν διακρίνει ἀπό τόν ἄλλο Ἡρώδη τόν τετράρχη, ὁ ὁποῖος ἐφόνευσε τόν Πρόδρομο Ἰωάννη.

2. Οἱ μάγοι, πού ἦρθαν ἀπό τήν Ἀνατολή («ἰδού μάγοι ἀπό ἀνατολῶν», στίχ. 1) γιά νά προσκυνήσουν τόν Χριστό, πρέπει νά ἦταν Πέρσες. Γιατί τά μαγικά περισσότερο ἀπό τούς ἄλλους τά ἀσκοῦν οἱ Πέρσες. Ἄς δοῦμε λοιπόν ἐδῶ ὅτι ἀπό τήν ἀρχή, μέ τήν γέννησή του κιόλας ὁ Χριστός ἀνοίγει θύρα πίστεως στά ἔθνη, γιά αἰσχύνη τῶν Ἰουδαίων. Γιατί, ἐπειδή οἱ Ἰουδαῖοι δέν ἄκουαν τίς φωνές τῶν προφητῶν, πού ἔλεγαν γιά τόν ἐρχομό τοῦ Μεσσία, οἰκονόμησε ὁ Θεός γιά τήν σωτηρία τους νά φέρει στήν Ἰουδαία βαρβάρους ἀπό μακρυά, καί μάλιστα μάγους βαρβάρους, γιά νά τούς μιλήσουν αὐτοί γιά τόν Χριστό. Ὡστε, ἂν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπιστήσουν καί στό σημεῖο τῶν μάγων θά εἶναι ἀναπολόγητοι.

Οἱ μάγοι γνώρισαν γιά τόν γεννηθέντα Χριστό ἀπό τό λαμπρό ἀστέρι πού ἀνέτειλε. «Εἶδομεν γάρ – εἶπαν – αὐτοῦ τόν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ» (στίχ. 2). Ἀλλά ἀπό πού γνώρισαν, ρωτάει ὁ Ζιγαβηγός, ὅτι τό ἀστέρι αὐτό φανέρωνε τήν γέννηση τοῦ «βασιλέως τῶν Ἰουδαίων», ὅπως τό εἶπαν (στίχ. 2). Ἀπαντῶντας ὁ ἴδιος ὁ Ζιγαβηγός λέγει ὅτι, ἐπειδή οἱ μάγοι αὐτοί τῆς Περσίας κατάγονταν ἀπό τό γένος τοῦ ἀστρολόγου Βαρλαάμ καί ἐξασκοῦσαν τήν ἴδια ἐπιστήμη μέ αὐτόν, βρῆκαν ὅτι αὐτός εἶπε μία προφητεία περί τοῦ προσδοκωμένου ἀπό ὅλη τήν ἀνθρωπότητα Μεσσίου. Εἶναι ἡ προφητεία πού ἀναφέρει ἡ Παλαιά Διαθήκη μνημονεύοντας καί τόν εἰπόντα τήν προφητεία αὐτήν Βαρλαάμ: «Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ καί ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραήλ» (Ἀριθμ. 234,17). Ἀπό τήν προφητεία αὐτή, λοιπόν, οἱ μάγοι τῆς Περσίας γνώρισαν ὅτι θά προέλθει ἀπό τούς Ἰουδαίους, σέ μορφή ἀστέρος, ἓνας βασιλεύς λαμπρότατος καί ὕψιστος. Καί ὅταν εἶδαν τήν ἐμφάνιση ἑνός πρωτοφανοῦς στήν λαμπρότητά του ἀστέρος, ἐνόησαν ὅτι πρόκειται γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς προφητείας τοῦ Βαρλαάμ καί ἔσπευσαν ἀμέσως νά ἔρθουν στήν Ἰουδαία νά τόν βροῦν καί νά τόν προσκυνήσουν. Ἦθελαν, λέγει ὁ Ζιγαβηγός, νά τοῦ καταθέσουν ἀπό τήν ἀρχή, ἀπό τήν γέννησή του

κιάλας, τήν φιλία τους μαζί του καί νά τόν ἔχουν φίλο καί ὅταν μεγαλώσει, ὅπου καί νά βρίσκεται αὐτός! «Ἦλθον προσκυνῆσαι τῷ γεννηθέντι, θέλοντες ἐκ πρώτης ἡλικίας αὐτῷ φιλιάν καταβαλέσθαι, καί ἵνα γνόντες, τίς τε εἶη, καί ἐν ποίᾳ πόλει γεγέννηται, αὐξάνοντι φίλω χρήσονται» (MPG 129,137)!

3. Μέχρι τήν Παλαιστίνη οἱ μάγοι καθοδηγοῦνταν ἀπό τόν ἀστέρα. Ὅταν ὅμως πλησίασαν στά Ἱεροσόλυμα κρύφτηκε ἀπ' αὐτούς ὁ ἀστήρ (βλ. στίχ. 9). Καί αὐτό, λέγει ὁ Ζιγαβηνός, ἔγινε, ὥστε νά ἀναγκαστοῦν οἱ μάγοι νά ρωτήσουν περί τοῦ γεννηθέντος καί ἔτσι νά γίνει φανερό στους Ἰουδαίους ὅτι γεννήθηκε ὁ Χριστός καί νά μή μποροῦν νά λέγουν ἔπειτα αὐτοί ὅτι δέν τό γνωρίζαμε ὅτι γεννήθηκε ὁ Χριστός.

Σχετικά μέ τόν ἀστέρα ἔχουμε νά ποῦμε ὅτι δέν ἦταν φυσικός, ἀλλά εἶχε τήν ὄψη μόνο τοῦ ἀστέρος. Στήν πραγματικότητα ἦταν μία θεία δύναμη, πού ματασχηματίστηκε σέ μορφή ἀστέρος. Φαίνεται δέ αὐτό ἀπό πολλά: Πρῶτον, μέν ἀπό τήν πορεία τοῦ ἀστέρος· γιατί κάθε ἀστέρι βαίνει ἀπό τήν ἀνατολή πρὸς τήν δύση. Αὐτός ὅμως ὁ ἀστήρ, γιά τόν ὁποῖο μιλάμε, πορευόταν ἀπό τόν βορρᾶ (πού κεῖται ἡ Περσία) πρὸς τόν νότο (ὅπου βρίσκεται ἡ Ἱερουσαλήμ). Αὐτή εἶναι ἡ θέση τῆς Παλαιστίνης πρὸς τήν Περσία. Δεύτερον, τό ἀφύσικο τοῦ ἀστέρος κατὰ τήν γέννηση τοῦ Χριστοῦ φαίνεται ἀπό τήν λαμπρότητά του. Γιατί δέν συνέβηκε ποτέ ἀστέρι νά ἔχει τόση μεγάλη λαμπρότητα, ὥστε νά μή μπορεῖ νά τό καλύψει ὁ ἥλιος καί νά λάμπει καί τήν ἡμέρα. Τρίτον, ἀπό τό περίεργο φαινόμενο πότε νά φαίνεται καί πότε νά κρύβεται. Γιατί, ὅπως εἶπαμε, μέχρι νά φθάσουν οἱ μάγοι στήν Παλαιστίνη φαινόταν νά τούς ὀδηγεῖ ὁ ἀστήρ· ὅταν πλησίασαν στά Ἱεροσόλυμα κρύφθηκε ὁ ἀστήρ. Ἐπειτα, ὅταν ἔφυγαν ἀπό τά Ἱεροσόλυμα, πάλι ξαναφάνηκε ὁ ἀστήρ καί τούς καθοδηγοῦσε. Σταματοῦσε ὅμως ὅταν αὐτοί σταματοῦσαν, «πρὸς τήν χρεῖαν αὐτῶν τήν ἑαυτοῦ ποιούμενος κίνησιν» (Ζιγαβηνός, MPG 129,140)! Ἀλλά καί τό ἄλλο: Τέταρτον, τό ὅτι ὁ ἀστήρ ἐβάδιζε πρὸς γαία. Γιατί, ἂν ὁ ἀστήρ στεκόταν ψηλά, στήν θέση τῶν ἄλλων ἀστέρων, πῶς θά ἔδειχνε τόν τόπον ὅπου ἦταν τό Παιδίον; Γι' αὐτό καί ὁ Εὐαγγελιστής σημειώνει γιά τόν ἀστέρα: «Ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τό Παιδίον» (στίχ. 9).

4. Ἡ εἶδηση τῶν μάγων ὅτι γεννήθηκε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων ἔδωσε ταραχή στόν Ἡρώδη καί στόν λαό τῆς Ἱερουσαλήμ (στίχ. 3). Ὁ μέν Ἡρώδης ταραχθήκε, γιατί φοβήθηκε γιά τήν δική του καί τῶν παιδιῶν του τήν βασιλεία, ἀλλά ὁ λαός τῆς Ἱερουσαλήμ γιατί νά ταραχθεῖ; Ἀντίθετα, οἱ Ἰουδαῖοι ἔπρεπε νά χαροῦν, γιατί γεννήθηκε σ' αὐτούς βασιλεὺς, αὐτόν πού οἱ προφῆτες εἶχαν προφητεύσει ὡς σωτήρα καί λυτρωτή γιά τό Ἰσραήλ. Ὅχι δέ μόνο ἔπρεπε νά χαροῦν, ἀλλά ἀκόμη ἔπρεπε καί νά καυχηθοῦν γιά τόν γεννηθέντα βασιλέα, γιατί ἦταν συγγενεῖς τους καί γιατί ἀπό τά σπάργανά του εἴλκυσε ἀπό μακριά τούς Πέρσες εἰς προσκύνησή του. Τούς τύφλωσε ὅμως ὁ φθόνος καί ἀντί χαρᾶς καί καυχήσεως συγχύστηκαν καί ταραχθήκαν. Καί συνέβηκε τό περίεργο: «Οἱ μέν Πέρσες, ἂν καί ἦταν ἀλλογενεῖς, ὅμως δέν φθόνησαν γιά τόν γεννηθέντα, ἀλλά ἀπό τά πέρατα τῆς οἰκουμένης ἦρθαν γι' αὐτόν στήν Βη-

θλεέμ. Αντίθετα, οί Ἰουδαῖοι, ἄν καί ἦταν συγγενεῖς του, ὅμως καί τόν φθόνησαν γιά τήν δόξα του, ἐπειδή πρόκειται νά ἀναδειχθεῖ μέγας, καί δέν πῆγαν νά τόν χαιρετήσουν στήν Βηθλεέμ, ἄν καί ἦταν πολύ κοντά τους. Ἔτσι ἀπεδείχθησαν καί φθονεροί καί ὀκνηροί» (Ζιγαβηρός, MPG 129,140).

Σχετικά μέ τόν Ἡρώδη τό περίεργο εἶναι τό ἐξῆς: Οἱ μάγοι, ὅταν ἦρθαν στήν Ἱερουσαλήμ, δέν εἶπαν γιά γεννηθέντα Χριστό, ἀλλά γιά βασιλέα (στίχ. 2). Γιατί λοιπόν ὁ Ἡρώδης, στούς ἀρχιερεῖς καί γραμματεῖς πού συγκάλεσε, εἶπε νά τοῦ ποῦν γιά τόν τόπο γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ (στίχ. 4); Φαίνεται ὅτι ὁ Ἡρώδης ἄκουσε ἀπό παλαιά ὅτι πρόκειται νά γεννηθεῖ ὁ Χριστός, ὁ βασιλεύς τοῦ Ἰσραήλ. Καί ὅταν λοιπόν ἄκουσε ἀπό τούς μάγους τῆς Περσίας ὅτι γεννήθηκε βασιλεύς στήν Ἰουδαία καί ὅτι τούς τό ἐμήνυσε αὐτό λαμπρός ἀστήρ, ἐνόησε ὅτι πρόκειται γιά τόν Μεσσία, γι' αὐτό καί ἐρώτησε τούς ἀρχιερεῖς καί τούς γραμματεῖς νά τοῦ ποῦν, ποῦ, κατά τίς προφητικές ρήσεις, πρόκειται νά γεννηθεῖ ὁ Χριστός.

Αὐτοί, ἀρχιερεῖς καί γραμματεῖς, ἀπάντησαν στόν βασιλέα ὅτι ἡ πατρίδα τοῦ Μεσσία εἶναι ἡ Βηθλεέμ, γιατί ἔτσι τό εἶχε πει ὁ προφήτης Μιχαίας (στίχ. 5). Ὁ Εὐαγγελιστής παραθέτει καί τούς λόγους τῆς προφητείας: «Καί σύ Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γάρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τόν λαόν μου Ἰσραήλ» (στίχ. 6. Μιχ. 5,1-3). Οἱ λόγοι τοῦ προφήτου σημαίνουν ὅτι ἡ μικρή καί ἄσημη πολίχνη Βηθλεέμ θά γίνει δοξασμένη, γιατί ἀπό αὐτήν θά γεννηθεῖ ὁ Μεσσίας. Τήν ἐκπλήρωση τῆς προφητείας αὐτῆς βλέπουμε συνεχῶς μέ τήν προσέλευση σ' αὐτήν ἀπό τά πέρατα τῆς οἰκουμένης πιστῶν, γιά νά προσκυνήσουν τόν τόπο γεννήσεως τοῦ Μεσσία. Στήν προφητεία αὐτή τοῦ Μιχαίου ὁ Μεσσίας καλεῖται «ἡγούμενος» καί «ποιμένας». Ἔτσι καλεῖται ὁ βασιλεύς. «Ἡγούμενον δέ καί ποιμένα ἐκάλεσε τόν βασιλέα», λέγει ὁ Ζιγαβηρός (MPG 129,141). Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι βασιλεύς ὡς Θεός, γι' αὐτό καί εἶπε «ἡ βασιλεία ἡ ἐμή οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάν. 18,36). Ἀλλά ἦταν καί ὡς ἄνθρωπος βασιλεύς ὁ Χριστός, γιατί εἶχε τά ἔργα τοῦ ἀληθινοῦ βασιλέως. Τά δέ ἔργα πού χαρακτηρίζουν τόν ἀληθινό βασιλέα εἶναι τό νά νομοθετεῖ τόν λαό του, νά τόν ἀγαπᾷ καί νά θυσιάζεται γι' αὐτόν. Τά χαρακτηριστικά αὐτά τά εἶχε ὁ Χριστός, γιατί κήρυξε τό ἅγιο Εὐαγγέλιο στούς ἀθρώπους καί θυσιάστηκε γι' αὐτούς.

Ἡ παραπάνω προφητεία τοῦ Μιχαίου λέει γιά τόν Μεσσία ὅτι θά ποιμάνει τόν Ἰσραήλ, ὅτι θά εἶναι ὁ ποιμένας τοῦ Ἰσραήλ. Ἀλλά γιατί λέγεται ποιμένας τοῦ Ἰσραήλ μόνο, ἀφοῦ ἐποίμανε ὅλη τήν οἰκουμένη; Καί πῶς λέγεται ποιμήν τοῦ Ἰσραήλ, ἀφοῦ οἱ Ἰσραηλιῖτες δέν τόν πίστευσαν; Ἀρχίζοντας ἀπό τό τελευταῖο ἐρώτημα ἔχουμε νά ἀπαντήσουμε ὅτι ἄν δέν πίστευσαν ὅλοι οἱ Ἰσραηλιῖτες στόν Χριστό, αὐτό εἶναι δικό τους ἀμάρτημα, αὐτῶν «τῶν μή θελησάντων ὑπ' αὐτῶν ποιμαίνεσθαι». Ὅμως «ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, ἐποίμανε αὐτούς» (Ζιγαβηρός, MPG 129,141). Γιά τό ἄλλο ἐρώτημα, τό γιατί ὁ Μεσσίας χαρακτηρίζεται ὡς ποιμένας τοῦ Ἰσραήλ μόνο, ἐνῶ

είναι ὅλης τῆς οἰκουμένης ποιμένας, λέγουμε πρῶτα, μαζί μέ τόν Ζιγαβηνό, ὅτι τό ὄνομα «Ἰσραήλ» δέν ἐρμηνεύεται ἐθνολογικά, ἀλλά σημαίνει γενικά πάντα «ὄρῶντα τόν Θεό». Λέγοντας λοιπόν τόν Χριστό «ποιμένα τοῦ Ἰσραήλ», τόν ἐννοοῦμε ὡς ποιμένα ὅλων τῶν πιστῶν του γενικῶς. Ἀλλά καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «Οὐ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι Ἰσραήλ» (Ρωμ. 9,6). Δέν ταυτίζεται, δηλαδή, ὁ ἀληθινός Ἰσραήλ μέ ὅλους ὅσους κατάγονται ἀπό τόν Ἰσραήλ.

5. Μετά τήν ἀγγελία τῶν μάγων ὁ Ἡρώδης τούς κάλεσε «λάθρα», μυστικά, καί «ἠκριβῶσε παρ' αὐτῶν τόν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος» (στίχ. 7). Γιατί τούς κάλεσε «λάθρα»; Γιατί ὑποπτεύοταν τούς Ἰουδαίους, ἀφοῦ τούς θεωροῦσε συγγενεῖς τοῦ γεννηθέντος Μεσσίου. Δέν ἤθελε νά ἀκούσουν οἱ Ἰουδαῖοι αὐτά πού αὐτός θά ρωτοῦσε τούς μάγους καί καταλάβουν ὅτι θέλει νά ἐξοντώσει τόν νεογεννηθέντα καί νά προσπαθοῦσαν λοιπόν νά τόν διασώσουν, ὡς δικό τους βασιλέα. Ὁ Ἡρώδης ἐρώτησε καί ἔμαθε ἀπό τούς μάγους ἀκριβῶς τόν χρόνο τῆς ἐμφάνισης τοῦ ἀστέρος («ἠκριβῶσε τόν χρόνον»), γιατί ἤθελε νά μάθει ἀπό αὐτό τόν χρόνο τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Κατά τόν ὑπολογισμό πάντως τοῦ Ἡρώδου ὁ ἀστήρ ἐφανίστηκε τότε πού γεννήθηκε ὁ Χριστός.

Οἱ μάγοι πορεύθηκαν πρὸς τήν Βηθλεέμ μέ τήν ἐντολή τοῦ Ἡρώδου νά ξαναεπιστρέψουν στά Ἱεροσόλυμα γιά νά τόν πληροφορήσουν περὶ τοῦ Παιδίου, γιά νά τόν προσκυνήσει τάχα καί αὐτός(στίχ. 8). Μέ τήν ἀναχώρηση τῶν μάγων ἀπό τά Ἱεροσόλυμα πρὸς τήν Βηθλεέμ ἐφάνη πάλι ὁ κρυβίς ἀστήρ (στίχ. 9). Ἀλλά, ἀφοῦ ἔμαθαν τό χωρίο τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, γιατί φάνηκε ὁ ἀστήρ; Φάνηκε γιά νά τούς ὑποδείξει πού ἀκριβῶς εἶναι τό Παιδίο. Γιατί, πῶς θά τό γνώριζαν αὐτοί αὐτό, ἀφοῦ τό Παιδίο θά βρισκόταν σέ κάποια ταπεινή οἰκία, ἡ δέ Μητέρα του δέν ἦταν κάποια ἐπίσημη γνωστή γυναίκα; Γι' αὐτό λοιπόν ἦρθε ὁ ἀστήρ γιά νά καθοδηγήσει τούς μάγους· καί «ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τό παιδίον» (στίχ. 9).

Οἱ μάγοι προσκύνησαν τόν Ἰησοῦν Χριστόν ὄχι στό σπήλαιο ὅπου γεννήθηκε, ἀλλά σέ κάποια ταπεινή οἰκία, τήν ὁποία βρῆκε ὁ Ἰωσήφ στήν Βηθλεέμ τήν ἄλλη ἴσως ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Θείου Βρέφους. Γι' αὐτό καί λέγει τό κείμενό μας περὶ τῶν μάγων ὅτι «ἐλθόντες εἰς τήν οἰκίαν εἶδον τό Παιδίον μετά Μαρίας τῆς Μητρός αὐτοῦ» (στίχ. 11). Οἱ μάγοι εἶδαν ἀπλῶς ἓνα βρέφος ἐσπαργανωμένο καί μία πτωχή μητέρα. Καί ὅμως φωτίστηκαν ἀπό θεία ἔλλαμψη καί ἐνόησαν ὅτι αὐτό τό Βρέφος εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας. Γι' αὐτό τόν προσκύνησαν ὡς Θεό: «Καί πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῶ» (στίχ. 11). Τά δῶρα πάλι πού προσέφεραν οἱ μάγοι στό Παιδίο δείχνουν τήν πίστη τους περὶ αὐτοῦ. Τοῦ προσέφεραν χρυσό, λίβανο καί σμύρνα (στίχ. 11). Ὁ χρυσός εἶναι σύμβολο τῆς βασιλείας. Ὁ λίβανος τῆς θεότητας. Μέ τόν λίβανο θυμιάζεται ὁ Θεός. Καί ἡ σμύρνα εἶναι δείγμα νεκρώσεως, γιατί μέ τήν σμύρνα ἀλειφαν τούς νεκρούς παλαιά, γιά νά μὴν σήπονται καί νά μὴν ὀζουν καί ἔτσι, ἀλειμμένους μέ σμύρνα, τούς ἐνταφίαζαν. Ἡ σμύρνα ξηραίνει τήν ὑγρότητα καί δέν ἀφήνει νά γεννηθοῦν σκώληκες. «Ἐδειξαν

οὐν ἀφ' ὧν προσήγαγον, ὅτι τό φαινόμενον τοῦτο παιδίον καί βασιλεύς ἐστί καί Θεός καί νεκρωθήσεται ὡς ἄνθρωπος, διά τούς ἄνθρώπους» (Ζιγαβηνός, MPG 129,145).

Ἄλλά, ὁ Ζιγαβηνός πάλι, δίνει καί μία ἄλλη ὠραία ἐρμηνεία τῶν προσφερθέντων δώρων: Ἐπειδή παλαιά οἱ βασιλεῖς τῆς Βαβυλῶνος πολιόρκησαν τήν Ἱερουσαλήμ, ἄρπαξαν τά κειμήλιά της, ἔπαυσαν τίς θυσίες της καί κατέσφαξαν τόν λαό της, ἡ δέ βασιλεία τῆς Βαβυλῶνος μέ ὅλα τά κεκτημένα της περιέπεσε στους Πέρσες, γι' αὐτό, τώρα οἱ μάγοι τῶν Περσῶν, προσφέρουν στόν Χριστό χρυσό, λίβανο καί σμύρνα. Τόν χρυσό τόν προσφέρουν ἀντί τῶν ἀρπαγέντων χρυσῶν κειμηλίων. Τόν λίβανο ἀντί τῶν θυσιῶν καί τήν σμύρνα ἀντί τῶν κατασφαγέντων Ἰουδαίων (MPG 129,145)!

Μετά τήν προσκύνηση τοῦ Θείου Βρέφους, τοῦ Μεσσίου, δέν φάνηκε στους μάγους ὁ ἀστήρ, ἀλλά ἄγγελος. Ἄς παρατηρήσουμε κατά τόν Θεοφύλακτο τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ σ' αὐτούς: Πρῶτα τούς χειραγωγοῦσε στήν πίστη μέ ἀστέρι. Ἐπειτα, ὅταν ἔφτασαν στό Ἱεροσόλυμα τούς διδάξε μέ προφήτη, μέ τόν προφήτη Μιχαῖα, ὅτι γεννήθηκε στήν Βηθλεέμ. Καί τελευταῖα τούς διδάσκει μέ ἄγγελο, «χρηματισθέντες κατ' ὄναρ» (στίχ. 12). Τό «χρηματισθέντες» δηλώνει θεία ἀποκάλυψη (MPG 123,168)!. Ὁ ἄγγελος τούς παρήγγειλε νά μήν ἐπισκεφθοῦν τόν Ἡρώδη, ἀλλά νά ἐπιστρέψουν στήν χώρα τους ἀπό ἄλλο δρόμο (στίχ. 12).

6. Τό παράδοξο ἐδῶ εἶναι ὅτι ὁ Ματθαῖος, ἄν καί προορίζει τό εὐαγγέλιό του γιά τούς Ἰουδαίους, ὅμως ὀμιλεῖ γιά τήν προσκύνηση τῶν ἐθνικῶν μάγων. Καί ὁ Λουκάς, πάλι, ἄν καί προορίζει τό εὐαγγέλιό του γιά τούς ἐθνικούς, ὅμως ὀμιλεῖ γιά τήν προσκύνηση τῶν Ἰουδαίων ποιμένων.

Στό κεφάλαιό μας ἐδῶ ὁ Ματθαῖος μᾶς λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι Μεσσίας καί γιά τό ὅτι γεννήθηκε στήν Βηθλεέμ (στίχ. 5), γιατί ἔτσι πραγματικά εἶχε προφητευθεῖ γιά τόν Μεσσία, ὅτι θά γεννηθεῖ στήν Βηθλεέμ (βλ. Μιχ. 5,1).

Φυγή στήν Αἴγυπτο καί σφαγή τῶν νηπίων (2,13-18)

2,¹³ Ἀναχωρησάντων δέ αὐτῶν ἰδοῦ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων· ἐγερθεῖς παράλαβε τό παιδίον καί τήν μητέρα αὐτοῦ καί φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καί ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἄν εἶπω σοι· μέλλει γάρ Ἡρώδης ζητεῖν τό παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ¹⁴ Ὁ δέ ἐγερθεῖς παρέλαβε τό παιδίον καί τήν μητέρα αὐτοῦ νυκτός καί ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, ¹⁵ καί ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευταίας Ἡρώδου, ἵνα πληρωθῇ τό ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τόν υἱόν μου. ¹⁶ Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καί ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τούς παῖδας τούς ἐν Βηθλεέμ καί ἐν πᾶσι τοῖς ὄρισις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καί κατωτέρω, κατὰ τόν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. ¹⁷ Τότε ἐπληρώθη τό

ρηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· ¹⁸φωνὴ ἐν Ραμαῖ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμὸς πολὺς· Ραχήλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

1. Στὴν περικοπὴ μας αὐτὴ ἐδῶ ὁ Ματθαῖος βλέπει στὴν ζωὴ τοῦ Μεσσία νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ζωὴ τοῦ λαοῦ του, ὁ ὁποῖος πῆγε στὴν Αἴγυπτο, ἀλλὰ καὶ ἐξῆλθε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἀκόμη καὶ τὸν θρῆνο τῆς προμήτορος Ραχήλ γιὰ τὴν ἐξορία τοῦ Ἰσραὴλ στὴν Ἀσσυρία ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν βλέπει νὰ ἐπαναλαμβάνεται μὲ τὸν θρῆνο τῶν μητέρων, οἱ ὁποῖες θρηνοῦν τὰ σφαιγιασθέντα ἀπὸ τὸν Ἡρώδη τέκνα τους.

2. Ὁ Ἡρώδης βλέποντας ὅτι ἀπατήθηκε ἀπὸ τοὺς Μάγους, διέταξε νὰ σφαγοῦν τὰ νήπια τῆς Βηθλεέμ ἀπὸ δύο ἐτῶν καὶ κάτω (στίχ. 16), γιὰ νὰ συμπεριληφθεῖ σ' αὐτὰ καὶ ὁ Ἰησοῦς. Φαίνεται ὅτι ὁ Ἡρώδης ὑπολόγισε ὅτι ὁ ἀστὴρ ἐφάνη κατὰ τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι πρὶν ἀπὸ αὐτὴν, ὅπως εἶναι τὸ ὀρθόν (βλ. Ζιγαβηνό εἰς MPG 129,152).

3. Πρέπει βεβαίως νὰ ὑποθέσουμε ἐδῶ ὅτι ἔχει γίνει ὁ σαραντισμὸς, ὅπως ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς (2,22 ἐξ.). Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτόν ὁ ἄγγελος λέγει στὸν Ἰωσήφ κατ' ὄναρ νὰ φύγει στὴν Αἴγυπτο (στίχ. 13), ἡ ὁποία τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν μὲν μία ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, δὲν ὑπαγόταν ὅμως στὴν ἐξουσία τοῦ Ἡρώδη, γι' αὐτὸ καὶ εἶχε γίνει ἕνα φυσικὸ ἄσυλο γιὰ τοὺς φυγάδες τῆς Παλαιστίνης.

4. Τὰ νήπια πού ἐσφάγησαν δὲν θὰ πρέπει νὰ ἦταν πάνω ἀπὸ 30 ἢ 50 τό πολύ. Ἡ Βηθλεέμ ἦταν μία μικρὴ πολίχνη καὶ ἄς λάβουμε πάλι ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐσφάγησαν μόνο τὰ ἄρρενα. Ἐχει ὅμως ὠραία πνευματικὴ ἐρμηνεῖα ὁ ἀριθμὸς τῆς παραδόσεως περὶ 14.000 νηπίων, συνδυαζόμενος μὲ τὸν ἀριθμὸ τῆς Ἀποκαλύψεως 144.000 (14,1), ὅπως ὅτι ἡ ἀγνότητα καὶ τὸ μαρτύριο – πού εἶχαν τὰ νήπια μάρτυρες τῆς περικοπῆς μας – αὐτὰ τὰ δύο μᾶς κάνει ἀκολουθούς τοῦ Ἀρνίου.

5. Ὑποθέτουν ὅτι τὰ δῶρα τῶν Μάγων (στίχ. 11) ὁ Ἰωσήφ τὰ ἐδαπάνησε κατὰ τὸ ταξίδι του στὴν Αἴγυπτο. Ἀλλὰ, γιατί τόση ταλαιπωρία, ἐνῶ μπορούσε νὰ διασωθεῖ θαυματουργικά ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Ὁ Ζιγαβηνὸς ἀπαντᾷ λέγοντας ὅτι αὐτὸ ἔγινε γιὰ νὰ φανεῖ ὅτι πραγματικά σαρκώθηκε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἔγινε πραγματικὰ ἄνθρωπος: «Εἰ ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐπεδείξατο θαύματα, οὐκ ἂν ἐπιστεύθη γεγονέναι ἄνθρωπος. Διὰ τοῦτο κύησις ἐννεάμηνος καὶ γέννησις καὶ γαλακτοτροφία καὶ τὰ ἐξῆς, ἵνα διὰ πάντων εὐπαραδέκτος ἢ ἐνανθρώπησις αὐτοῦ γένηται» (MPG 129,149. Βλ. καὶ Θεοφυλάκτου εἰς MPG 123,168).

Ἀπὸ τὴν περικοπὴ μας φαίνεται ὅτι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός διώχθηκε ἀπὸ τὰ σπάργανα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησία Του, τὸ ἴδιο θὰ συμβεῖ καὶ μὲ κάθε ψυχὴ, πού θέλει νὰ ζήσει ἐν Χριστῷ. «Διδάσκει δὲ ἡμᾶς ἐντεῦθεν καὶ ὅτι χρὴ τὸν πιστὸν εὐθύς ἐκ προσιμίων πειρασμούς προσδοκᾶν. Ὅρα οὖν αὐτόν ἐκ σπαργάνων ἐπιβουλεύομενον καὶ φεύγοντα πρὸς τὴν ὑπερορίαν» (Ζιγαβηνός, MPG 129,149).

6. Στήν περικοπή μας ἐδῶ μᾶς κάνει ἐντύπωση ἡ ἔκφραση τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν Ἰωσήφ, νά παραλάβει τὸ Παιδίον «καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ» (στίχ. 13). Πρὶν ἀπὸ τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὁ Εὐαγγελιστὴς καλεῖ τὸν μὲν Ἰωσήφ «ἄνδρα» τῆς Μαρίας (1,16.19), τὴν δὲ Μαρία «γυναίκα» τοῦ Ἰωσήφ (1,20.24· βλ. καὶ Λουκ. 2,5), ἂν καὶ καθαρὰ λέγεται ὅτι ἦταν παρθενικὴ ἢ συμβίωση (βλ. 1,25). Μετὰ ὅμως τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἡ Παρθένος Μαρία λέγεται πάντοτε «Μήτηρ» τοῦ Ἰησοῦ καὶ ποτὲ «γυνή» τοῦ Ἰωσήφ. Αὐτὸ δηλώνει σαφῶς τὴν ἀειπαρθενία τῆς Μαρίας, γιατί ἀφοῦ, κατὰ τὴν μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, δέν ὑπῆρχε σχέση μέ τὸν Ἰωσήφ, ὅταν αὐτὸς λέγεται «ἄνδρ» τῆς Μαρίας καὶ Αὐτὴ λέγεται «γυνή» τοῦ Ἰωσήφ, πῶς θά ὑπῆρχε τοιαύτη σχέση, τότε πού ποτὲ δέν λέγονται ἔτσι, ἀλλὰ ἡ Μαρία λέγεται πάντα «μήτηρ» τοῦ Ἰησοῦ;

Γιά περισσότερα βλ. Θεοφύλακτο Βουλγαρίας εἰς MPG 123,168-169 καὶ Ζιγαβηνό εἰς MPG 129,148-156. Ὁμοίως βλ. καὶ τὸ τευχ. 12 τοῦ περιοδικοῦ μας, σελ. 26-29.

Ἐπιστροφή ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ἐγκατάσταση στὴ Ναζαρέτ (2,19-23)

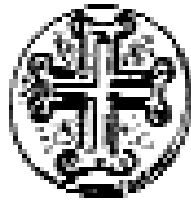
2,¹⁹ Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ ²⁰λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ²¹Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. ²²Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, ²³καὶ ἐλθὼν κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῆ τὸ ρηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

1. Καὶ στήν ἐπιστροφή τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ στήν ἐγκατάστασή του στὴν Ναζαρέτ βλέπει ὁ Ματθαῖος τὴν ἐκπλήρωση δύο σχετικῶν μεσσιανικῶν προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, βλ. Ματθ. 2,15. Ὡσ. 11,1 καὶ Ἠσ. 11,1.

2. Κατὰ τὴν ἐντολή τοῦ ἀγγέλου ὁ Ἰωσήφ φεύγει ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο πρὸς τὴν «γῆ Ἰσραὴλ» (στίχ.20), δηλαδή τὴν Παλαιστίνη. Δέν πηγαίνει ὅμως στὴν Ἰουδαία, γιατί βασιλεψε σ' αὐτὴν ὁ Ἀρχέλαος, πού ἦταν ἀνηλεὴς ἡγεμόνας. Πηγαίνει πρὸς τὴν Γαλιλαία, πού εἶχε ἡγεμόνα τὸν Ἡρώδη Ἀντίπα, λιγώτερο σκληρό ἀπὸ τὸν ἀδελφό του Ἀρχέλαο, καὶ κατοίκησε στὴν πόλη Ναζαρέτ (στίχ. 22.23). Σ' αὐτὸ ὁ Ματθαῖος, ὅπως ἀρέσκεται νά κάνει, βρίσκει μία ἐκπλήρωση τῶν προφητικῶν λόγων ὅτι ὁ Χριστός «θά κληθεῖ Ναζωραῖος» (στίχ. 23).

3. Ἄλλα δὲν βρίσκουμε σέ κανένα προφήτη τέτοια προφητεία. Αὐτό συμβαίνει, ὅπως ἐρμηνεύει ὁ Θεοφύλακτος, διὰ τό ὅτι «διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν Ἑβραίων πολλά βιβλία ἀπώλοντο καί ἀπό τῶν συνεχῶν αἰχμαλωσιῶν». Ἄλλα πιθανόν, ὅπως λέγει πάλι ὁ ἴδιος, «ἀγράφως ἐλέγετο παρά τοῖς Ἰουδαίοις» ὅτι ὁ Μεσσίας θά κληθεῖ «Ναζωραῖος» (MPG 123,172. Βλ. καί Χρυσοστόμου ὁμιλία Θ' εἰς τό κατά Ματθαῖον, εἰς ΕΠΕ 9,298.20 ἔξ.). Καλοῦν ὅμως οἱ προφῆτες τόν Χριστό «Νέτσερ», δηλαδή «βλαστό» ἀπό τὴν γενεά τοῦ Δαβὶδ (βλ. Ἦσ. 11,1. 53,2. Ζαχ. 3,8. 6,12) καί αὐτό ἔρχεται κοντά στήν ἐπίκληση «Ναζωραῖος». Ἔχουμε λοιπόν ἐδῶ ἓνα λογοπαίγνιο τῶν λέξεων «Νέτσερ» καί «Ναζωραῖος». Ἄλλα εἶναι ὠραία καί ἡ ἐρμηνεία τοῦ Θεοφύλακτου, ὅτι «Ναζωραῖος» σημαίνει «ἀγιασμένος» καί «ἐπεὶ τοίνυν ἅγιος ὁ Χριστός, εἰκότως ἂν λέγοιτο “Ναζωραῖος”». Ἅγιος γάρ τοῦ Ἰσραὴλ παρά πολλῶν προφητῶν καλεῖται ὁ Κύριος» (ὅπ. παρ.). Βλ. Ἀριθμ. 6. Κριτ. 13,5-7. Πράξ. 18,18. 21,17-26. Ματθ. 11,18-19.

Γιά περισσότερα βλ. Θεοφύλακτο Βουλγαρίας MPG 123,169-172 καί Ζιγαβηρό MPG 129,156. Ὁμοίως βλ. καί τό τεῦχ. 12 τοῦ περιοδικοῦ μας, σελ. 30.

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

Μηνιαία Ἐκδοση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως

Μάρτιος 2010 – Τεῦχος 39

Ἰδιοκτήτης

Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως

Δημητσάνα 220 07 Κ.Τ. 8294

Ἐκδότης-Συντάκτης

Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

Διευθυντής

Ἀρχμ. Ἰάκωβος Κανάκης

220 07 Δημητσάνα - Τηλ. 27950-31217

Υπεύθυνος Τυπογραφείου:

Ἀρχμ. Γρηγόριος Κιούσης

